

Maria koledar 1976

Kraljica izseljencev je prišla za svojimi varovanci preko morja, da bodo tudi v novi domovini bliže materi. Hiteli bodo k Njej in Ji potožili težave, posvečali Ji dušo in telo v otroški ljubezni.

1926

27. Junija je prevz. škof Dr. Anton Bonaventura Jeglič iz Ljubljane slovesno kronal Mater božjo lemontsko ob veliki in obilni udeležbi ameriških Slovencev in ob navzočnosti dragih nam gostov iz domovine.

kronana podoba Marije Pomagaj
1926 v Lemontu 1976

+u 43978

|| 43978

6. IV. 1977

Z 333

AVE MARIJA KOLEDAR 1976

63. letnik koledarja

Izdali: Frančičkani - Lemont, Illinois

NUMBER 10 b

VOLUME 67 (AMK 63)

OCTOBER 1975

AVE MARIA - Slovenski verski mesečnik - 67. letnik - Urejajo in izdajajo slovenski frančičkani v ZDA, Lemont, Ill. - Naslov - Address: AVE MARIA, 1400 Main Street, P.O.Box 608, Lemont, Illinois 60439. - Telephone: 257-2494. Area Code 312. - Naročnina - Subscription rate: Za U.S.A. in Canada: \$2.50; za inozemstvo: \$3.00.

Published once monthly - twice in October - by the Slovene Franciscan Fathers, Lemont, Illinois, in the interests of the Custody of the Holy Cross. "Second Class Postage Paid at Lemont, Illinois". Printed by AVE MARIA PRINTERY, 1400 Main Street, P.O.Box 608, Lemont, Illinois 60439.

ZAPOVEDANI PRAZNIKI V ZDA

Marija Mati božja	1. januar
Gospodov vnebohod	27. maj
Marijino vnebovzetje	15. avgust
Vsi sveti	1. november
Marijino brezmadežno spočetje	8. december
Gospodovo rojstvo	25. december

GLAVNI PREMAKLJIVI LITURGIČNI PRAZNIKI

	1976	1977
Gospodovo razglasenje	4. januar	2. januar
Pepelnica	3. marec	23. februar
Velika noč	18. april	10. april
Vnebohod	27. maj	19. maj
Binkošti	6. junij	29. maj
Sveta Trojica	13. junij	5. junij
Rešnje Telo in Rešnja Kri	20. junij	12. junij
Presveto Srce Jezusovo	25. junij	17. junij
Kristus Kralj	21. november	20. november
1. adventna nedelja	28. november	27. november

NARODNI (DRŽAVNI) PRAZNIKI V LETU 1976

Novo leto	četrtek, 1. januar
Lincoln's Birthday	četrtek, 12. februar
Washington's Birthday	ponedeljek, 16. februar
Materinski dan	nedelja, 9. maj
Očetovski dan	nedelja 20. junij
Independence Day	ponedeljek 5. julij
Delavski dan	ponedeljek 6. september
Columbus Day	ponedeljek, 11. oktober
Veterans Day	ponedeljek, 25. oktobra
Zahvalni dan	četrtek, 25. november
Božič	sobota, 25. december

Velike črke v debelem tisku pomenijo „slovesni praznik“, npr. **GOSPODOVO OZNANJENJE MARIJI**.

Male črke v debelem tisku pomenijo „praznik“, npr. **Spreobrnitev sv. Pavla**.

Januar

- 1 Č **MARIJA, MATI BOŽJA** - Novo leto
- 2 P Bazilij (Vasilij) in Gregor Nac., š., c.u.
- 3 S Genovefa Pariška, d.; Anter, papež, m.
- 4 N **GOSPODOVO RAZGLAŠENJE**
- 5 P Janez Neumann, š.; Simeon, puščavnik
- 6 T Ermin, opat
- 7 S Rajmund, red.;
- 8 Č Severin, opat; Erhard, škof
- 9 P Julijan, muč.; Bazilisa, mučenka
- 10 S Viljem, škof;
- 11 N **Gospodov krst**; Pavlin Oglejski, š
- 12 P 1. navadni teden - Alfred, opat
- 13 T Hilarij (Radovan), š. c. u.
- 14 S Oton, muč.; Feliks Nolanski, duh.
- 15 Č Pavel, puščavnik; Maver, opat
- 16 P Marcel, papež; muč.; Berard in tov. m.
- 17 S Anton (Zvonko), puščavnik
- 18 N **2. navadna nedelja** - osmina za edinost
- 19 P Kanut (Knut), kralj
- 20 T Fabijan in Boštjan, muč.
- 21 S Neža (Janja), d. in m.
- 22 Č Vincenc (Zmago), diakon in m.
- 23 P Ildefonz, š.; Emerencijana, m.
- 24 S Frančišek Saleški, š. in c. u.
- 25 N **3. navadna nedelja** - Spreob. sv. Pavla
- 26 P Timotej, š. in Tit, š.
- 27 T Angela Merici, devica
- 28 S Tomaž Akvinski, duh. in cer. u.
- 29 Č Valerij, škof; Konstancij, m.
- 30 P Martina, d. in m.; Hiacinta, d.
- 31 S Janez Bosko, duh. in red. ustanovitelj

Februar

- 1 N **4. navadna nedelja** - Brigita Irska, d
- 2 P **Jezusovo darovanje (Svečnica)**
- 3 T Blaž, š. in m.; Oskar (Ansgar), š.
- 4 S Andrej Corsini, š
- 5 Č Agata, d. in m.
- 6 P Pavel Miki in jap. mučenci; Amand, š.
- 7 S Egidij, redovnik
- 8 N **5. navadna nedelja** - Hieronim, red.
- 9 P Apolonija, d. in m.
- 10 T Sholastika, d.
- 11 S Lurška Mati božja
- 12 Č Evlalija, d. in m.
- 13 P Katarina R., d.
- 14 S Ciril in Metod, slov. apostola
- 15 N **6. navadna nedelja** - Jordan, red.
- 16 P Julijana, d. in m.; Onezim, š.
- 17 T Aleš, red. in drugih 7 ust. servitov
- 18 S Simeon, š. in m., Flavijan, š.
- 19 Č Konrad Placenški, spokornik
- 20 P Silvan, m.; Leon, š.
- 21 S Peter Damijan, š., c. u.
- 22 N **7. navadna nedelja** - Sedež ap. Petra
- 23 P Polikarp, š. in m. -
- 24 T Sergij, m.; Modest, š.
- 25 S Tarazij (Taras), š.
- 26 Č Sergij, m
- 27 P Gabrijel Žal. M. b., redovnik
- 28 S Roman, opat; Hilarij, p.
- 29 N **8. navadna nedelja**

Ako ne znamo sprejeti življenja kot je,
ne moremo vplivati, da bi postalo tako kot mislimo, da bi moralo biti.
„Sedaj“ - to je krščanska beseda; to je trenutek, ko uresničujemo svojo vero.
„Zdaj je čas milosti, zdaj je čas rešitve“

Marec

- 1 P Albin, š.; Antonina, m.
- 2 T Neža (Janja) Pariška, d.
- 3 S PEPELNICA (post in zdržek)
- 4 Č Kazimir, kraljevič; Adrijan, m.
- 5 P (v ZDA zdržek); Simeon, puščavnik
- 6 S Frido, opat; Koleta (Nika), d

- 7 N **1. postna nedelja** - Felicita, m.
- 8 P Janez od Boga, red.
- 9 T Frančiška Rimska, spokornica
- 10 S Makarij, š.; Krescencij (Rastko), m.
- 11 Č Sofronij, š.; Konštantin, spokornik
- 12 P (v ZDA zdržek); Doroteja, m.
- 13 S Kristina, d. in m.

- 14 N **2. postna nedelja** - Matilda, kr.
- 15 P Klemen Dv., red.
- 16 T Herbert, š.
- 17 S Patricij, š.; Jedrt, op.
- 18 Č Ciril Jeruzalemski, c. uč.
- 19 P (v ZDA zdržek) **JOŽEF, Ž. MARIJIN**
- 20 S Klavdija, m.

- 21 N **3. postna nedelja** - Niko de Flue
- 22 P Lea, spokornica; Bazilij, m.
- 23 T Turibij, škof; Liberat, m.
- 24 S Dionizij, m.; Aleksander (Saša), m.
- 25 Č **GOSPODOVO OZNANJENJE MARIJI**
- 26 P (v ZDA zdržek) Ludgar, š.
- 27 S Rupert, š.; Lidija, m.; Lazar, m.

- 28 N **4. postna nedelja** - Sikst (III.), p
- 29 P Bertold, red.
- 30 T Amadej, kn.
- 31 S Modest. Gosposv., š.; Gvido, opat

April

- 1 Č Hugo, š.; Venancij, š. in m.
- 2 P (v ZDA zdržek) Frančišel Paolski, red
- 3 S Rihard, š.;

- 4 N **5. postna nedelja**
- 5 P Vincenc Fer., duh.; Irena, m.
- 6 T Viljen, opat; Celestin, papež
- 7 S Janez Krstnik La Salle, red. u.
- 8 Č Albert, š. in m.
- 9 P (v ZDA zdržek) Marija Kleopova
- 10 S Apolonij in tov. m.

- 11 N **cvetna nedelja**
- 12 P ponedeljek velikega tedna
- 13 T torek velikega tedna
- 14 S sreda velikega tedna
- 15 Č **veliki četrtek - Gospodova večerja**
- 16 P (post, zdržek) **veliki petek**
Gospodovo trpljenje in smrt
- 17 S **velika sobota**

- 18 N **Velika noč - Gospodovo vstajenje**
1. velikonočna nedelja
- 19 P vel. osmina - Leon (IX), papež
- 20 T vel. osmina - Hilda, d.
- 21 S vel. osmina - Anzelm, cer. u.
- 22 Č vel. osmina - Leonid, m.
- 23 P vel. osmina - Jurij, m.
- 24 S vel. osmina - Fidel, duh.

- 25 N **2. velikonočna (bela) nedelja**
- 26 P Pashazij, opat
- 27 T Hozana Koterska, d
- 28 S Peter Chanel, duh. in m.; Vital, m.
- 29 Č Katarina Sienska, d. in cer. u.
- 30 P Pij (V.), papež

**Kristus mora trajno umirati v svojih udih,
da v njih zmaguje nad temo in negotovostjo spreminjajočega sveta.**

V negotovosti in v temi moramo povabiti Gospoda, naj ostane z nami.

Maj

- 1 S Jožef - delavec
- 2 N **3. velikonočna nedelja**
- 3 P **Filip in Jakob, apostola**
- 4 T Florijan (Cvetko), m.
- 5 S Angel, m.; Silvan, m.
- 6 Č Dominik Savio, dijak
- 7 P Gizela, red.
- 8 S Viktor Milanski (Zmago), m.
- 9 N **4. velikonočna nedelja - mat. dan**
- 10 P Antonin, š.
- 11 T Sigismund, kralj;
- 12 S Nerej in Ahilej, m.; Pankracij, m.
- 13 Č Servacij, š.; Peter Regalati, red.u.
- 14 P **Matija, apostol**; Justina, m.
- 15 S Izidor, kmet; Zofija (Sonja), m.
- 16 N **5. velikonočna nedelja - Janez Nep.**
- 17 P Paskal, red.; Bruno, š.
- 18 T Janez (I.), papež; Pudencijana, d.
- 19 S Celestin (Rajko) V., papež
- 20 Č Bernardin Sienski, red.
- 21 P Valens, škof
- 22 S Renata, spokornica
- 23 N **6. velikonočna nedelja**
- 24 P Marija Pomočnica - **MARIJA POMAGAJ**
- 25 T Beda Častitljivi, cer. u.
- 26 S Filip Neri, duhovnik
- 27 Č **VNEBOHOD GOSPODOV**
- 28 P German, š.; Just, m.
- 29 S Maksim, š. in m.
- 30 N **7. velikonočna nedelja**
- 31 P Marijino obiskanje

Junij

- 1 T Justin, mučenec
- 2 S Marcellin in Peter, mučenca
- 3 Č Karel Lwanga in ugandski muč.
- 4 P Frančišek Caracciolo, red. u.
- 5 S Bonifacij, škof in mučenec
- 6 N **BINKOŠTI**
- 7 P 10. navadni teden
- 8 T Medard, škof
- 9 S Efrem, diakon in cer. u.
- 10 Č Bogumil, škof
- 11 P Barnaba, sodelavec apostolov
- 12 S Janez Fakundski, red.
- 13 N **PRESVETA TROJICA**
- 14 P 11. navadni teden
- 15 T Vid, mučenec
- 16 S Beno, škof
- 17 Č Gregor Barbarigo, škof
- 18 P Marcellijan, mučenec
- 19 S Romuald, opat
- 20 N **REŠNJE TELO IN REŠNJA KRI očetovski dan**
- 21 P 12. navadni teden; Alojzij, red.
- 22 T Pavlin, š.; Ahacij, mučenec
- 23 S Agripina, devica in mučenka
- 24 Č **ROJSTVO JANEZA KRSTNIKA**
- 25 P **PRESVETO SRCE JEZUSOVO**
- 26 S Brezmadežno Srce Marijino
- 27 N 13. navadna nedelja
- 28 P Irenej, škof in mučenec
- 29 T **PETER IN PAVEL, apostola**
- 30 S Prvi rimski mučenci

Dihanje je znamenje življenja, molitev je znamenje vernosti.

Kršćanska molitev je poslušanje Boga in odgovor Bogu.

Človek, ki ne moli, je duhovno mrtev.

Julij

- 1 Č Estera, svetopisemska žena
- 2 P Oton, škof
- 3 S **Tomaž, apostol**

- 4 N **14. navadna nedelja**
- 5 P Anton Zaccaria, duhovnik
- 6 T Marija Goretti, d. in m.
- 7 S Izaija, prerok
- 8 Č Kilijan, m.
- 9 P Veronika Giuliani, opatinja
- 10 S Amalija, redovnica

- 11 N **15. navadna nedelja - Benedikt, opat**
- 12 P Mohor in Fortunat, m.
- 13 T Henrik (Hinko), kralj
- 14 S Kamil, red. u.; Frančišek Solan
- 15 Č Bonaventura, š. in c. u.
- 16 P Karmelska Mati božja
- 17 S Aleš, spokornik

- 18 N **16. navadna nedelja**
- 19 P Avrea (Zlatka), d.
- 20 T Marjeta Antiohijska, d. in m.
- 21 S Lovrenc Brindiški, duh. in c. u.
- 22 Č Marija Magdalena (Magda)
- 23 P Brigita, redovnica
- 24 S Kristina, devica

- 25 N **17. navadna nedelja - Jakob, apostol**
- 26 P Joahim in Ana, starši Device Marija
- 27 T Natalija (Božena), mučenka
- 28 S Nazarij in Celzij, mučenca
- 29 Č Marta iz Betanije
- 30 P Peter Krizolog, š. in c. u.
- 31 S Ignacij Lojolski, duh. in red. u.

Avgust

- 1 N **18. navadna nedelja - Alfonz Ligvorij**
- 2 P Evzebij, škof
- 3 T Lidija, makedonska žena
- 4 S Janez Vianej, duhovnik
- 5 Č Marija Snežna
- 6 P **Jezusova spremenitev na gori**
- 7 S Kajetan, red. ustanovitelj

- 8 N **19. navadna nedelja - Dominik, red.u.**
- 9 P Jaroslav, mučenec
- 10 T Lovrenc, mučenec
- 11 S Klara, devica
- 12 Č Hilarija, mučenka
- 13 P Poncijan, papež in m.; Hipolit, m.
- 14 S Marcel, mučenec

- 15 N **MARIJINO VNEBOVZETJE**
- 16 P 20. navadni teden; Štefan, kralj
- 17 T Hijacint, redovnik; Liberat, opat
- 18 S Helena, cesarica
- 19 Č Janez Eudes, red. u.
- 20 P Bernard, opat, cer. u.
- 21 S Pij (X.), papež

- 22 N **21. navadna nedelja - Marija Kraljica**
- 23 P Roza iz Lime, devica
- 24 T **Bartolomej (Jernej), apostol**
- 25 S Ludvik, kralj
- 26 Č Rufin, škof
- 27 P Monika, mati sv. Avgušтина
- 28 S Avguštin, š. in cer. u.

- 29 N **22. navadna nedelja**
- 30 P Feliks, mučenec
- 31 T Rajmund (Rajko), redovnik

Molitev je res prava molitev, kadar z njo združujemo pogoje, ki nas obdajajo, in svoja doživljanja in udejstvovanja obračamo k Bogu. Molitev utrjuje naše upanje. Ljudje, ki molijo, prinašajo upanjem ljudem v stiskah.

September

- 1 S Egidij (Tilen), opat
- 2 Č Maksima, mučenka
- 3 P Gregor Veliki, papež in cer. u.
- 4 S Rozalija (Zalka) Viterbska, d.

- 5 N **23. navadna nedelja**
- 6 P Petronij, škof
- 7 T Regina, devica in mučenka
- 8 S **Marijino rojstvo**
- 9 Č Peter Klaver, redovnik
- 10 P Nikolaj Tolentinski, spokornik
- 11 S Erna, devica

- 12 N **24. navadna nedelja**
- 13 P Janez Zlatousti, š. in cer. u.
- 14 T **Povišanje sv. Križa**
- 15 S Žalostna Mati božja
- 16 Č Kornelij in Ciprijan, m.
- 17 P Robert Belarmin, š. in cer. u.
- 18 S Jožef Kupertinski, duh.; Zofija, m.

- 19 N **25. navadna nedelja - Januarij, š.,m.**
- 20 P Suzana, mučenka
- 21 T **Matej (Matevž), apostol**
- 22 S Tomaž Villanovski, škof
- 23 Č Paternij (Domogoj, Slavojko), š.in m.
- 24 P Marija Rešiteljica jetnikov
- 25 S Avrelija (Zlatka, Zora), devica

- 26 N **26. navadna nedelja**
- 27 P Vincenc Pavelski, red. ustanovitelj
- 28 T Venčeslav, mučenec
- 29 S **Mihael, Gabriel, Rafael, nadangeli**
- 30 Č Hieronim (Jerko), duh., cer. u.

Oktober

- 1 P Terezija Deteta Jezusa, devica
- 2 S Angeli varuhi

- 3 N **27. navadna nedelja**
- 4 P Frančišek Asiški, red, ustanovitelj
- 5 T Marcelin, škof
- 6 S Bruno, duh., red.
- 7 Č Rožnovenska Mati božja
- 8 P Pelagija, spokornica
- 9 S Dionizij in tov. m.; Janez Leonard

- 10 N **28. navadna nedelja**
- 11 P Emilijan, škof
- 12 T Maksimilijan, m.
- 13 S Edvard, kralj
- 14 Č Kalist (I.), papež in mučenec
- 15 P Terezija Avilska, dev. in cer. u.
- 16 S Hedvika, red.; Marjeta Alacoque, dev.

- 17 N **29. navadna nedelja**
- 18 P **Luka, evangelist**
- 19 T Izak Jogues in tov. m.
- 20 S Irena, m.; Vendelin, opat
- 21 Č Uršula, mučenka
- 22 P Bertila, redovnica
- 23 S Janez Kapistran, red. in duh.

- 24 N **30. navadna nedelja - Anton Claret, r.u**
- 25 P Darinka, mučenka
- 26 T Lucijan, mučenec
- 27 S Sabina, mučenka
- 28 Č **Simon in Juda, apostola**
- 29 P Narciz, škof
- 30 S Alfonz Rodrigues, red.

- 31 N **31. navadna nedelja**

Kadar človek govori o upanju v preteklem času,
začne govoriti tudi o Bogu, kot da je odsoten.

Na cesti obupa je Bog tujec, ki ga srečamo, a ne prepoznamo.

November

- 1 P VSI SVETI
- 2 T Verne duše
- 3 S Martin Porres, redovnik
- 4 Č Karel (Drago) Boromejski, red.
- 5 P Zaharija in Elizabeta, starša J. K.
- 6 S Lenart (Narte), opat

- 7 N 32. navadna nedelja
- 8 P Deodat (Bogdan), papež
- 9 T Posvetitev lateranske bazilike
- 10 S Leon Veliki, papež in cer. u.
- 11 Č Martin (Davorin), škof
- 12 P Jozafat, škof in mučenec
- 13 S Frančiška Cabrini, devica

- 14 N 33. navadna nedelja
- 15 P Albert Veliki, š. in cer. u.
- 16 T Marjeta Škotska, kraljica; Jedrt, d.
- 17 S Elizabeta Ogrska, redovnica
- 18 Č Posvetitev bazilik Petra in Pavla
- 19 P Narsej, škof in mučenec
- 20 S Feliks Valoaški, redovnik

- 21 N KRISTUS KRALJ
- 22 P 34. navadni teden; Cecilija, d. in m.
- 23 T Klemen, papež, mučenec
- 24 S Flora (Cvetka), devica in mučenka
- 25 Č ZAHVALNI DAN; Katarina, m.
- 26 P Silvester (Silvo), opat
- 27 S Virgil, škof; Valerijan, škof

- 28 N 1. adventna nedelja
- 29 P Saturnin, mučenec
- 30 T Andrej, apostol

December

- 1 S Eligij, škof
- 2 Č Herta, d.; Vivijana, d. in m.
- 3 P Frančišek Ksaverij, red.
- 4 S Janez Damaščan, duh., cer.u.;

- 5 N 2. adventna nedelja
- 6 P Nikolaj (Miklavž), škof
- 7 T Ambrož, š. in cer. u.
- 8 S **MARIJINO BREZMADEŽNO SPOČETJE**
- 9 Č Valerija, mučenka
- 10 P Melkijad, papež in m.; Loretska M. b.
- 11 S Damaz (I.), papež

- 12 N 3. adventna nedelja -
- 13 P Lucija, mučenka
- 14 T Janez od Križa, cer. u.
- 15 S Kristina (Kristi), devica
- 16 Č Adela, cesarica
- 17 P Lazar, škof
- 18 S Gracijan, škof; Teotim, m.

- 19 N 4. adventna nedelja
- 20 P Evgen, mučenec
- 21 T Peter Kanizij, Cer. u.
- 22 S Demetrij, mučebec
- 23 Č Janez Kancij, duhovnik
- 24 P Sveti večer
- 25 S **GOSPODOVO ROJSTVO - BOŽIČ-**

- 26 N Sveta Družina - Štefan, prvi m.
- 27 T Janez, apostol in evangelist
- 28 S Nedolžni otroci
- 29 Č Tomaž Becket, škof in mučenec
- 30 P bogoslužni dan med bož. osmino
- 31 S bogoslužni dan med bož. osmino

Kristusov evangelij daje upanje, ker oznanja, da ima človekovo življenje svoj smisel.

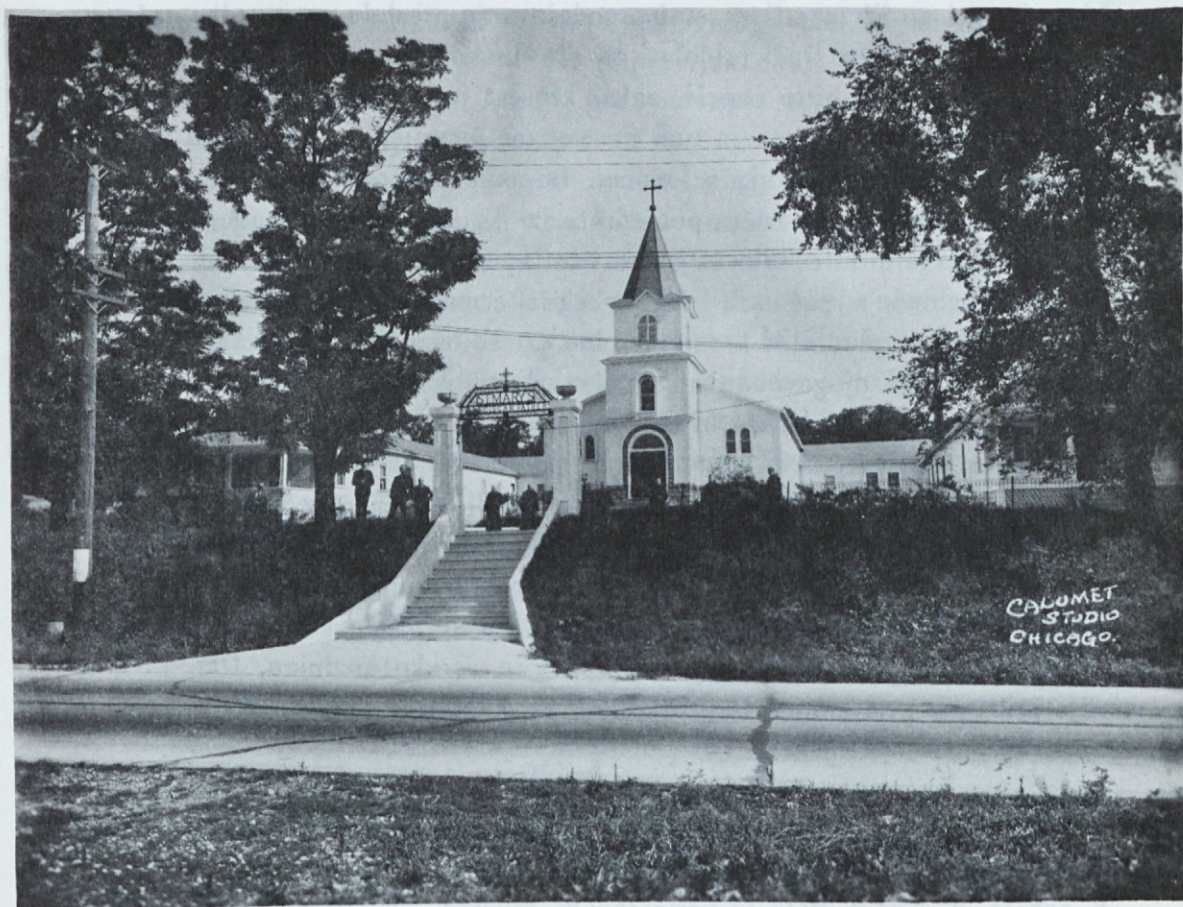
Mi ne potujemo v smrt, marveč v življenje, se ne bližamo h koncu, marveč k uresničenju božjih obljub v zmagoslavnem Kristusu.

Trpljenje verujočih ima rešenijsko moč, njihovo umiranje je korak k zmagoslavju.

50-letnica kronanja podobe Marije Pomagaj v Lemontu 1926 - 1976

V nedeljo 27. junija 1926 je ljubljanski škof dr. Anton Bonaventura Jeglič kronal lemontsko podobo Marije Pomagaj. To je bilo po 28. mednarodnem evharističnem kongresu, ki je bil takrat v Chicagi. V letu 1976 bomo torej obhajali zlati jubilej tega slavnostnega dogodka.

Bil sem prepričan, da bom v Ave Maria Koledarju 1927 in v Ave Maria 1926 lahko dobil natančne podatke o kronanju podobe Marije Pomagaj v Lemontu.

Cerkev Marije Pomagaj in samostan v Lemontu ob začetku božje poti

V tem sem se motil. Zdi se, da sta dva razloga, da je kronanje lemontske podobe Marije Pomagaj opisano skromno:

Prvi razlog je tedanji mednarodni evharistični kongres v Chicagi. Urednik in kronist sta temu dogodku posvetila precej pozornosti, kar je razumljivo. Čikaški Slovenci so pri pripravah na kongres sodelovali in se ga udeležili. To je zahtevalo precej dela, ki so ga izvršili isti ljudje kot pripravo za lemontsko slovesnost kronanja, ki je bila po kongresu. Kongresa se je udeležilo več znanih osebnosti iz Slovenije.

Drugi razlog so pa razmere v Lemontu. Za delo v Lemontu so bili narejeni razni načrti. Slovenski frančiškani so bili tam komaj dve leti. Treba je bilo hitro zgraditi in urediti prostore za samostansko življenje. Obenem pa so že od vsega početka imeli pred seboj določen cilj: **v Lemontu bodo ameriške Brezje.** To misel so širili, posebno po Ave Maria, obenem pa tudi delali za ta cilj. To delo je bilo zelo različno. To si lahko predstavljamo ob dejstvu, da je bilo treba preurediti staro farmo za vzgojno in versko središče ter za božjo pot. Pri tem je bilo treba tudi veliko zaupanja do ljudi. In ko so se pripravljali za kronanje, ni bila njihova naloga samo pridobiti ljudi za udeležbo na tej slovesnosti, pridobiti so jih morali za stalno sodelovanje pri delu za izvedbo načrtov. Predvsem je bilo treba ljudi pridobiti za slovensko božjo pot - Marijo Pomagaj v Lemontu. V tem so hitro uspeli, zakaj kronist je v AMK 1927 na strani 193 zapisal: „Posamezna društva in tudi posamezne župnije (So. Chicago!) si izbirajo svoje nedelje za romanje v Lemont. Istotako se poedincev oglašča več in več. Vidi se, da je naša božja pot zrasla iz notranje potrebe našega vernega ljudstva in zato je ni sile, ki bi ta tok zavrla in ustavila.“

Ob obilnem delu v začetkih slovenskega Lemonta je bilo kronanje podobe Marije Pomagaj v poročilih kronista eden izmed mnogih drugih aktivnosti in dogodkov. Nekateri njegovi stavki so ohranili za vedno, kar bi bilo brez njih pozabljeno. Marsikdo med nami bi sklepal, da se je Lemont kot božja pot razvil razvil šele po drugi svetovni vojni. Kronist pa poroča, da je bil Lemont od vsega početka božja pot. Slovenski frančiškani so prišli v Lemont z mislijo, da bodo tu ustanovili slovenske ameriške Brezje. Ta misel je bila hitro uresničena in smo ji zvesti še danes. V zadnjih časih so bili razni predlogi, kaj naj bi še naredili v Lemontu, a naša glavna zamisel je: kot se je slovenski Lemont začel naj ostane še vnaprej: slovenska božja pot in versko središče. Oni, ki s to mislijo prihajajo sem, dobijo tu priliko tudi za počitek in razvedrilo ter srečanje s svojimi prijatelji in znanci.

* * *

V julijski številki (številka 7) Ave Maria 1926 je na straneh 226 in 227 opisana slovesnost kronanja. Iz tega poročila vemo:

V soboto 26. junija 1926 je samostanska družina v pozni popoldanski uri sprejela ljubljanskega škofa dr. Antona Bonaventuro Jegliča; v njegovi družbi

so prišli tudi frančiškanski provincial p. Regalat Čebulj, č. g. C. Zupan, O.S.B., iz Pueblo, Colorado, in č. g. V. Kragl iz Frama pri Mariboru. Med slovesnim potrkavanjem jih je sprejel predstojnik p. John pred cerkvenimi vrati in jih v procesiji vodil k oltarju, kjer so vsi počastili presv. Rešnje Telo.

V nedeljo 27. junija je bil škof Jeglič že na vse zgodaj v cerkvi pri več sv. mašah. Zjutraj so prišli: preč. dr. Mihael Opeka, stolni kanonik iz Ljubljane, č. g. Ivan Štrajhar, župnik v Borovnici, č. g. S. Lampe, O.S.B., indijanski misionar v Red Lake, Minn., č. g. John Smoley, župnik v Calis, N. Dak., in p. Kazimir Zakrajšek iz Chicage. Ob začetku maše je še prišel č. g. John Plevnik iz Jolieta - župnik pri Sv. Jožefu - z mnogimi verniki.

Po deveti uri so se pripravili za procesijo. Bil je lep dan, nobene nevarnosti za dež. Maša je bila na prostem - na hribu ob jezeru. Postavili so 40 čevljev dolg in 24 čevljev širok pokrit prostor med štirimi mogočnimi hrasti, da bi se slovesnost kronanja v slučaju dežja nemoteno vršila. Tu je bila pontifikalna maša. Za ta slovesni dan so veliki napisi, ki jih je napravil p. Blanko s pomočjo brata Akurza, pozdravljali romarje, ki so prihajali iz Chicage in Jolieta. Prostor pred cerkvijo je bil posut z belim peskom in obdan s cvetočimi gredicami.

Med procesijo so potrkavali zvonovi, duhovniki - diakoni so nosili podobo Marije Pomagaj k jezeru, kjer je bil pripravljen oltar. Med pontifikalno mašo je pel čikaški pevski zbor „Adria“ pod vodstvom organista g. Ivana Račiča latinsko mašo ob spremljavi harmonija.

Po evangelijsko je imel škof Jeglič „v srce segajoč govor o Mariji, nebes in zemlje Kraljice“. „Pred 18 leti sem kronal čudodelno podobo Marije Pomagaj na Brezjah; danes bom pa tukaj na ameriških Brezjah kronal po čudodelni podobi narejeno sliko Marije Pomagaj.“ Nato je razložil pomen tega obreda. Ta govor ni ohranjen. Slika na ovitku koledarja so posnetki, ki jih je priobčil mesečnik Glasnik Srca Jezusovega. Tiskano kopijo teh prizorov kronanja mi je pred leti posodil g. Matthew Tekavec, da sem jih dal fotografirati.

V letu 1976 se bomo spominjali in obhajali 50letnico kronanja lemonske Marije Pomagaj.

Prvi samostan s cerkvijo Marije Pomagaj v Lemontu

Notranjščina cerkve Marije Pomagaj v Lemontu
Podoba Marije Pomagaj je bila nad levim stranskim oltarjem

KATOLIŠKA CERKEV V ZDRUŽENIH DRŽAVAH

Združene države Amerike praznujejo letos dvestoletnico obstoja. Dvesto let je poteklo odkar so narodno zavedni možje podpisali listino o neodvisnosti "Declaration of Independence". Med podpisniki so bili trije katoličani. S podpisom te listine se je tudi katoliška Cerkev v Ameriki pričela bolj živahno razvijati. Z druge strani pa je katoliška Cerkev tako v celoti, kot posamezno s svojimi voditelji in verniki bistveno pripomogla k razvoju in notranji rasti in moči Združenih držav Amerike. Prav je, da se tudi slovenski Amerikanci nekoliko seznanimo z delom katoliške Cerkve v državi, ki jo po spoštovanju svobode in svobodne veroizpovedi težko prekaša kaka druga država na svetu, pa tudi zato, ker je več naših rojakov, s svetniškom škofom Friderikom Barago na čelu, dejansko prispevala k širjenju in utrditvi božjega kraljestva na tem delu ameriškega kontinenta.

Kakor povsod, je tudi na ozemlju Združenih držav katoliška Cerkev iz skromnih začetkov počasi rastla in se razvijala, dokler se ni razrastla v drevo, ki se mu včasih pod silo vetrov osuje zelenje, samo da potem toliko lepše zablesti v novem zelenju in dvetju.

Verjetno je prvi duhovnik stopil na ameriški kontinent s Krištofom Columbom leta 1492. Kmalu so pričeli prihajati še drugi duhovniki misijonarji, nekateri so spremljali ekspedicije in vojaške pohode, drugi pa so se izključno posvetili misijonskemu delu izvirnih prebivalcev, indijanskih plemen. Na jugu in zahodu severno-ameriškega kontinenta so bili španski misijonarji. Od tam so prodirali v notranjost dežele. Na severu so se pa zavzeli francoski duhovniki.

Prvi misijonarji so bili frančiškani, ki so jim kmalu sledili drugi redovi, kot dominikanci in leta 1566 tudi jezuiti. (Njihov red je bil tedaj še zelo mlad, saj je bil ustanovljen leta 1544). Tudi tu pri širjenju evangelija brez mučencev ni šlo. Prvi je bil frančiškanski misijonar Juan de Padilla leta 1542 v srednjem Kansasu. Sledil mu je misijonar dominikanskega reda Luis Cancer de Barbastro leta 1549 v Floridi. Približno sto let kasneje (1646) je bil mučen Isaac Jogues in osem francoskih jezuitov, ki jih od leta 1931 častimo pod imenom "Sv. Izak in drugi kanadski mučenci". Seveda je marsikdo od

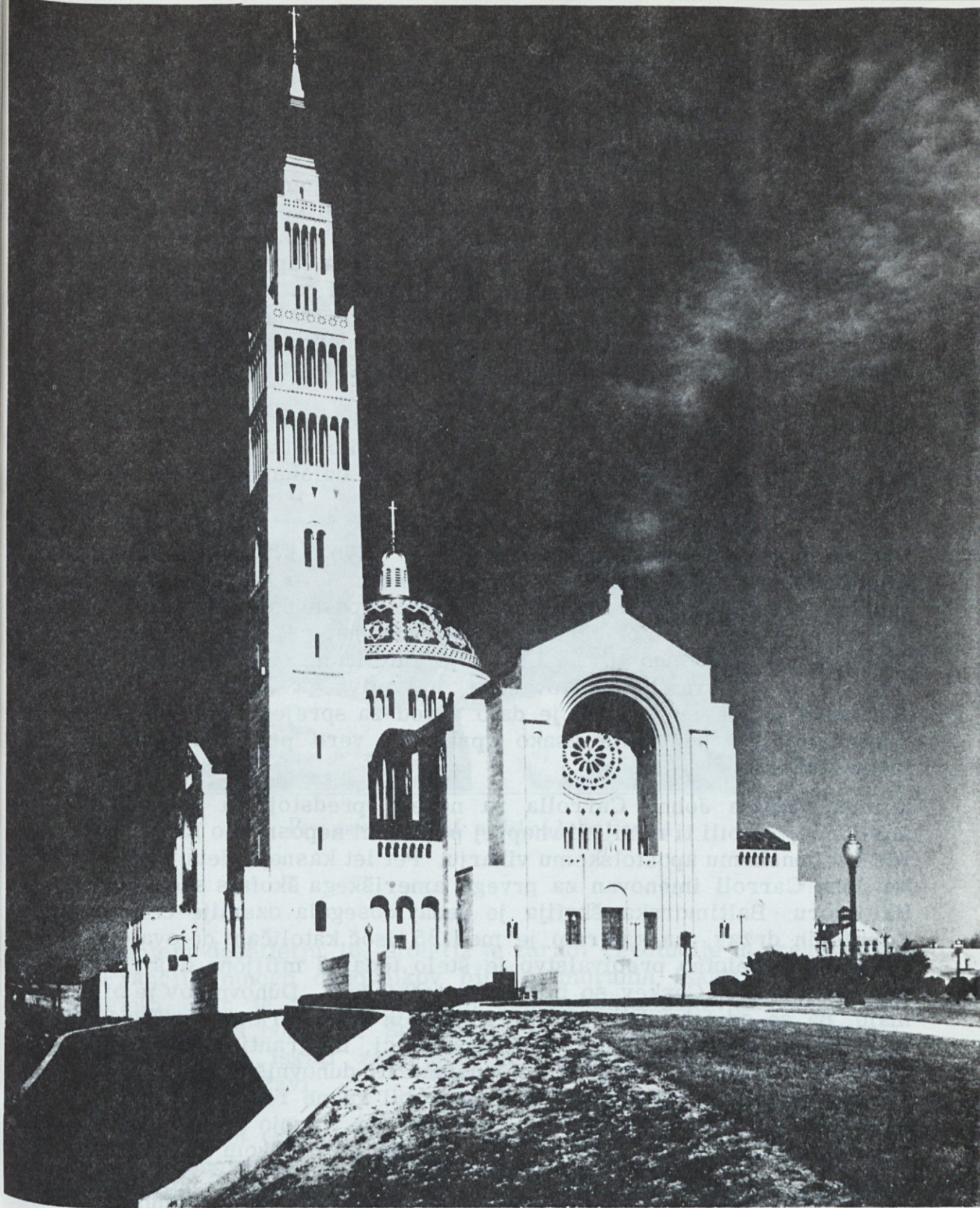
misijonarjev umrl naravne smrti, nekateri so se kar zgubili v kakem pragozdu...

O zgodovini misijonov in misijonarjev na ameriških tleh so napisane debele knjige, pa tudi o razvoju katoliške Cerkve v dvesto-letih obstoja Združenih držav. V teh vrsticah se ne moremo spuščati v podrobnosti, pa tudi važno ni vse, zato si bomo v spomin poklicali samo važne in najvažnejše stvari v zvezi s širjenjem božjega kraljestva in katoliške Cerkve.

V šestnajstem in sedemnajstem stoletju so bile postavljene osnove misijonskemu razvoju v Novi deželi. Prve postojanke so bile na jugu, nato na jugozahodu. V 17. stoletju že najdemo misijonske postaje z obširnimi delokrogom, kot n. pr. : Santa Fe, New Mexico je postala misijonska postaja leta 1606, v Arizoni med Miki Indijanci leta 1629; patri kapucini so leta 1630 prevzeli misijon v New Englandu in Maine. V Marylandu je bila leta 1634 ustanovljena katoliška kolonija. Francoski jezuiti so se držali severovzhodne strani. Pater Jacques Marquette in trgovec Joliet sta leta 1673 raziskavala reko Mississippi in okolico. Na tej poti je Marquette tudi ustanovil misijon na kraju, kjer je sedaj velemesto Chicago. (Opis popotovanja očeta Marquetta je prinesel "Koledar Ave Maria" za leto 1975, str. 23 - 27.) Že omenjeni misijonar - svetnik - Izak Jogues je leta 1642 pridigal Čipeva Indijancem blizu Sault Ste. Marie. Dobrih dve sto let kasneje - leta 1857 - je slovenski misijonar svetniški škof Friderik Baraga ustanovil novo škofijo s sedežem v Sault Ste. Marie, ki ga je kasneje prenesel v Marquette, Michigan.

Poleg omenjenih težav, ki so jih imeli misijonarji z Indijanci (mučenci) so se večkrat pojavile tudi težave in ovire s strani državnih oblasti in kasneje s strani protestantov. Tako je bila cela California zaupana jezuitom leta 1697 (do tedaj so bili v glavnem frančiškani). Po sedemdesetih letih dela je španska vlada jezuite odpoklicala, imetje pa zaplenila (v imenu španske kraljevine). Misijone so zopet dali frančiškanom leta 1769, med katerimi se je posebej odlikoval Junipero Serra (1713 - 1784). Junipero Serra je ustanovil več misijonskih postojank, med njimi San Diego, San Francisco (1776), San Juan Capistrano in druge. Sledil mu je P. Magin Catala (1761 - 1794), ki so ga enostavno imenovali "svetnik". Oba moža sta umrla v sluhu svetosti in se zanju v Rimu pripravlja svetniški proces.

V angleških kolonijah (New England) so bili katoličani često zapostavljani in mnogokrat preganjani; pravtako v nizozemskih kolonijah (New York - Novi Amsterdam), dalje v krajih, kjer je

Narodno svetišče Brezmadežnega spočetja v Washington-u, D. C.

angleške Quakerje vodil William Penn (po njem Pennsylvania). Podobno se je dogajalo tudi v drugih krajih, dokler niso v Marylandu izglasovali "Toleration Act" - zakon, po katerem vsak lahko prosto izpoveduje svojo vero in ga nihče ne sme siliti k sprejemu druge vere. Katoliški guverner New Yorka Thomas Dongan (1634 - 1715) je med prvimi dejanji slovesno proglasil svobodo vero-izpovede ("A Charter of Liberties", 1683). Kljub temu pa je bil kmalu - leta 1700 - izglasovan nov zakon, ki po kaznijo dosmrtnega zapora prepoveduje katoliškim duhovnikom vstop v provinco, kdor bi pa iz zapora ušel in bil ujet, ga čakajo vislice. K sreči to ni dolgo trajalo, pa tudi vse province niso bile tako protikatoliško navdahnjene, mržnja je pa le ostala in se mnogokrat umetno gojila prav do srede našega stoletja.

V Združenih državah je sedaj okoli 350 ženskih redov in kongregacij. Na ameriško ozemlje so prve redovnice stopile leta 1727. Bile so Uršulinke in se nastanile v New Orleansu v Louisiani, kjer so takoj tudi prevzele učenje.

Z vojno za neodvisnost (Revolutionary War: 1776 - 1783) se je tudi za katoliško Cerkev v Ameriki pričelo drugačno in novo življenje. Mnogi katoličani so se v vojni junaško izkazali (posebno komadir John Barry, ki ga slavijo kot očeta ameriške mornarice); med podpisniki "deklaracije neodvisnosti" so bili trije katoličani. Prizadevanje teh treh in posredovanje spoštovanega in vplivnega Johna Carrola, duhovnika jezuitskega reda, je dalo povod za sprejem šestega člena Konstitucije, ki odpravlja vsako vprašanje vere pri kandidatih za javne službe.

Z imenovanjem Johna Carrola za novega predstojnika ameriških misijonov, so bili ti misijoni vnaprej podrejeni neposredno Rimu, nič več Londonskemu apostolskemu vikarju. Pet let kasneje, leta 1789, je bil John Carroll imenovan za prvega ameriškega škofa s sedežem v Baltimoru. Baltimorska škofija je tedaj obsegala ozemlje celotnih Združenih držav, na katerem je med 25 tisoč katoličani delovalo 24 duhovnikov (celotno prebivalstvo je štelo tedaj 3 milijone duš). Za mlado ameriško Cerkev so bili tedaj težki časi. Duhovnikov je bilo malo, pa še od teh jih je bilo precej bolnih in postaranih. Iz Evrope in Irske so pričeli prihajati novi naseljenci, imigranti, ki so bili v glavnem katoličani. Treba je bilo pomnožiti duhovniške vrste. Škof Carroll je bil zelo iznajdljiv in je privabil razne redove za dušno-pastirsko delo med ljudstvom, pa tudi za vzgojo duhovniškega naraščaja. Tako so se pridružili že obstoječim redovom sulpicijani, auguštinci, karmeličani in drugi. Ti zadnji so v glavnem skrbeli za vzgojo tako bogoslovcev kot laikov. V ta namen je škof ustanovil v Georgetownu šolo (leta 1791), ki je kasneje postala prva katoliška univerza v USA.

Prvi ameriški škof: nadškof John Carroll

V zadnjem desetletju 18. stoletja je zaradi revolucije in preganjanja v Franciji mnogo duhovnikov bilo primoranih iskati zatočišča v Ameriki, kar je tudi odpomoglo pomanjkanju duhovnikov. Pa se zgodovina rada ponavlja. Še mnogokrat so v teh dvestoletih obstoja ZDA duhovniki iskali zatočišča in dušnopastirskega dela v tej svobodoljubni državi.

Ker se je škof Carroll zelo prizadeval, da bi čimprej dobil čimveč domačih duhovnikov, je posebno s pomočjo redovnikov tudi v dokajšnji meri uspel. (Jezuitski red pri tem kot skupnost ni mogel pomagati, ker je bil leta 1771 za več desetletij zatrt v vseh državah, razen v Rusiji za časa cesarice Katarine II.) Katoliška Cerkev je kljub vsem

tem in drugim težavam lepo napredovala in je leta 1840 štela poleg Baltimorja še 15 škofij, 500 duhovnikov in 663. 000 katoličanov med 17 milijoni prebivalcev.

V veliko pomoč so bile redovnice, ki so se udejstvovale pri vzgoji - predvsem v osnovnih šolah, zelo požrtvovalno pa tudi v bolnišnicah. Omenili smo že, da so med redovnicami prve stopile na ameriška tla Uršulinke leta 1727. Kakor so škofje Carroll in nasledniki vabili moške redove, da bi ustanovili svoje hiše v Ameriki, tako so prosili in vabili tudi ženske redove in kongregacije. Tako so redovnice pričele prihajati v precejšnjem številu iz Evrope, na drugi strani so pa za ameriške razmere pričeli ustanavljati nove kongregacije, med katerimi je bila prva kongregacija "Sisters of Charity", ki jo je ustanovila blažena Elisabeth Ann Seton. Tako je požrtvovalno delo duhovnikov, redovnikov in redovnic uspelo, da najdemo leta 1840 nad 200 katoliških osnovnih šol (pa še število višjih), medtem, ko se je državno šolstvo (Public School System) šele pričelo organizirati.

Katoliška Cerkev v USA je morala precej pretrpeti od zunaj, predvsem od proti-katoliških gibanj. Omenjeno je že bilo, da so bili katoličani, posebno duhovniki večkrat preganjani še predno so nastale Združene države. Po konstituciji so bili katoličani, kakor vsak drugi, zavarovani proti preganjanju s strani oblasti. Anglikanci, luteranci in ostali protestanti so bili večinoma sovražno razpoloženi proti katoličanom. Posebno odkar so bili imigranti večinoma katoličani. Protestanti so pričeli smatrati katolicizem za javno nevarnost in so proti njim ustanavljali razna društva kot "Guardians of Liberty", "Knownothingism", katerim se je pridružil še "Ku Klux Klan" (čeprav si je nadel še drugo nalogo). Posledice tega so bile porušene in požgane cerkve (v četrtem desetletju preteklega stoletja) v Philadelphiji, Bostonu, Cincinnatiju, New Yorku idr. Med civilno vojno (1861 - 1865) so se mnogi katoličani, posebno še duhovniki, junaško skazali tako pri vojaki na bojnem polju, kot v bolnišnicah. S tem, da so se nepristransko žrtvovali za vse, ne glede na versko pripadnost, je katoliška Cerkev pričela pridobivati na ugledu. Medtem je baltimorski škof postal "Primas Amerike", papež Leon XIII. (1878 - 1903) pa je leta 1892 postavil stalno apostolsko delegacijo v Washingtonu. Predsednik Andrew Johnson je namreč prekinil diplomatske odnose s papežem leta 1867, ker papež Pij IX. (1846 - 1878) ni dovolil postaviti protestantske cerkve v okviru rimskega obzidja.

Poleg zunanjih težav in skrbi, so večkrat delale skrbi Cerkvi v Ameriki notranje težave in spori. V nekaterih krajih so po župnijah pričeli vpeljavati tako imenovani "Trustee System", nekake župnijske

svete ali župnijske odbore. Pod vplivom francoskega revolucionarnega gibanja in protestantskih sosedov so si nekateri tako odbori pričeli lastiti pravico izbire župnika brez ozira na škofa; pravtako so tudi vse farne stvari hoteli sami opravljati. To gibanje je bilo posebno močno v New Yorku in okolici. Stvar je šla tako daleč, da je spor med hierarhijo in temi odbori moral razrešiti papež sam. Tako je papež Pij VII. (1800 - 1823) s posebnim pismom obsodil pretiravanje v katerega je zašel "Trustee System". Kljub temu se je cela stvar pomirila šele po preteku dobrega pol stoletja. Pravtako je moral papež Pij VII. zaščititi ameriški episkopat glede proste izbire in imenovanja kandidatov za škofo - nekatere evropske države so se hotele tudi v to vmešavati.

V letih 1830 - 1900 je katoliški živelj v USA hitro rasel. Vzroka sta bila: naravni prirastek in vseljevanje (imigracija). Do leta 1880 so bili glavni priseljenci iz Irske, Nemčije in Francije; po letu 1880 pa so se pričeli vseljevati tudi ljudje iz ostalih evropskih dežel. Tedaj so se pričeli odpravljati v Ameriko tudi Slovenci, najprej posamezni, kasneje v večjem številu. Za izseljenci so kmalu tudi prišli slovenski duhovniki, da bi skrbeli za blagor njihovih duš. Kjer so bila večja naselja so pričeli ustanavljati slovenske župnije. Med duhovniki, ki so skrbeli za Slovence po Ameriki so se posebno uveljavili slovenski frančiškani s p. Kazimirjem Zakrajškom na čelu. Kakor so si drugi narodi ustanovili božja pota, tako so tudi frančiškani slovenskim rojakom pripravili ameriške Brezje v Lemontu, Illinois. Tako smo tudi ameriški Slovenci pod varstvom Marije Pomagaj, posebno, odkar je ljubljanski škof dr. Anton Bonaventura Jeglič leta 1926 kronal milostno podobo Marije Pomagaj v Lemontu. Najbolj cvetoča leta duhovnega dela med ameriški Slovenci so bila leta 1920 - 1940, za kar nam pričajo poleg cerkva, šole, društva, misijoni, romanja, shodi, itd. Mnogo duhovnikov je prišlo delovat med izseljence. Kdor pregleda že samo imenik duhovnikov v "Koledarjih Ave Maria", vidi, koliko skrbi in truda je bilo posvečeno izseljencem s strani škofijskega in redovnega klera.

Za boljšo ureditev in za enotnejše delovanje katoliške hierarhije in duhovniških vrst, se je vršilo med leti 1829 in 1849 v Baltimoru sedem deželnih sinod (zborovanj). Ob zasedanju sinode leta 1846 so proglasili Brezmadežno D. M. za zavetnico Združenih držav Amerike (proglasitev dogme o Brezmadežnem spočetju je bila šele leta 1854).

Večjega pomena za Cerkev v USA je bilo troje plenarnih zasedanj - koncilov - pod vodstvom papeževega legata. Iz prvega zasedanja, ki je bil leta 1852, so izšla navodila o ureditvi in vodstvu župnij in župnijskega, farnega življenja, o enotnem bogoslužju, o poučevanju

krščanskega nauka in o upravljanju cerkvenega imetja. Drugo plenarno zasedanje (koncil) je bilo leta 1866. Ob tej priliki so obsodili nekatere zmote, ki so se pričele pojavljati na tem kontinentu, kakor tudi o organizaciji in vodstvu škofij. Število katoličanov je tedaj namreč že precej naraslo, posebno s hitrim dotokom naseljencev iz Nemčije in Francije, predvsem pa iz Irske. Ker so s tem za vodstvo katoliške Cerkve v Ameriki nastajale nove težave, so jih reševali na teh zasedanjih.

Izmed vseh baltimorskih plenarnih zasedanj - koncilov, je bil najvažnejši tretji, ki se je vršil leta 1884, in je dokončno dal smernice, ki poleg kodeksa - zakonika cerkvenega prava, še vedno v bistvu veljajo. Tretji baltimorski koncil je izdal "Baltimorski katekizem", ki je postal osnovna knjiga za verski pouk v deželi. V skrbi za šolstvo in katoliško vzgojo mladine, je odredil, naj bi, v kolikor je le mogoče, vsaka fara imela svojo osnovno šolo, poskrbi naj se za višje šole, v Washingtonu naj se pa ustanovi katoliška univerza (kar se je zgodilo leta 1889). Tedaj so tudi določili, da za celo deželo velja šest zapovedanih praznikov.

Apostolska delegacija v Washingtonu, D. C. je bila vzpostavljena leta 1893 za časa vladanja papeža Leona XIII., predsednik USA pa je bil S. G. Cleveland.

Pri tem ne moremo obiti slovenskega rojaka, velikega misijonarja Indijancev "velikih jezer", škofa Friderika Baraga, kakor tudi njegovih naslednikov, Slovencev škofov Janeza Vrtina in Mraka. Škof Friderik Baraga se je udeleževal baltimorskih sinod in predvsem prvega in drugega plenarnega zasedanja (1852, 1866). Po poročilih je Baraga užival med škofi velik ugled. Med zasedanjem leta 1866 ga je zadela delna kap.

Papež Gregor XVI. je leta 1839 obsodil trgovino s sužnji. Katoličani v USA se na splošno niso izpostavljali ne na eni ne na drugi strani. Seveda so bili med njimi zagovorniki (včasih tudi strastni) za in proti suženjstvu, ni pa stvar šla tako daleč, da bi prišlo do razkola, kot je prišlo med baptisti, metodisti in prezbiterijanci. V "Civilni vojni" (1861 - 1865) so se, kakor že omenjeno, katoličani borili na obeh straneh. Redovnice so se v precejšnjem številu žrtvovale (okoli 500 iz 20 različnih kongregacij) in posvetile skrbi in negi ranjencev na obeh straneh.

Leta 1865 je bilo odpravljeno suženjstvo na teritoriju USA (13th Amendment). Med štirimi milijoni osvobojenih sužnjejev je bilo 400.000 katoličanov. O njihovem dušnem pastirstvu je na široko

razpravljal episkopat zbran na drugem plenarnem zasedanju v Baltimoru (1866). Kljub prizadevanjem proti segregaciji, ni bilo veliko uspeha do dobe po drugi svetovni vojni.

Katoliška Cerkev se je širom Amerike zavzemala za delavstvo in branila njihove pravice. Encikliko papeža Leona XIII. z naslovom "Rerum novarum" (15. maja 1891), so smatrali ameriški škofje kot odgovor in potrdilo njihovih prizadevanj za pravice delavstva. Enciklika namreč razpravlja o delavstvu, njihovih pravicah in dolžnostih, o razmerju med delavcem in delodajalcem, njegovimi dolžnostmi itd. Kasneje so bili pri oblikovanju in vodstvu unij mnogi katoličani na vodilnih mestih.

Po prvem Vatikanskem koncilu (1870) se je po nekaterih deželah Evrope proti sklepom koncila pojavila "Staro-katoliška Cerkev" - tudi na Slovenskem je imela nekaj pristašev. V Ameriki se je na podoben način, le pod različnimi pogoji, pojavila "Poljska-narodna-katoliška Cerkev". Nastala je iz trenj med Irci in Poljaki v Scrantonu, Chicagu in Buffalu. Dokončno se je osamosvojila leta 1898. Utrechtski (Nemčija) staro-katoliški nadškof je posvetil duhovnika (izobčenega) Francisa Hodur v škofa; s tem je "Poljska-narodna-katoliška Cerkev" v Ameriki dobila svojega prvega škofa.

Z naravnim prirastkom in imigracijo so leta 1900 v USA našteali 76 milijonov prebivalcev. Med temi je bilo 12 milijonov katoličanov. Celotno ozemlje je bilo razdeljeno v 14 provinc z 82 škofijami, v katerih je delovalo 12.000 duhovnikov in redovnikov (okoli 40 moških redov). Veliko število sestrskih redovnih družin je skrbelo za vzgojo in za bolnišnice. Večina teh redovnih družin je bila seveda evropskega izvora, vendar je bilo že nekaj domačih kongregacij.

Omenili smo že, da so si Slovenci, posebno, kjer so imeli svojega duhovnika čimprej postavili cerkev, nakar tudi šolo. Pri vzgoji mladine so veliko pomagale "Slovenske šolske sestre", ki so bile ustanovljene na pobudo svetniškega škofa A.M. Slomška. Prve so stopile na Ameriška tla leta 1909. Od tedaj delujejo na najrazličnejših krajih in imajo okoli 20 postojank, kjer skrbijo za pouk in vzgojo mladine. Osrednjo hišo so si pred nekako pol stoletja postavile v Lemontu, na "Asiškem hribčku - Mount Assisi" in so po Ameriki znane pod imenom "Sisters of St. Francis of Christ the King". V Lemontu vodijo sestre tudi svojo High School za dekleta, ki iz leta v leto pridobiva na ugledu. Pa tudi z druge strani zaslužijo priznanje, namreč, da so v teh težkih časih, zlasti za redavnice, razen nekaj izjem, vse ostale zveste svojemu idealu in svojemu poklicu.

Do leta 1908 se je USA smatrala za misijonsko pokrajino in je s tem spadala pod "Kongregacijo za širjenje vere". Kljub temu se je gmotno osamosvojila šele v dvajsetih letih tega stoletja. Dandanes pa je, nasprotno, največja opora isti kongregaciji. Pa ne samo gmotno, saj v misijonih sedaj deluje 7418 misijonarjev, med njimi 2915 redovnic in 458 lajikov.

Z vpeljavo kvotnega sistema imigracije (1921), se je doseljevanje v Združene države Amerike precej omejilo. Tudi v katoliški Cerkvi se je to opazilo. Ker ni bilo več toliko premikanja, je bilo opaziti, da je Cerkev v Ameriki pričela dobivati neko stalnost, solidnost in svojstvo. Pri tem je veliko pomagala "Škofovska konferenca", ki je bila ustanovljena leta 1917 in je kmalu dobila znano ime NCWC (National Catholic Welfare Conference), ki so jo leta 1966 prekrstili v USCC (United States Catholic Conference). Obsežno delo ameriške "škofovske konference" je zajelo vzgojo in šolstvo, komunikacije, vseljevanje, socialno delo, zakonodajo, delo z mladino in raznimi organizacijami. Delo konference se v bistvu tudi dandanes ni spremenilo, le prilagodilo se je današnjim razmeram, posebej še, kjer se porajajo novi problemi, kot n.pr.: beg ljudi iz mest v predmestja, kraji brez duhovnikov (okoli 650 counties je brez njih), apostolat med kmečkim življem, med črnici... Pa tudi življenje in mišljenje katoličanov se dandanes spreminja; vse mogoče teorije se vrivajo, ki jih je treba razčistiti...

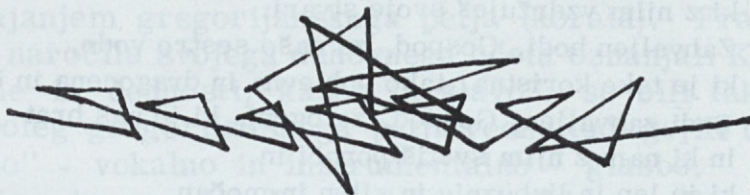
Težko je reči, kakšno pot bo šla katoliška Cerkev v Ameriki v bodočnosti: pot gotovo ne bo lahka, morda bo celo združena s precejšnjim trpljenjem. Z zaskrbljenostjo opazamo, da se vtihotapljajo v krščanstvo nekrščanske, posvetne in humanistične vrednote; kljub stalnemu govorjenju o medsebojni ljubezni, opazamo vedno večjo mero samoljubja; mnogi postavljajo na glavo moralne vrednote. Dalje, vera in Cerkev nima več na ljudstvo tistega vpliva kot ga je imela. Mnogi katoličani so odpadli, vključno duhovniki, redovniki in redovnice... Kaj bo prinesla bodočnost? Koliko časa bomo še v tej negotovosti?

Mnogokrat se starejši kregamo na mladino. In vendar, kdor ima dandanes priliko opazovati, bo kmalu opazil, da si mladina dandanes že postavlja višje in visoke cilje, ki bi jih v bližnji preteklosti ista mladina še zavrgla. V zvezi s tem lahko pričakujemo, da bodo ti mladi ljudje v zrelih letih izžarevali dobrodejen vpliv na vso okolico in vse življenje, posebno versko. S tem je tudi upanje, da se bodo kmalu pričeli množiti poklici v duhovniške in redovniške vrste. Za to pa je treba veliko molitve, veliko žrtev, s strani vsakega kristjana, posebno še s strani staršev, duhovnikov in vzgojiteljev.

Ob 200-letnici USA se tudi Slovenci vprašajmo, koliko smo doprinesli h gradnji kulture in verskega občestva. Vsak more prispevati, če je človek na mestu. Če starši niso naredili nič drugega, kakor to, da so otroke vzgojili v dobre in vestne državljane, da so jim znali vcepiti v srce in dušo krščansko in slovensko zavest in kulturo, so pred Bogom in narodom naredili svojo dolžnost. Žal so mnogi, ki to prezrejo. Je pa slovenski narod doprinesel in še doprinaša svoj delež k povzdigu in širskosti kulture v Ameriki, začeniši s škofom Friderikom Barago.

Ko vstopamo v tretje stoletje obstoja Združenih držav Amerike, gledamo v bodočnost z odprtimi očmi, z visoko dvignjeno glavo, z upom na boljšo in lepšo bodočnost - da na boljšo in lepšo bodočnost, kajti trudili se bomo vsak dan živeti z Bogom in vsak dan postajati boljši. S tem, da sami postajamo boljši, bo tudi cela naša okolica postajala boljša. To pa je poroštvo lepše bodočnosti.

Po raznih virih priredil p. Vendelin, ofm

AMERIŠKI ŠKOFI O CERKVI

Malo je vaj, ki bi bile bolj koristne za čut skupnosti kot je molitev za vse namene Cerkev, za vso Cerkev in za vse njeno ljudstvo; njene svete, da bi bili stanovitni; za njene grešnike, da bi se spokorili in bili njena tolažba in njena slava; za njene uboge, njene bolnike, vse njene znane in neznane otroke; za našega svetega očeta, da bi služil pogumno, modro, okrepljen z zvestobo naše velike ljubezni; za njene misijonarje, da bi razširjali njen dobrotljiv vpliv; za njene škofe, duhovnike, redovnike, laike, njene vernike. Kratko: hvaležno moramo moliti za „vso božjo, sveto Cerkev“.

Ko se spominjamo pomena, po katerem mislimo o Cerkvi kot o osebi, lažje razumemo, kako je Cerkev predmet naše vere. Končni predmet vere je seveda Bog. A Cerkev govori za Boga; uči z božjo oblastjo. Kristus je predmet naše vere; Cerkev je Kristusovo v zgodovini živeče telo. Ker daje vera vsebino vsemu, po čemer upamo, in je vera prepričanje o stvareh, ki se ne vidijo (prim.: Hebr 11, 1), se vera tudi dotika Cerkev ob vsakem gibju; Cerkev hodi z vero; zdržuje jo vera, ko odgovarja Bogu s svojo vero. A Cerkev je tudi predmet vere, v zgodovini in svetu njeno živo poroštvo večnih stvari, ki se še ne vidijo, tistih stvari, ki so temelj, vsebina našega upanja.

Pastoralno pismo ameriških škofov „The Church in Our Day“, 11. januarja 1968

Franciškova pesem

Ti najvišji, najmogočnejši, dobri Gospod,
Tebi vsa čast, hvala in slava in ves blagor,
ki si jih vreden le Ti, Najvišji,
a človek ni vreden, da Te imenuje.
Bodi hvaljen, Gospod, z vsemi Svojimi stvarmi!
Posebno te hvalim s soncem, našim gospodom bratom,
ki nam daje dan in nam Ti svetiš z njim
in ki je lepo in blesteče in v velikem sijaju
in je Tvoj odsev, Ti, Najvišji!
Zahvaljen bodi, Gospod, za sestro luno in za zvezde,
ki si jih pripel čiste in ljubke in lepe na nebo.
Bodi zahvaljen, Gospod, za veter, ki je naš brat,
in za zrak in oblake in za lepo sleherno vreme,
ki z njim vzdržuješ svoje stvari.
Zahvaljen bodi, Gospod, za našo sestro vodo,
ki je tako koristna, tako pohlevna in dragocena in čista.
Bodi zahvaljen, Gospod, za ogenj, ki je naš brat
in ki nam z njim svetiš ponoči in
ki je lep in ljubezniv in silen in močan.
Zahvaljen bodi, Gospod, za našo sestro mater zemljo,
ki nas preživlja in nas nosi,
ki nam daje sadeže in pisane rože in travo.
Hvalite in slavite Gospoda in zahvalite se mu
in mu slušite v veliki ponižnosti!
Zahvaljen bodi, Gospod, za vse, ki odpuščajo
iz ljubezni do Tebe svojim sovražnikom
in prenašajo slabosti in bridkosti,
Blagor onim, ki živijo v miru do konca,
saj jih boš Ti, Najvišji, kronal na veke!
Zahvaljen bodi Gospod, za našo sestro telesno smrt,
kateri ne more nihče med živimi ulti.
Gorje tistim, ki bodo v smrtnem grehu umrli;
Blagor onim, katere boš našel v svojih najsvetejših milostih,
zakaj druga smrt jih ne bo ranila.
Hvalite in slavite mojega Gospoda in zahvaljujte Ga
in služite mu vsi v veliki ponižnosti.

IZ REDA MANJŠIH BRATOV

Odkar je sv. Frančišek Asiški proti koncu svojega življenja zapel "Sončno pesem", ko se je Bogu zahvaljeval za vse ustvarjene stvari in dobrine in vabil vse ljudi, naj ga z njim hvalijo in slavijo, so tudi njegovi duhovni sinovi z veliko ljubeznijo gojili petje in glasbo. Razumljivo: kar je sv. oče Frančišek ljubil in smatral za lepo in koristno, so imeli za lepo in koristno tudi njegovi duhovni sinovi, ki jih sedaj poznamo kot frančiškane, kapucine in minorite. Ne samo to, tudi slovesnejše službe božje si brez petja ne moremo predstavljati. Prav zato je bilo in je po samostanskih cerkvah petje visoko cenjeno in navadno lepo izvajano: prihaja namreč iz srca, iz srca, ki je globoko vdano Bogu in ga ljubi nad vse.

Razni redovi so se v zgodovini na različne načine udeleževali in v glasbi. Benediktinski red se je, in se še, posebej odlikuje z lepim in izvornim izvajanjem gregorijanskega petja (koral). Frančiškovi sinovi, ki so po naročilu svojega duhovnega očeta oznanjali Kristusov evangelij, "grehe in čednosti, kazen in slavo", so bili tako bližje ljudstvu in so poleg gregorijanskega petja vedno tudi gojili takoimenovano "moderno" - vokalno in instrumentalno - glasbo.

Viri poročajo, da so bili že med sodobniki sv. Frančiška v njegovem redu glasbeno izobraženi možje, nekateri celo glasbeniki po poklicu. Prav iz uvidevnosti ustanovitelja, so ti možje, ko so stopili v red, mogli nadaljevati z glasbenim udejstvovanjem in razviti svoje talente. Nekateri so se odlikovali s svojimi skladbami, drugi s teoretskimi razpravami, zopet drugi z izvajanjem. Tako najdemo med

prvimi pomembnimi (a ne edinimi) glasbeniki Frančiškega reda, ki je bil ustanovljen pred dobrimi 750 leti (1209), brata Jacopona de Benedictus - da Todi, in brata Tomaža de Celano, pisca prvega življenjepisa ustanovitelja reda Manjših bratov.

Tomaž de Celano (1190 - 1260) je moral dobro poznati sv. Frančiška, da so mu bratje poverili pisanje življenjepisa svetega ustanovitelja reda. Ko je 3. oktobra 1226 svetnik umiral, je bil navzoč, pravtako pri slovesni kanonizaciji, proglasitvi za svetnika, 26. julija 1228. Iz njegov spisov moremo sklepati, da je izobražen mož in da je imel priliko slišati svetnika peti vzvišeno "Sončno pesem".

V srednjem veku in še tudi kasneje so bili mnogokrat pesniki obenem tudi glasbeniki in obratno. Tak primer je bil tudi Tomaž Celano. Zgodovina nam je ohranila dvoje skladb, ki po vsej verjetnosti izhajajo izpod njegovega peresa.

Na čast sv. Frančišku je zložil himno-sekvenco "Sanctitatis nova signa - Nova znamenja svetosti". V tej pesmi opeva Frančiškove kreposti, posebno vtisnenje ran (stigmata).

Tomažu Celanu se tudi pripisuje znana sekvenca (sekvenca je pesem, skladba, ki je sledila berilu, oziroma stopniškemu spevu, gradualu) "Dies irae, dies illa...", ki smo jo pred obnovljenim bogoslužjem slišali pri mašah za pokojne. "Dies irae - Strašen dan bo dan plačila, zemlja v prah se bo zdrobila, priča David in Sibila". To temno in strašno besedilo je znal umetnik zlititi z melodijo, ki dušo pomirja in ji vliva božji mir vernega srca.

Seq.
1.

D I-es irae, dí-es ílla, Sólvet saeclum in favílla :

Téste Dávid cum Sibýlla. Quántus trémor est futúrus,

Quando jú-dex est ventúrus, Cúncta stricte discussúrus!

Túba mí-rum spár-gens sónum Per sepúlcrá regi-ónum,

Cóget ómnes ante thrónum. Mors stupé-bit et natú-
ra, Cum resúrget cre-a-túra, Judi-cán-ti responsúra.

Líber scríptus pro-fe-ré-tur, In quo tó-tum continé-tur,

Unde múnus judi-cé-tur. Júdex ergo cum sedébit,

Quídquid lá-tet apparébit : Nil inúltum remanébit.

Vrstnik Tomaža Celana, Jacopone de Benedictis (1228 - 1306), po rojstnem kraju imenovan "da Todi", je bil izobražen mož in poln navdušenja za vse, kar je božjega. Po pravnih študijih v Bologni, je bil advokat v svojem rojstnem mestu Todi. Povsod so ga visoko cenili in spoštovali. V mlajših letih so mu bile zabave, viteške igre in tekmovanje višek življenja. Po smrti svoje ljubljene žene - poročena sta bila le kratko dobo - je svoje življenje popolnoma spremenil. Njegova čustvena narava ga je zanesla v drugo skrajnost, drug ekstrem. Postal je "blazni spokornik", kakor so ga nekateri imenovali. Ko se je nekoliko umiril, je vstopil v Frančiškov red. V redu se je vedno zavzemal za strogo spolnjevanje vodila, ki ga je zapustil ustanovitelj. Tudi v tem je šel do skrajnosti. Ko je papež Bonifacij VIII (1294 - 1303) odobril milejšo razlago vodila, se je ognjeni Jacoponov duh znova razvnel in napisal ostro pesem proti papežu. Pokoro za to je moral delati v ječi od leta 1298. Svobodo mu je dal šele Bonifacijev naslednik, papež Benedikt XI (1303 - 1304), in sicer s slovesnim pismom na božični dan leta 1303.

V ječi je Jacopone postal drug človek. Preje ognjen, bojevit in čustven duh, oster in žgoč v besedah, je postal mil in podoben očetu Frančišku. Tedaj je napisal in zložil najlepše pesmi, ki jih še danes občudujemo. Zgodovina pripisuje Jacoponu dve pesmi, in sicer: "Stabat Mater dolorosa" in "Stabat Mater speciosa".

Prva, "Stabat Mater dolorosa - Mati žalostna je stala zraven križa se jokala, ko na njem je visel Sin" je znana in priljubljena. Samo mistik, globok in iskreno pobožen človek, je mogel na tak pretresljiv način v pesniški obliki prikazati trpljenje in bol Marije, ki je stala pod križem svojega Sina. Ni čudno, da so to besedilo vzeli nekateri veliki skladatelji (Dvorak, Rossini, Perosi; med Slovenci: P. A. Hribar, St. Premrl, E. Komel...) in se vsak po svoje uglobil v skrivnosti Kristusovega in Marijinega trpljenja. Toda preprosta in mehka Jacoponijeva melodija prav zaradi svoje preprostosti in mehko-be človeka presune, pritegne in gane do srca.

Hymn. 6.

S Tábat Má-ter do-lo-rósa Juxta crúcem lacrimósa,

Dum pendébat Fí-li- us.

Pa Jacopone ni opeval samo Marijinih žalosti. Tudi njenim radostim je zložil himno "Mati radostna - Stabat Mater speciosa". Opevanje in proslavljanje Marijinih radosti je bilo v Frančiškovem redu vedno živo, kar še sedaj spričuje "Serafinski rožni venec" sedmerih Marijinih radosti.

Prenovljena samostanska kapela na Sv. Gori

Upanje

Vse ima svoj čas
in vsak opravek ima svojo uro pod nebom:
Je čas rojstva in čas umiranja;
čas, da se sadi in čas, da se vsajeno izruva;
čas ubijanja in čas ozdravljanja
čas podiranja in čas zidanja
čas jokanja in čas smejanja
čas žalovanja in čas plesanja;
čas za metanje kamenja in čas zbiranja kamenja
čas objemanja in čas, ko se zdržiš objemanja;
čas pridobivanja in čas izgubljanja
čas zbiranja in čas razmetavanja;
čas trganja in čas šivanja
čas molčanja in čas govorjenja;
čas ljubezni in čas sovraštva
čas vojne in čas miru.

Pridigar 3, 1 - 8

Te vrstice so najbolj znano besedilo
iz svetega pisma stare zaveze. Avtor je

neznan. Predstavi se nam kot **Pridigar**.
So razlogi, da je **Pridigar tako znan**.

Njegovo opisovanje je preprosto, brez okrasov, a zadene v živo - v skušnje slehernega človeka. Nekateri privlačuje valovanje njegovih opisov in tek življenja; drugi vidijo v njegovih besedah dostojanstvo in jasno smer. Drugi zopet odkrivajo v Pridigarjevih vrsticah tolažbo; in ta je v ravnotežju med radostjo in bridkostjo.

Navedene besede iz Pridigarja so bile predsedniku ZDA John-u Kennedy-u najljubši odlomek iz svetega pisma in so bile vključene v njegovo pogrebno bogoslužje.

Drugi zopet najdejo v tej pesnitvi življenjsko silo, ki je blizu optimizma. Med navdušenjem mirovnega gibanja je nekdo spremenil besede Pridigarja v melodijo. Pesem je postala del vedno močnejšega prepričanja, da se časi res spreminjajo in da življenje v bodočnosti ne bo le drugačno, marveč tudi popolnoma novo.

Ljudje pa se ne zavedajo, da Pridigar ni, kar v njem najdejo. Ni tolažilna pesnitev in ne navdihuje k optimizmu. **Je klic za pomoč.** Je globoko iskanje za pomen v svetu, **ki uničuje pomembnost posameznega človeka.** Pod pesniškim sorazmerjem in uravnovešenimi podobami se skriva občutek brezpomembnosti. V začetku navedene vrste je treba razumeti skladno s celotno knjigo, da razumemo, da išče Pridigar vrednost človekovega življenja kot utaplajoč človek zraka. Pridigar zavrže navadne odgovore k najbolj važnim in perečim vprašanjem. Njegova knjiga je radikalna kritika lahkotnih pregovorov, s katerimi skušajo površni in lahkomišelnih ljudje opravičiti lahko življenje. Z lahkotnimi krilaticami in umskimi pretvezami ne moremo odgovarjati na najbolj resna vprašanja.

Pridigar je pesnitev človeka, ki se z vso silo, katere je zmožen, trudi, da bi

našel pomen človekovega življenja.

Najde ga samo **v veri v Boga**, ki ga odvrne, da se ne preda obupu. Njegova vprašanja so tako prodirna, njegovi zaključki tako skeptični, da se nekateri vprašujejo, kako je njegova pesnitev postala del svetega pisma. A je razlog, da je tudi v Pridigarju božje razodetje - zelo važen razlog za one izmed nas, ki v zadnji četrti 20. stoletja iščemo pomen življenja. Večina ljudi meni, da je v najtežavnejših vprašanjih najbolj pametno, da sploh ne vprašujejo. Najdejo poti za skrivanje pred bolečo stranjo življenja. Drugi priznajo problem v svojem življenju o pomenu življenja in iščejo odgovor v božjem razodetju, a ker ne najdejo takega odgovora, ki bi bil skladen z njihovimi željami, zapadajo bolealnemu razpoloženju; zato jim tudi evangelij ni radostno oznanilo.

Pridigar je eden med onimi, ki pogumno vprašujejo. Upa se postaviti pred težka vprašanja o človeku in zasledovati one probleme, ki presegajo človeško razumevanje. Pridigar je delal nekaj podobnega kot mnogo stoletij pozneje Viktor Frankel v nacističnih smrtnih taboriščih; ali francoski matematik, znanstvenik in filozof v „temni noči“; ali Camus v pričo nesmiselnosti, v kateri je doživljal življenje. Pridigar je zbral težo človeških pogojev na tehtnici trpljenja in smrti. Hotel je odločiti o upanju.

Pridigarja označujejo nekateri kot eksistencialista stare zaveze; je pesnik človeškega obstoja, ker je blizu življenja in globoko občuti hrepenenje, ki vstaja v njem. Prizadeval se je, da bi ognil človekov pomen z zemeljskim jezikom, ker je vedel, da ima človek podobno kot zemlja svoje letne čase. To so časi duše - notranje podnebje našega obstoja - in pogostokrat neprodirna noč dvoma; iz te noči le redko zazremo

žarek svetlobe. So dobe samega sebe: prehodi, viharji in tišine v vsakem izmed nas. In je tudi skupna doba duše kulture in družbe. Vsak čas ima svoje naloge in svoje probleme, ki jih je treba reševati v sedanosti, ki prinaša pogoje, ki jih včeraj ni bilo.

Pridigar je videl razmerje med letnimi časi zemlje in med časi človekove notranjosti. Začuden je stal pred vprašanjem, ali ima to razmerje kak pomen za usodo človeka. Ko je opazoval letne čase zemlje, ni mogel iti mimo časov življenja in umiranja, setve in žetve, rojstva in smrti. Gibanje in valovanje, ki se je vedno ponavljalo. Njegovo iskanje v naravi za višji pomen ga ni privedlo nikamor. „Nič ni novega pod soncem“ (1, 9), pravi. Ko preiskuje čase človekove duše, je pred enakim ponavljanjem. Tudi človek je ujet v tok življenja in smrti. Nič novega ni v soncu človeške zavesti. Edina razlika pri človeku je, da ga tare lakota in žeja po smislu in zato doživlja svoje iskanje kot brezuspešnost. Pridigarjev zaključek o človekoven življenju in trudu prepojen z dvomom. „In sem se namenil modro preiskati in poizvedeti vse, kar se godi pod nebom. Mučno opravilo je dal Bog ljudem, da se z njim ubadajo. Videl sem vsakršno dejanje, ki se godi pod soncem, in glej, vse je nečimurnost in obtežitev duha“ (1, 13 - 14).

Za Pridigarja je „vse nečimurnost“. Je čas za vse, a vse je brez pomena. Je čas za vse, a ni nikamor usmerjeno. Letni časi zemlje in razni časi človeka je dolgočasno ponavljanje, v katerem ne najdemo pomena. Sami v sebi nimajo pomena. Čas je za vse - razen za upanje.

Iz tega pa ne sledi, da Pridigar doživlja življenje kot čas obupa. Obup je notranja smrt. Pridigar pa v svoji notranjosti ni mrtev. Še raziskuje, še išče na obzorju za znamenja obljub. Lahko

bi tudi reklo, da Pridigar doživlja življenje kot čas lakote. V svoji lakoti teži za pomembnostjo in upanjem. Kjer je lakota duha, pa naj bo še tako brezpomembna, je še vedno odprta pot do upanja. Bilo bi boleče izkustvo, ako bi se nekega jutra zbudili in odkrili, da kruh več ne obstoja. Toda kaj če bi se zbudili in odkrili, da nismo več lačni. Kjer je lakota, tam je še življenje.

Pridigar je kot fotografski negativ upanja. Iskanje luči je prikazano v podobi teme. Obrisi njegovega življenja so izraženi tako, da jih je mogoče videti v različnih svetlobah in pod različnimi vidiki. Njegovo pisanje se konča v duhovni praznini, a to je praznina, ki je oblikovana v podobi življenja. Njegovi vzdihni navdihujejo k videnju upanja.

Kje smo v razmerju do Pridigarja? Katera je doba človekove duše v 20. stoletju? Kako so pretresi zgodovine vplivali na notranje razpoloženje našega gledanja in videnja?

Vprašujoči glas našega časa je najbližje glasu francoskega pisatelja Alberta Camusa. V enem svojih esejev, ki ima naslov „Niti žrtve niti krvniki“, skuša Camus naslikati človekovo dušo tega stoletja: „Sedemnajsto stoletje je bilo stoletje matematike, osemnajsto stoletje je bilo stoletje fizičnih znanosti in devetnajsto stoletje je bilo stoletje biologije. Naše dvajseto stoletje pa je stoletje strahu.“

Camus je razkril boječe zaskrbljeno osnovo človekove notranjosti. Smo ljudje različnih nazorov, toda pod površjem našega zunanjega zadržanja teče tok strahu. Človeka je groza svoje lastne moči. Zaradi zlorabljanja teh moči, poznamo dobro le eno stran Pridigarjeve dobe. Naša doba je doba umiranja, izkorinjevanja, ubijanja in rušenja, doba solza in žalovanja, zametanja, ločitve, zgube in trganja narazen, brezobzirne-

ga razodevanja svojega mnenja, sovraštva in vojske. Ako bi živali v času Pridigarja, bi morda lahko preštevali menjavanje časov, ki prinašajo nazaj čas za rojstvo, zasajanje, zdravljenje in grajenje, smeh in ples, ljubezen in mir. Zemeljski časi skupno z življenjskimi okoliščinami in pogoji so danes bolj pod vplivom človeka kot v času Pridigarja. Pridigar se lahko opira na moč zemlje, ki se sama obnavlja. Danes pa smo pred strašno odgovornostjo, ki nalaga skrb za zemljo in bodočnost človeške skupnosti. Zgodovina je v rokah človeka.

Kot Pridigar tako Camus raziskuje, da bi spoznal smisel človeka. Stoji pred isto temno uganko. Le da je danes tekma višja, zaskrbljenost globlja. Pridigarjevo doživetje nečimurnosti je Camusovo srečanje z nesmiselnostjo in brez Pridigarjeve trdne vere v Boga gre Camus v duhovni upor. Kot Pridigar je tudi Camus pripravljen staviti in raziskati težka vprašanja do skrajnih meja. Camus je zavrgel vse oblike upanja v drugi svet, ker ga smatra za beg pred klicom zvestobe človeku in zemlji. Camus je upal to povedati. So pa verni, ki v upanju na drugi svet, bežijo pred odgovornostjo do sočloveka. Ti niso brez odgovornosti za one, ki smatrajo upanje v drugi svet za beg pred odgovornostjo na tem svetu.

Kot Pridigar je tudi Camus skušal odločiti o upanju. Odločil je proti upanju.

Toda to ne pomeni, da se je odločil za obup. Camus - pisatelj z Noblovo nagrado - je umrl na višku svojega literarnega in intelektualnega delovanja v tragični avtomobilski nesreči. Do svoje smrti je imel gorečo ljubezen do ljudi in nemirno in vedno iskajoče srce. Njegova največja skrb je bila, da bo človekov strah paraliziral človekovo raziskovanje in človekovo svobodo. Naš največji strah je morda grozna možnost,

da bomo omagali v svoji notranjosti. Milijoni so bili ubiti v vojnah in revolucijah tega stoletja, a še več milijonov je umrlo v notranjosti. Umrli so zaradi srčne oslabeledosti, ki je ne more ugotoviti noben elektoradiograf. Še hodijo okrog. Še se gibajo in premikajo, kar je en izmed lastnosti človeka. A ogenj v njih je ugasnil, zgubili so smisel življenja. Zgubili so, kar nekdo imenuje „notranjo glasbo“. Zgubili so Pridigarjevo lakoto in Camusovo upornost. Tudi iz svojega nesmisla več ne poskušajo narediti smisel.

Ne manjka ljudi, ki so pripravljeni misliti na bodočnost, a med njimi je preveč prerokov obsojanja. Duhovno nerodovitni niso sposobni celiti rane; prepričani, da kažejo pot rešitve, zadajajo nove rane. Večji del literature je postal mračnjaški; izraža se v jeziku krize in stiske. Ogledalo bodočnosti, ki je danes pred človekovim obrazom, je ogledalo neuspeha, portret obupa. Ne manjka nam napovedi in prerokb, a smo brez videnj, ki jih prinaša pred naš duhovni pogled Kristusov evangelij. Brez takih videnj se ljudje zgubljajo. Pridigar je imel pogum, da je vpraševal, Camus je imel pogum, da se je upiral, a danes potrebujemo več kot vpraševanje in upiranje, potrebujemo videnja.

Odkod naj pride tako videnje? Kje lahko dobimo notranje vire, da ustvarimo čas upanja? Ako mi, ki se imenujemo kristjani, verujemo v to, kar se imenujemo, je odgovor jasen. Krščanski evangelij navdihuje videnje upanja; evangelij - božja beseda nam je dana, da lahko upamo v smisel človekovega življenja. Še več, evangelij je živa pot za človeka, da odkrije in uresniči upanje. Krščanstvo je čas upanja, ki se razvija v človekovi duši. Med Pridigarjem in Camusom je Jezus Kristus.

Jezus Kristus? Kako je Jezus Kristus prinesel smer in pomen v čase zemlje in človekove duše?

Ena možnost bi bila, da je Jezus pokazal način, kako ubežati pred napestjo življenja in umiranja, od smeha in joka. So nekateri svetovni nazori in vere, ki to obljublajo. Vprašanje človeka poskušajo rešiti z iskanjem sredstev za beg. Branje evangelija pove, da to ni Kristusova pot. Ako gledamo na človeka kot na problem, ki ga je treba rešiti, potem Jezus ne nudi rešitve. **Jezus nudi samo svoje življenje kot skrivnost zaupanja in ljubezni.** Jezus ne išče poti, na kateri ni temnega časa duše. On ne nudi bega od bridkosti in bremena našega potovanja na zemlji.

Kakor vsak drug človek je tudi Jezus doživljal trenutke radosti in občudovanja. Užival je lepoto narave in človeškega prijateljstva. Poznal je utrudljivost dela in fizičnih naporov, zopnost potu

v svojih očeh, lepoto sončnega zahoda in vzhajanja lune.

Bili so pa tudi primeri, ko se je Jezus umaknil, kot vsak drug človek, v strahu pred temo in grozečim trpljenjem. Bili so dnevi, ko se je v puščavi boril s samim seboj, ko je iskal pomen svojega poslanstva in svojega človeškega obstoja. Včasih je želel, da bi bilo drugače in da bi se izognil trpljenja in osamljenosti.

Najbolj izreden primer takega razpoloženja se je izvršil na višku njegovega življenja - na vrtu Getzemani. Prav tam je dovršil, kar Pridigar ni mogel. Ko je šel v Getzemani, je čutil v sebi strah in željo, da bi se okoliščine njegovega življenja tedaj spremenile. Čas bridkosti je šel skozi njega kot neustavljiva reka. Njegovo notranjost je napolnjevala groza. V onem trenutku je bila njegova molitev krik človeka, ki doživlja grozeče trpljenje: „Oče, ako je mogoče, naj gre ta kelih mimo mene.“

Gospod, daj da bi bilo drugače. Prosim, spremeni vse, odvzemi bolečino!

V Matejevem opisovanju Kristusovega smrtnega boja si stojita nasproti človeška želja po izogitvi trpljenja in Očetova volja. To nasprotje je Jezus doživljal v svoji zavesti z vso bolečo napetostjo. Trikrat je prosil, da bi bil rešen trpljenja. Trikrat je izbral pot zaupanja. Upanje je zmagalo v njegovi molitvi, ker je bila to molitev popolnega zaupanja. „Moj Oče, ako ne more ta kelih mimo iti, ne da ga pijem, zgodi se tvoja volja!“ (Mt 26, 42). Ko je Jezus odhajal z vrta, nobena zunanja okolnost ni bila spremenjena. Tragični dogodki njegovega trpljenja so se začeli razvijati takoj. Na zunaj ni bilo nič drugače. Toda v notranjosti, v razpoloženju duše, je bilo vse drugače. Upanje je zmagalo za vedno. Notranja pot Kristusa je pot v življenje za tiste, ki mu sledijo. Zunanje gledano, vera v Jezusa ne spremeni ničesar. Ne nudi rešitve ali izogitve pred težo in trpljenjem, ki večkrat nepričakovano vstopi v človekovo življenje. Vera ne odvzame bolečine ali težke bridkositi izgube. Je še vedno umiranje in žalovanje, jokanje in iskanje. Plevel še vedno raste med pšenico. Jezus spodbuja one, ki iščejo upanje, naj mu sledijo v njegovem križevem potu. „Če kdo hoče priti za menoj, naj se odpove sam sebi in vzame svoj križ ter hodi za menoj. Zakaj kdor hoče svoje življenje rešiti, ga bo izgubil. Kdor pa svoje življenje zavoljo mene izgubi, ga bo našel“ (Mt, 16, 24-25)

Zunanje okoliščine krščanskega življenja niso lažje ali prijetnejše kot okoliščine kogarkoli. Ako Jezusovo življenje in njegove besede kaj označujejo, lahko kristjan pričakuje prej več kot manj trpljenja. Toda pod tokom bridkih dogodkov brsti pomlad. V notra-

njosti je kristjanovo življenje korenito spremenjeno v čas upanja.

Kot pridigar je tudi Kristus govoril o raznih časih, a nas je zagotovil, da nam teh raznih časov ni treba sprejemati s skeptično predanostjo, marveč z zaupanjem. Zakaj v njih **se poraja nova stvar. Ta stvar je potovanje v življenje. Kraljestvo - čas upanja je med nami.** Mimo, a gotovo, kot seme v dobri zemlji, kakor kvas v testu, kot drobno gorčično zmo, raste božje kraljestvo. Gospodove prilike o kraljestvu so podobe upanja. Jezus jih je rabil, da je zagotavljal svoje učence, da kljub zunanjemu videzu Očetovo kraljestvo prihaja na ta svet. Kristjan mora biti kakor kmet, ki obdeluje zemljo z zaupanjem. Ko dovolj zaupa Očetu, da se v zaupanju preda dobam življenja in umiranja, tedaj je prišel vanj čas upanja.

Kot Pridigar tudi Jezus Kristus govori o časih človekove duše. A Jezus svojim učencem tudi priporoča, naj ne le razločujejo letne čase, marveč naj bodo pripravljene na nova znamenja - znamenja za sejanje in rast bližanje žetve božjega kraljestva. „Od smokvinega drevesa pa se učite prilike: „Kadar postane njegova veja že muževna in poganja liste, veste, da je blizu poletje. Tako tudi vi: kadar boste videli vse to, vedite, da je blizu - pred vrati“ (Mt 24, 32-33).

Kot mnogi zaskrbljeni preroki danes, je tudi Jezus rabil jezik krize in nuje. Je pa presenetljiva razlika med njimi in med Jezusovim uporabljanjem apokaliptičnih podob. Zanj kriza ni nesreča, ampak dana prilika za prepoznanje znamenj časa. „Ko se bo pa to začelo goditi, se ozrite kvišku in dvignite glave, zakaj vaše odrešenje se približuje“ (Lk 21, 28). Kristjan je tisti, ki veruje, da je sredi krize poklican, da

stoji pokoncu in hodi z zaupanjem, zakaj njegova pot gre skozi čas upanja.

Nauk Pridigarja se kljub skepticizmu zdi večini nauk zdrave pameti. Po zdravi pameti se zdi, da so dobri in slabi dnevi. Zgleda, da ljudje menijo, da človek ne more veliko vplivati na spremembo letnih časov in časov svoje duše. Upanje pa po drugi strani pride kot presenečenje in nasprotje svetu zdrave pameti. Zato modro govori sv. Pavel o upanju kot o skrivnosti - o tajni. **Upanje je božja skrivnost, ki jo Bog nudi vsem ljudem v Jezusu Kristusu. Biti kristjan pomeni poznati to skrivnost in je biti deležen:** „Za Cerkev sem postal služabnik po božjem načrtu, ki mi je bil dan za vas, da dopolnim božjo besedo, **skrivnost**, ki je bila skrita od vekov in v vseh rodovih, zdaj pa je razodeta njegovim svetim. Njim je Bog hotel oznaniti, kako bogata je med pogani veličina **te skrivnosti: to je namreč Kristus v vas, upanje slave**“ (Kol 1, 26-28).

Božja skrivnost je, da **po učlovečenju Boga prihaja prerojenje in preoblikovanje človeka**. Ko dojamemo in doživimo kaj ta skrivnost vključuje za vse, ki jo sprejmejo, bomo tudi dojeli silno moč krščanstva kot vizije upanja.

Le pod tem vidikom je tudi za nas evangeliij radostno oznanilo.

Pridigar ne pove nič presenetljivega in novega o človeku. Pesniško in deloma skeptično opisuje človeka v spremembah časov. Camus ni odkril nove razsežnosti človekove narave in usode. Gledal in presojal je s poštenostjo izkustvo moderne človeka. Ljudje vedno skušajo gledati na človekove pogoje po zdravi pameti. Kristjan pa je prepričan, da je življenje več kot to, kar doznavamo s svojimi čuti. Ugotavlja, da je res nekaj

novega pod soncem. Veruje, da zdrava pamet ne pokaže celotne resnice o človeku. V vseh letnih časih in v časih človekove duše je velika skrivnost: **v vsem boju in trdotah človekovega življenja je upanje v večno življenje**, ki ga ima kristjan v klici od krsta.

Krščanska skrivnost je večja kot vse druge skrivnosti: „oznanilo velikega veselja“ (Lk 2, 19). Na žalost je to upanje pogosto dobro „zavarovana“ tajnost v krščanstvu. Vizija je velikokrat zakopana pod ostanki izrabljenega praznoverja. Pogostokrat kristjani gledajo na upanje bolj kot na beg in izhod iz razočaranj in prevar kot pa na predanost božjemu kraljestvu. Upanje jim je bolj beg od tega sveta in življenja, namesto pot skozi svet in življenje. In Jezusa imajo neredki za Rešitelja iz človeških pogojev, namesto da bi ga sprejeli kot Rešitelja v človeških pogojih.

V listini, ki se nanaša na vlogo Cerkve v modrem svetu, spodbuja koncil vse kristjane, naj razberejo znamenja naših časov. Naslov tega dokumenta je „Veselje in upanje“, kar je klic k razumevanju ozračja - to je vsega, kar danes obdaja človeka in še posebno kristjana; v teh pogojih naj razberemo in presojava znamenja upanja. Je klic k gledanju in presojanju, ki nam pripada kot kristjanom. Je vabilo, naj sprejmemo hlebe upanja, ki nam jih Jezus nudi in ki se lahko v naših rokah pomnožijo, ko jih delimo drugim.

K zadnjemu četrletju 20. stoletja mora kristjan doprinesiti ne slep optimizem ali lahko pot iz bede - duhovne in telesne; kristjan nima preprostih odgovorov k strahu, ki gre skozi vse. Ima pa tajno - skrivnost. In ta velika skrivnost je krščansko upanje. Kristjan je po-

POMLAD

O doba cvetoča življenja,
O blaženi čas hrepenenja!

Anton Medved

klican, da s svojim življenjem oznanja, da so časi človekove duše - čas agonije in čas zamaknjenja; v raznih časih duše se oblikuje novo stvarstvo - v kristjanu in po njem v svetu.

Kristjani dobre volje bi radi doprinesli svoj delež k obnovi. Je pa ena

pomanjklivost, ki naredi njihovo prizadevanje brezuspešno. Naslanjajo se na pretekle skušnje in pri tem pozabljajo na sedanje razmere, v katerih mora kristjan ohranjati živ Kristusov evangelij - radostno oznanilo, ki hrani njegovo njegovo upanje v sedanjih pogojih.

F.

Zaklad skrit

o zemlji

sedanjega trenutka

Glej, dva izmed Jezusovih učencev
sta šla prav tisti prvi dan v tednu v trg Emavs,
ki je štirideset tečajev oddaljen od Jeruzalema.
Govorila sta med seboj o vsem tem, kar se je bilo zgodilo.
Medtem ko sta se pogovarjala in se vpraševala,
se je sam Jezus približal in šel z njima,
njune oči pa so bile zadržane, da ga nista spoznala.
Rekel jima je:

“Kakšni so pogovori, ki jih imata med seboj po poti?”

Žalostna sta obstala:

Eden, ki mu je bilo ime Kleopa, mu je odgovoril:

“Ali si ti edini tujec v Jeruzalemu

in nisi zvedel, kaj se je oni zgodilo te dni?”

Rekel jima je:

“Kaj?”

Ta dva sta rekla:

“Kar se je zgodilo z Jezusom Nazarenčanom,

ki je bil prerok, mogočen v dejanju in besedi

pred Bogom in vsem ljudstvo:

kako so ga izdali naši veliki duhovniki in poglavarji

v smrtno obsodbo in ga križali.

Mi pa smo upali, da je on tisti, ki bo rešil Izraela.

Vrhu vsega tega je danes že tretji dan,

odkar se je to zgodilo.”

Lk 24, 13 - 21

Kaj je najbolj očitno v razgovoru dveh učencev? Govorita o upanju v preteklem času: „Mi pa smo upali..“ (Lk 24, 13 - 21). Nekdaj sta imela vide-nje - zaupljiv pogled naprej. Njuno srce je tedaj gorelo v svežosti in navdušenju; bile so množice, čudeži in navdušenje za Jezusa med preprostimi ljudmi. Oči so bile uprte v Jeruzalem in v prihod

kraljestva. Sedaj je le še pot v Emavs.

Ko ljudje govorijo o upanju kot o preteklem času, je to že jezik obupa. Upanje ustvarja bodočnost, kjer je pripravljenost predaje sedanjosti. Ko človek preda svoje življenje preteklosti, se odpove sedanjosti in jo zamenja s včerajšnjimi pričakovanji. Preteklost je minila. Lahko se je s hvaležnostjo

spominjamo, lahko bežimo od nje z obžalovanjem. Lahko imamo domotožje po njej; toda v preteklosti ni upanja in tudi ne moremo ustvariti bodočnosti iz nje. Ako ne znamo sprejeti življenja kot je, ne bomo mogli nikoli vplivati nanj, da bi postalo tako kot mislimo, da bi moralo biti. **Sedaj**, to je krščanska beseda. **Sedaj** je edini možen trenutek izbire in dela za bodočnost. Le **sedaj** lahko posvetimo sebe in svoje trude idealom in ciljem, ki jih hočemo doseči. „**Zdaj je čas milosti, zdaj je čas rešitve**“ (2 Kor 6, 2).

Odrešenje je tako blizu kot je ta trenutek, ki bije kot srce celo naše življenje.

Vsak **sedaj** je svet, ker je bilo Bogu všeč, da vzame čas resno. Po Kristusovem učlovečenju je živi Bog vstopil v tok zgodovine. Postal je cilj vsakega našega trenutka. Ko Bog izbere določen trenutek in določen kraj srečanja s človekom, preoblikuje pomen in smer časa. Čas ni več krog dob in gibanja planetov. Čas je postal dogajanje svete zgodovine. **Človekovo iskanje pomena polne bodočnosti je lahko uresničeno samo, če je človek pripravljen iskati zaklad, ki je skrit v zemlji sedanjega trenutka in vse dati zanj. Upati pomeni: poslušati s srcem in odgovoriti z življenjem v tem trenutku.**

Zaradi bolestne in zbegane sedanjosti sta oba učenca dopustila, da sta se pogreznila v preteklost. Ker sta govorila iz razvalin svojih preteklih pričakovanj, sta zgrešila klic k življenju skritem v tkivu sedanjega trenutka. Bila sta prevarana v misli, kaj bi Jezus moral biti, da sta dejansko zgrešila osebo, ki je bila Jezus Kristus. Resničnost sedanjosti je bila zelo vzvišena nad njenimi političnimi načrti in predstavami; bila sta slepa za **ново stvarstvo**, ki je prav tedaj nastajalo

iz razvalin njenih uničenih sanj.

Kadar govori človek o upanju v preteklem času, začne tudi govoriti o Bogu, ki je odsoten. Na cesti obupa je Bog tujec, ki ga srečamo, a ne prepoznamo. Evangelist Luka pravi, da je nekaj oviralo učenca, da nista prepoznala Jezusa. Kaj je bilo to? Ali je bilo nekaj na zadržanju Jezusa? Ali je prikrival svoj pravi videz? Karkoli skrivnostnega je bilo po vstajenju na njem ob prikazovanjih, je bil vedno v učencih vzrok, ako ga niso takoj prepoznali. Ker sta učenca hodila in se med potjo v mislih ozirala nazaj, nista bila pripravljena prepoznati Jezusa, ki je hodil poleg njiju. Jezusa nista prepoznala, ker nista zaupala sedanjosti in nista šla v Emavs kot v novo bodočnost. Ko upanje zamre v sedanjosti, je Bog tujec v deželi, kjer glavna pota vodijo v obup.

Je mnogo poti, na katerih smo v sedajnem času dovolili, da je Bog postal tujec. Je mnogo prepričanih ateistov, a je še veliko več praktičnih ateistov, ki kakorkoli mislijo o obstoju Boga, niso dopustili Bogu, da bi prišel v njihovo bližino in vplival, da bi postalo njihovo življenje drugačno. In so tudi verni, ki zavarujejo gotova področja svojega življenja pred vplivom Boga oziroma svoje vere v Boga; ti nočejo posledic, ki sledijo takemu razmerju do Boga, a prej ali slej jih doživijo: Boga zgubijo tudi tam, kjer so ga želeli ohraniti. To je v bistvu proces ljudi, ki so iz vernosti prešli v versko brezbriznost in končno v praktični ateizem.

Vprašanje torej ostane: Ali je Bog odsoten od ljudi ali pa so ljudje odsotni od Boga. Bog gre vedno z nami, a zgleda, da ga mnogi ne prepoznajo.

Obstoja še ena možnost oziroma način odsotnosti Boga. Je tudi taka odsotnost,

ki vabi k upanju. Čutiti odsotnost nekoga je lahko izraz ljubezni; želimo namreč navzočnost odsotnega, ker ga imamo radi ali ga celo potrebujemo. Pravimo, da odsotnost vzbuja večjo ljubezen v srcu. Morda to res pomeni, da odsotnost povzroča lakoto v srcu. Taka lakota vodi k upanju. Zato je lahko občutek odsotnosti Boga najbolj značilen klic k upanju v našem življenju. Je klic, naj Ga iščemo sedaj, klic, naj bomo vedno odprti Njemu, ki gre z nami skozi življenje. Ako smo pripravljeni zaupati sedanjosti, bomo naredili korak k ponovnemu odkritju svetega, Bili bomo bolj odprti za razgovor z Bogom, ki hodi z nami. Jezus Kristus je sprejel nase človeško temo in človeško umiranje, da nam - potem ko je premagal smrt z vstajenjem - daje novo življenje, ki je začetek večnega življenja. Sebe moramo predati sedanjosti četudi je temna kot pot od Jeruzalema do Emavs; verovati moramo, da po tej poti še vedno Jezus hodi z nami.

Predanost sedanjosti najbolje opišemo kot razpoloženje pričakovanja, ki je v kristjanu; kristjan vedno pričakuje in je pripravljen na presenečenje; živi v vedni pripravljenosti, ker ve, da je največji dogodek zgodovine že na poti. Ta dogodek je velikonočna pot Jezusa - pot skozi trpljenje in smrt v vstajenje. Na tej poti se je vstajenje k življenju nepreklicno izvršilo. **Sedaj je vsak trenutek kristjana prilika za dopolnjevanje Kristusovega dela v njem. Duh Jezusov postaja dih njegovega življenja. Kristjan veruje, da božji Duh veje nad kaotičnimi vodami sedanjega časa.**

Velika je razlika med duhom pričakovanja od različnih pričakovanj, ki jih gojijo ljudje. Pričakovanja so vnaprej narejeni načrti, ki postanejo pogoji, ki

jih ljudje hočejo od bodočnosti. Duh pričakovanja pa je nasprotno stanje ali razpoloženje odprtosti, brezpogojno zaupanje Duhu, ki ustvarja razpoloženje za srečanje s Kristusom.

Učenca na poti v Emavs sta govorila neznancu Jezusu o svojih pričakovanjih: „Mi smo pa upali, da bo on rešil Izraela“, sta dejala. Jezus je rešil Izraela, a tudi učenci so pričakovali drugačno rešitev in še niso bili dostopni za resnično in temeljito rešitev, ki jo je prinesel Jezus z zmago nad smrtjo - z vstajenjem od mrtvih. Njihova različna pričakovanja so omrtvila v njih duh čakanja.

V našem času smo doživeli napetost klica k življenju v duhu čakanja, a tudi skušnjavo različnih pričakovanj. Šli smo skozi stoletje velikih pričakovanj in velikih razočaranj. **V družbi in v krščanski skupnosti smo prelahko nadomestili duha pristne odprtosti Kristusovemu Duhu z zasebnimi načrti. Upali smo, a naše upanje ni bilo krščansko.** Upali smo, da prihaja doba človeka, upali smo v novo dobo človeškega napredka, a upanje nas je varalo. Vladne zgradbe so v krizi vsepovsod in na vseh višinah. Tehnologija grozi. Viri sile so kritični. Vpričo tolikih pričakovanj je občutek brezpomembnosti prevzel vso deželo.

Cerkev je podaljšanje Kristusa v prostor in čas. Vstali in poveljčani Kristus združen z udi svojega skrivnostnega telesa je os vsake dobe. Ali kot pravi T. S. Eliot: „mirujoča točka obračujočega se sveta“. Ker je Cerkev utelešena v zgodovini, doživlja grozeče valove spreminjanja, ki gre kot potres skozi vse ravni naše družbe. Tudi v Cerkvi je bilo razpoloženje pričakovanj. Na žalost se mnogi v Cerkvi bližajo obnovi z istim naivnim optimizmom, ki

je bil v družbi v preteklih desetletjih do znanstvenega napredka. Pričakovali smo velike spremembe, a nismo bili pripravljeni na velike krize. Nismo bili pripravljeni na zmedo v Cerkvi. Nismo bili utrjeni v veri, da bi bili vrženi v dvom.

Oni, ki so gledali na Cerkev kot na zavetje sredi socialnih prevratov, so bili zelo razočarani. Borimo se z nerešnimi vprašanji in tipamo v temi za smerjo v labirintu sedanje zmede. Kaj se je zgodilo v Cerkvi? Ali je to obnova ali propad? Ali smo naredili Cerkev sodobno in oslabili zvezo s tradicijo? Upali smo, da bo obnova Cerkve prinesla druge binkošti. Upali smo na preoblikovanje, ki so ga doživeli apostoli, ki so odprli vrata in začeli spreobračati svet. Upali smo, da bodo nove oblike bogočastja ustvarile župnijske skupnosti ki bodo živele v Duhu. Upali smo, da bo ponovno odkritje poslanstva Cerkve prineslo nove poklice za duhovništvo in redovno življenje. Upali smo, da bodo nove zgradbe vodstva utrdile osnovo soudeležnja v odgovornosti.

A upanja se niso uresničila. Znašli smo se sredi načrtov, ki niso uresničeni. Kot dva učenca smo dopustili, da je bil duh pričakovanja oslabiljen na vrsto pričakovanj. Duh krščanskega upanja smo zamenjali z načrti za varnost. Pri tem smo doživeli, da ne novo rojstvo in ne prerojenje ni lahko. Ne posameznik in

ne skupnost ne more biti obnovljena brez bolesti negotovosti in umiranja. Upanje je predanost sedanjosti z zaupanjem in pripravljenost na temo in križ.

So kristjani, ki bi radi potisnili uro nazaj, a ni mogoče. Želja po preteklosti lahko prinese občutek domotožja, a ne pripravi Cerkve za bodočnost. Cerkev potrebuje kristjanov, ki so pripravljeni za sedanje naloge in odgovornosti. **Bodočnost pripada njim, ki so pripravljeni prepoznati Kristusov obraz na poti te dobe. Pripada onim, ki so pripravljeni prisluhniti vprašanju: „Ali ni bilo potrebno, da je Kristus to pretrpel in šel v svojo slavo?“ (Lk 24, 26) Ali ni potrebno, da Cerkev doživlja trpljenje in negotovost, da se obnavlja?** Učimo se, da rast obstoji v spraznjenju samega sebe, da ni prerojenja brez odmiranja. **Upanje je najprej glagol preden postane samostalnik, prej smer življenja kot stanje duha, svobodno izvoljeno stališče kot znak osebnosti. Človek je lahko rojen optimist, a se mora odločiti, da postane človek upanja.**

Pot v Emavs se začne v razočaranju in se konča v spoznanju. Se začne v zmedi in se konča v razumevanju. Emavs se ne spominjamo zaradi mračnih obrazov, marveč zaradi gorečih src. To zgodbo prebiramo in poslušamo, ker verujemo, da se naša pot ne bo končala na poti obupa, marveč pri mizi upanja.

F.

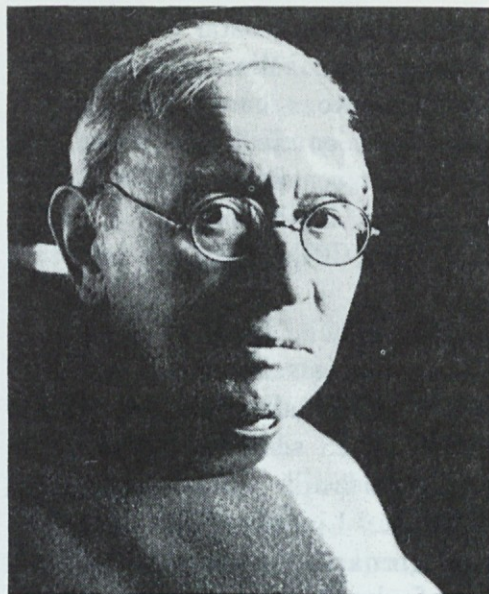
P. Hugolin

Sattner

Ob štiridesetletnici smrti

p. Hugolina Sattnerja, O.F.M.,
napisal p. France Ačko, O.F.M.,

Odlomki doktorske teze
Il Pontificio Istituto
di Musica Sacra di Roma

MLADOST

P. HUGOLIN SATTNER se je rodil 29. novembra 1851 v Kandiji št. 20 v župniji sv. Mihaela pri Novem mestu, čigar predmestje je Kandija. Naslednji dan je bil krščen in je dobil ime Frančišek.

Njegov oče je bil nemškega rodu. Hugolin Sattner piše v svoji oporoki: „Moj oče je bil poštni uradnik pri gospodu Toussaint de Fichtenau (v tistih časih so pošto dajali v najem privatnim podjetnikom - opomba pisca). Rodil se je leta 1810 v Tullnu na Spodnjem Avstrijskem“. Mati je bila Slovenka. O njej je Sattner zapisal: „Moja mati, Alojzija Jutras, je bila doma v Trebnjem na Dolenjskem“.

P. Hugolin je imel še tele brate in sestre: 1) Sattner Viljem, r. 28. 1. 1854, umrl 1908. 2) Sattner Jožef Alojzij, r. 7. 1. 1856, umrl 7. 5. 1857. 3) Sattner Marija Alojzija, r. 11. 4. 1858, dan smrti ni znan. 4) Sattner Marija Albina, r. 21. 11. 1860, dan

smrti ni znan. 5) Sattner Avguštin, r. 25. 8. 1861, dan smrti ni znan. 6) Sattner Roza Amalija, r. 30. 7. 1863, umrla 29. 11. 1930. 7) Sattner Emilij Friderik, r. 23. 8. 1865, umrl 7. 2. 1931.

Viljem se je posvetil trgovini. Njegova fotografija je v arhivu ljubljanskega frančiškanskega samostana. Sestra Marija Albina je mnogo let živela v Ljubljani in je izdelovala cerkvene paramente. Umrla je v Ljubljani. P. Hugolin jo je pogosto obiskoval; vez bratske ljubezni med njima je bila zelo globoka. Zadnja leta svojega življenja je skoraj popolnoma oslepela. - Brat Avguštin je bil uradnik in je živel pri svoji sestri v Ljubljani. Na starost je tudi njemu opešal vid in je bil nekaj popolnoma slep, malo pred smrtjo pa je kakor po čudežu zopet spregledal. - Sestra Roza se je poročila in je živela na Štajerskem. - Najmlajši brat Emilijan Friderik, je vstopil v frančiškanski red. Toda bil je preslabe glave, da bi se izučil za duhovnika in je na

prošnjo p. Hugolina ostal v samostanu kot tretjerednik. Mimo je prenašal svojo slabo glavo, sicer pa je bil vesele narave. Tudi on je imel slabe oči, vkljub temu se je skušal izkazati koristnega pri malih opravilih v cerkvi in samostanu. Pljučnica mu je vzela življenje.

Hugolinov oče, ljubitelj glasbe, je bil dober pianist in violinist in je pogosto sodeloval pri cerkvenem orkestru. „Jaz sem bil prvorojenec in ljubljenec svojih staršev“, je pravil p. Hugolin. Ljudsko šolo in šest razredov gimnazije je napravil v Novem mestu pri patrih frančiškanih, ki so do leta 1870 vodili gimnazijo. Že kot ljudskošolček je sodeloval pri cerkvenem zboru. V drugi gimnaziji se je na očetovo željo začel učiti klavir, medtem ko bi sam raje vadil violino. Prvi ga je v glasbi poučeval p. Inocenc Gnidovec, profesor matematike na gimnaziji, človek rahlega zdravja, a močnega značaja in ves vnet za glasbo. Mladi Sattner se je pri njem učil tri leta in dosegel najboljše uspehe. Oče mu je kupil star klavir za 60 forintov. V tretji gimnaziji je začel vaditi violino in brž dosegel svoje tovariše, ki so že davno prej začeli igrati na gosli. - V cerkvenem zboru je pel alt. V šoli je petnajstleten začel peti tenor. Življenje v Novem mestu v tedanji dobi je Sattner sam takole opisal: „Vsak večer ob šestih je bila vaja, tri dni za zbor in tri dni za orkester. Vsako jutro je pri maši pel moški zbor, vsako nedeljo pa mešan. Za večje praznike zbor ni zadoščal in se je pridružil orkester sestavljen iz študentov in civilistov. Pred oltarjem je bila številna asistenca duhovnikov,

vrhu tega je šest osmošolcev z velikimi svečniki v rokah slovesno marširalo skozi zakristijo v cerkev k velikemu oltarju. Vsa mestna elita je bila zbrana v cerkvi. Navadno so izvajali kako Diabellijevo ali Schiedmayerjevo mašo, ki pa so imele malo cerkvenega duha. Korala ni bilo slišati, razen na veliki teden. „Toda kako!“, dostavlja Sattner. Na veliki petek so peli študentje Haydnovih „Sedem besed Kristusovih na križu“. Novo mesto je takrat imelo dve godbi, mestno in vojaško. Trikrat na teden je bil javen koncert na Glavnem trgu. Sattner piše: Zadnja tri leta sem stanoval blizu vojašnice in vse dni sem poslušal vaje vojaške godbe.

Študentje so živeli veselo življenje. Vsako nedeljo so se zbirali na bližnjem griču in ob povratku prepevali slovenske pesmi, zlasti koračnice. Imeli so tudi godalni kvartet, za katerega je Sattner pripravljajal spored, kadar je bilo potrebno.

Sattner pripoveduje značilno zgodbo iz tega časa. Na trgu je godba izvajala „Polka tremblada“ prav takrat, ko je šel mimo Sattner s svojim prijateljem Jožefom Scheuchenstuelom, ki je bil njegov sošolec. (To je bil sin-edinec glasovite Julije Primic, ki se je poročila s Scheuchenstuelom. Kasneje je bil predsednik najvišjega sodišča v Gradcu, umrl pa je v Locarnu l. 1905, star 55). Nenadoma reče Sattner: „Jože, skušajva si zapomniti to polko, da jo bova doma igrala!“ Doma je Sattner na klavirju natančno ponovil polko, ki jo je bil slišal na trgu.

Poleg „službenega“ moškega in mešanega zbora so študentje imeli še dva zbora. Prvi je bil kvartet

„Radič“, drugi pa oktet „Ricingr“. Oktetu je dirigiral Sattner. Zbora sta živo tekmovala v glasbi, osebno pa so bili prijatelji. Sattnerjev vrstnik dr. Pičigas, ki živi sedaj na Dunaju, pravi, da je med zborčkoma bila tudi politična razlika. Sattnerjev zbor je družil študente konservativne struje, kvartet pa je bil liberalen, znamenje, da se je že v tistih davnih časih politika vtihotapila v študentske vrste.

Dr. Pičigas našteva tudi Sattnerjeve učitelje.

V ljudski šoli: P. Matej Pibernik, p. Žiga Jeraj, p. Tadej Gregorič, p. Solan Nadrah. Pouk je bil dvojezičen, t.j. slovenski in nemški. V gimnaziji: P. Burkard Švajger, p. Gracijan Cigler, p. Bernard Vovk, ki je bil ravnatelj, p. Ladislav Hrovat, p. Kajetan Pičigas, p. Ignacij Staudacher, p. Rafael Klemenčič, p. Regelat Stander in p. Inocenc Gnidovec.

Sattner označuje dobo svoje mladosti kot „patriarhalno“. Študentje so pohajkovali po trgu, patri frančiškani pa so z meščani posedali po klopeh in razpravljali o tem in onem. Vsi skupaj so bili velika miroljubna družina. V svoji oporoki pravi: „Naši profesorji so bili duhovniki, toda možje širokega obzorja. Za nas so bili resnični očetje, ki so do dna poznali mladinsko dušo in so nas vodili upoštevajoč naše individualne lastnosti.“

Ohranila se je fotografija Sattnerja gimnazijca. Kaže mladeniča z gostimi lasmi in plemenito začrtanim obrazom, nagnjenim k duhovnosti. Že takrat je nosil naočnike.

Bogato glasbeno življenje je ugodno vplivalo na mladega Sattnerja. Pri šestnajstih letih je že znal igrati na

tri instrumente, to je violino, klavir in orgle. Bil je zmožen dirigirati zbor in pripraviti spored za orkester. Zraven tega pa je bil odličen pevec in pridobil si je izbrušen glasben okus.

SATTNER REDOVNIK

NOVICIAT IN ŠTUDIJSKA DOBA

Po šesti gimnaziji se je Sattner odločil postati redovnik in je vstopil v frančiškanski red. Za ta korak mu je dalo močno spodbudo zgledno življenje novomeških frančiškanskih patrov, njegovih učiteljev, njihova delavnost, kateri si ni izmaknilo nobeno polje človeškega znanja, in njihova velika skrb za glasbo. Takrat Novo mesto še ni imelo železnice in Sattner je moral potovati v poštni kočiji, da je došel v Nazaret, kjer je bil preoblečen in je napravil leto noviciata. V samostanu je bil organist brat Norbert Gregl. Mladi Sattner mu je rad in veliko pomagal, čeprav se pri bratu Norbertu ni mogel kdove česa naučiti. Po noviciatu so ga poslali v Gorico nadaljevat gimnazijske študije. V Gorici je napravil sedmi in osmi razred gimnazije ter prvi in drugi letnik bogoslovja.

Sattner, sedaj brat Hugolin, poroča o svojem življenju v Gorici takole: „Pel sem pri vseh mašah in, kadar mi je dovolil p. Komelij Arko, sem prevzel tudi vlogo organista ali dirigenta zbora klerikov. V arhivu sem našel nekaj Beethovnovih sonat, ki so mi bile vsakdanji kruh“.

„Tiste čase je v ljubljanski stolnici nastopil službo Foerster. Dobil sem njegove prve kompozicije, ki so mi prinesle veliko veselja. Po Riharju

pride Foerster! Francišškanski kleriki so pogosto hodili pomagat zboru nadškofijskih bogoslovcev, zlasti na praznik sv. Rešnjega Telesa. Za to priliko sem zložil himno, svojo prvo kompozicijo.“

Kleriki so izdajali svoj listič z naslovom „Vijolica“, ki ga je urejal p. Konstantin Luzer, kasnejši večkratni provincial. Brat Hugolin je imel zelo lepo pisavo, zato je njega zadelo, da je moral pisati list. V tem listu so prve Sattnerjeve kompozicije zagledale beli dan. So preproste, vendar harmonično in melodično pravilne. Na novega leta dan, 1. januarja 1874, je brat Hugolin napravil slovesne obljube. (Bil je zadnji redovnik province sv. Križa, ki je napravil slovesne obljube brez preprostih). V mašnika je bil posvečen 21. julija in 26. istega meseca je pel svojo novo mašo „v cerkvi svojega domačega kraja“.

Šematizem iz l. 1872 ima pri Sattnerju vpisano: teolog III. letnika in učitelj petja ter organist v Ljubljani. Enak zapis najdemo v naslednjem letu.

Mnogovrstna glasbena dejavnost je mladega Sattnerja trgala od študija. Zares ni bil vzoren študent in v sedmi in osmi prevladuje ocena „zadostno“. Po drugi strani pa je bil šolski režim zelo strog in vsak študent si je moral s trdim delom zaslužiti svojo oceno.

Ko je stopil v teologijo, se je Sattner z večjo vneto posvetil študiju, ker se je globoko zavedal, da se pripravlja na duhovniško poslanstvo. Njegove ocene so večinoma „Eminter“ ali „primus“ in splošna oznaka „diligentissimus“ (odličen, prvi, zelo marljiv). Njegovi profesorji v Ljubljani so bili dr. Leben, dr. Leo Vončina in Anton Zamejc. Spričevala je podpisal

dr. Janez Krizostom Pogačar, kasnejši ljubljanski škof.

Fotografija Sattnerja teologa, ki jo je napravil fotograf Funtek v Ljubljani 1873 ali 1874, kaže mladeniča s potezami moža in z resnim pogledom, ki razodeva umerjeno in harmonično duševnost, kar ga je odlikovalo vse življenje.

NOVO MESTO

„V jeseni so me nastavili v Novo mesto za organista, zraven pa so mi naložili učiteljsko službo v šoli in poučevanje petja na gimnaziji. Leta 1870 je bila gimnazija podržavljena. Kakšna razlika v dobi kratkih sedem let na glasbenem polju! Ljubeznivi p. Inocenc je umrl za jetiko leta 1868; od takrat je šlo vse iz slabega na slabše“, poroča Sattner. Namesto močnega zbora iz svojih študentskih let je zdaj našel na koru samo dva pevca, ki sta nedeljo za nedeljo prepevala isto Haydnovo mašo „Pred stolom tvoje milosti“. Sattner je začel učiti dečke, ki jih je zbiral v svoji celici po več ur na teden in potem je moral „vsakič čistiti sobico“. Po mnogih naporih jih je končno mogel pripeljati na kor.

Poučeval je petje na gimnaziji in po nekaj letih je vzgojil lep mešan zbor. Njegov zbor je bil v Sloveniji nekaj posebnega, ker so tudi sopran in alt peli dečki. Veliko mu je pomagal Ludovik Hudovemik, ki je bil pozneje regens chori v stolnici v Mariboru. Gimnazijski ravnatelj Fischer je ustanovil Podporno društvo za revne dijake in je hotel, naj se vsako leto priredi kak koncert, čigar dohodek naj se nakloni imenovanemu društvu. Težav ni bilo malo. „Nobenh primernih skladb

Kamnik - Mali grad

in nič denarja!“ je vzkliknil Sattner. „In tako so se rodile moje prve skladbe za mešani in moški zbor.“ Med njimi so nekatere pesmi, ki so še zdaj znane po Sloveniji kot 'Pogled v nedolžno oko', 'Na poti iz šole', 'Vabilo k petju'. Ocenili so jih tako: Sattner dobro pozna harmonijo, ni se pa poglobil v kontrapunkt. Danes bi rekli bolj natančno: manjka mu študij glasbene morfologije.

Leta 1876 se je Sattner udeležil tečaja za organiste na Dunaju, ki ga je vodil prof. Joseph Boehm. „Tečaja sem se udeleževal z veliko vnamo, toda en tečaj nemore nuditi tistega, kar daje redno šolanje“, toži Sattner. „Spoznal sem mnogo oseb, pregledal veliko literature, razširil svoje obzorje, slišal mnogo lepih stvari, toda nisem si pridobil globokega nauka.“

Istega leta se je udeležil zborovanja

to svojo željo lažje uresničil kakor kot vikar in gvardijan v Novem mestu.

Preden se je naselil v Ljubljani, je s p. provincialom napravil lepo krožno potovanje po Italiji (a o tem kdaj drugič).

LJUBLJANA

Jeseni 1890. je prišel Sattner v Ljubljano. Bilo mu je 39 let, a na glasbenem polju je bil še daleč od svojega viška. Veliko je študiral, veliko ga je še čakalo.

Iz letnih provincialnih tabel razberemo njegove službe v teh letih: 1890 magister cantus clericorum, organista et concionator labacensis, definitor; 1893 poleg tega prokurator in samostanski vikar; 1896 definitor, concionator, gvardijan in župnik velike župnije Marijinega Oznanjenja. Vrhu tega je od l. 1890 skupaj s p. Angelikom Hribarjem vodil cerkveno petje. „Sodelovala sva, toda na polju kompozicije sva se kmalu razšla. Tedaj je prišel v Ljubljano g. Hubad in je začel z „Glasbeno matico“ organizirati velike koncerte. Od leta 1895 so mi zaupali župnijo in treba se je bilo prilagoditi položaju. A ves čas sem sodeloval na koro in od časa do časa napisal kako skladbo - cerkveno ali svetno.“ Vsak koncert Glasbene Matice je bil za Sattnerja prazničen dogodek. Mogel je slišati Haydna, Dvoraka, Gallusa in druge. Ko se je privajal novemu ambientu, je resen incident spravil v nevarnost njegove načrte. Eden njegovih sobratov, takrat provincial, p. Konstantin Luser, je tudi gojil glasbene ambicije (bil je organist v Gorici od leta 1867 do 1884). Nekaj iz glasbene nevoščljivosti, nekaj, da bi v glasbi napredujočemu Sattnerju

pokazal svojo moč in oblast, ga je hotel prestaviti v samostan, ki je daleč proč od prometnih poti, med gozdnatimi hribi. P. Hugolin je piscu teh vrst povedal, da je takrat jokal. „Kaj naj počnem v tem samotnem kraju? Ali naj grem krave past?“ Po nasvetu sobratov je ubogi pater „napravil akt pokorščine“ in „veliki osomež“ se je pomiril in pustil p. Hugolina v Ljubljani.

Leta 1895 je potres zrušil dobršen del samostana in precej poškodoval cerkev. Je torej imel mnogo posla, toda njegovo dušnopastirsko delo se bo obravnavalo na drugem mestu.

Leta 1897 je bil gvardijan, župnik, definitor, spovednik Hčera Ljubezni in ženske veje Nemškega viteškega reda. Vse to do leta 1902, ko je postal še kustos. Po letu 1905 je bil kustos in gvardijan.

Župnijo je vodil polnih sedemindvajset let, leta 1922 jo je moral prepustiti mlajšim močem. Župnijo je prevzel dr. p. Guido Rant. Za svoje delo je prejel več odlikovanj, med drugim tudi viteški križec cesarja Franca Jožefa.

Njegovo glasbeno delo ni poznalo počitka. Leta 1902 se je odpravil na Dunaj poslušat oratorij o sv. Francišku, delo p. Hartmanna, ki ga je avtor sam dirigiral. Oratorij mu je zelo ugajal. Dogovoril se je z avtorjem, da se bo oratorij izvajal tudi v Ljubljani. Posrečilo se mu je to izpeljati. P. Hartmann je svoj oratorij dirigiral v Ljubljani aprila 1903, najprej v stolnici, nato pa pri Uršulinkah. Do izbruha prve svetovne vojne 1914 so Sattnerja izmenoma utrujale dušnopastirske in samostanske skrbi ter muzikalne študije. Vojna leta so prinesla nova bremena tako v vodstvu župnije kot samostana, kateremu je bil gvardijan.

Ko se je končno rešil župnije, se je mogel ves posvetiti glasbi. Zdaj začenja doba njegovega najbogatejšega glasbenega ustvarjanja. Doma je improviziral malo litografijo za razmnoževanje svojih kompozicij. V redu je zdaj nosil samo breme „Vicarius perpetuus“. Vsako leto je hodil za nekaj tednov na morje, v naš samostan na otok Košljun. Leta so minevala v delu. Prirejal je koncerte, mnogo komponiral, med drugim lirčno opero in svoje zadnje delo „V kripti sv. Cecilije“.

Slovenski narod ga je imel visoko v časteh, kar se je kazalo ob obletnicah: ob njegovi sedemdesetletnici, petin-sedemdeset letnici in osemdesetletnici.

Pred Akademijo za glasbo so mu med slovenskimi glasbeniki postavili bronasto glavo - redka počastitev za še živečega skladatelja. Vzlic visoki starosti je bil pri delu neutruden. Ni hotel, da bi ga kdo zamenjal na pevskem koru. Vsak petek je vodil zborovsko vajo, in to natančno eno uro. Vsako nedeljo je vodil petje zjutraj ob šestih in ob devetih dopoldne. Vsak dan je igral orgle pri večericah. Začele so prihajati tegobe in križi starosti. Vid se mu je poslabšal in srce mu je začelo naznanjati, da konec njegovega zemeljskega potovanja ni več daleč. Dne 24. 9. 1923 je pisal svojemu prijatelju E. Hochreiterju: „Bil sem bolan. Vzel sem preveč joda in sem imel „palpitatio cordis“ 72 ur. Nisem mogel maševati, tako slab sem bil. Podelili so mi sv. popotnico.“

V letu 1929 je pisal istemu Hochreiterju: „Kako sem Bogu hvaležen, da mi je dal redovni poklic!“ Leta 1934 se je pripravljal na bisemo mašo. V tem pričakovanju je pisal Hochreiterju:

„Dan šestdesete obletnice mojega mašništva bo zame dan milosti. Mi bo Bog podelil tudi to milost? Kje in kako? Vse je v božjih rokah.“

Deset dni pred smrtjo je še pisal svojemu prijatelju: „Večni mir v Bogu tvoji teti. Tebi pa moje najiskrenejše sožalje. Tako se počasi, počasi stara družina drobi. Mi smo na isti poti... Naj se zgodi božja volja! Ne morem več komponirati.“

P. Hugolin Sattner je umrl 20. aprila 1934. V nedeljo se je na koru prehladil, iz tega prehlada se je razvila pljučnica. V petek zjutraj, dvajset minut pred eno, je izdihnil. Med boleznijo je bil dobro razpoložen in prve dni je še upal, da si bo opomogel. V četrtek dopoldne so mu prinesli sveto popotnico. Pater mu je dejal da mu bo Devica, kateri je napisal toliko lepih melodij prihitela na pomoč. P. Hugolin je odgovoril: „Toda včasih sem komponiral tudi sebi v čast!“ Ganljiva odkritost človeka tik pred smrtjo.

Preden je zapadel v agonijo, ga je obiskal skladatelj Zorko Prelovec. Sattner je držal križec v desnici. S slabotnim glasom je vprašal Prelovca, ali še zna zapeti gregorijansko alelujo. Ko je Prelovec potrdil, ga je zaprosil: „Zapojte jo!“ Z očmi polnimi solza je Prelovec pel. Sattner ga je s slabotnim glasom spremljal, tako nato pa je padel v komo (izgubil zavest), iz katere se ni več zbudil. Roke so se pa kar naprej gibale, kakor da bi dirigiral.

V nedeljo 22. aprila je bil pogreb. Udeležile so se ga vse oblasti, muzikalna društva in velika množica ljudi, preko dvajset tisoč. Pred samostanom je vojaška godba igrala žalno koračnico iz njegove kantate

Jesen v gozdu

„Oljki“. Nato se je razvil neskončno dolg pogrebni sprevod. Za krsto je zavzel prvo mesto njegov toliko ljubljeni zbor, kateremu je toliko let poklanjal zaklade svoje globoke ljubezni in svojih bogatih izkušenj. Na blazini so nosili številna odlikovanja.

SATTNER KOT ČLOVEK

IN

NJEGOVE ZNAČILNE POTEZE

Sattner je bil visoke in močne postave. Nobena bolezen ga ni trla. Do svojega petdesetega leta je bil zmeren kadilec. Prav na petdesetletnico, ko se je s cigaro v ustih vračal v svojo sobo, je začutil, da mu je srce začelo

močno biti. Odložil je cigaro in je popolnoma nehal kaditi.

Kot redovnik je zelo cenil naš Red. Vedno je imel za veliko milost, da je bil sprejet v redovni stan. Pravila reda so mu bila maksima življenja. Bil je vedno točen na koru in pri maši. Njegova izgovorjava je bila vedno jasna in natančna. Ni mogel prenesti, da bi kdo brbral molitve.

Bil je zgled točnosti. Pri vseh svojih opravkih je bil točen kot ura. Z uro v roki je v pevski sobi čakal na skušnjo. Zamuditi je pomenilo težko žaliti p. Hugolina.

Nikoli ga ni nihče našel brez dela. Tudi pri razvedrilu je bil zelo zmeren. Vsak dan je napravil kratek sprehod,

pa naj je bilo vreme tako ali tako.

Ljubil je preprosto hrano. Pri kosilu in večerji je vsak dan spil pol kozarca vina. Prav gotovo mu ni bilo mogoče očitati greha nezmernosti.

V odnosih do ljudi je bil poln iskrene ljubeznivosti, ki jo je spremljala neka zadržanost. Tudi kadar je bilo treba grajati, je to storil brez razburjenja, s kratkimi in jasnimi besedami. Imel je izrazit čut za humor, ki se je mogel tu in tam izliti v ironijo. Za patra, o katerem je bilo znano, da je bil slab pridigar, je rekel: „P. Neron, tisti, ki kristjane martra“.

V glasbi je bil neutrušen branilec lastnih idej, čeprav spoštljiv do nasprotnikov. Zelo je občudoval Palestrinovo polifonijo, pa je dejal, da bi nas večna polifonija mogla tudi utruditi.

Kot predstojnik je imel veliko ljubezen do skupnosti, ki mu je bila zaupana. Za svoje podložne je bil očetovsko skrben in vedno pripravljen svetovati in pomagati. Bil je spovednik z redko pastoralno razsodnostjo. S posebno naklonjenostjo se je posvečal redovni mladini, ki jo je s svojo plemenito pa vendar toplo človeško osebnostjo močno očaral.

Njegova pobožnost je bila iskrena, globoka, prisrčna, pa tudi pametna. Posebno je častil presveto Devico in sv. Frančiška. Proti koncu življenja je rekel piscu: „Moje največje veselje v nebesih bo, ko bom videl preblaženo Devico, sv. Frančiška in velike cerkvene učnike sv. Avgušтина, sv. Bonaventura in druge“, in malo kasneje je dodal „pa tudi svojo mamo“. Mati je bila že zelo v letih, ko je umrla in tedaj je p. Hugolin dejal: „Da je

mater izgubiti boleče, sem vedel, a da tako boli, ne bi nikoli verjel.“

P. Hugolin je imel veliko spoštovanje do cerkvenih oblasti. Izrek „Roma locuta, causa finita“ je zanj veljal v polnem pomenu besede. Zanj je Motu proprio Pija X. bil najvišji zakon v glasbi. Glede Pustetove izdaje gregorijanskega petja je odločno pribil: „Papež je to petje prepovedal in mi se bomo držali njegovih odredb“. Če se je hotel kdo delati glasbenika, pa je imel premalo daru za to, mu je odgovoril: „Qui facit quod non capit, definitur bestia“. V redovnem življenju si je Sattner prizadeval za duhovno popolnost. Vse njegovo vedenje in vse njegova dela so bila prežeta s tem idealom.

Njegovo zgledno vedenje in iskrenost v njegovih namenih so bili delno poplačani že tukaj na zemlji. Nobenemu slovenskemu skladatelju ni naš narod še za njegovega življenja izkazal tako enodušno in toliko slave in časti, kakor njemu. Toda koliko je moral tudi on trpeti zaradi glasbe, bomo videli v nadaljnjem.

V svojem dolgem življenju je dobil mnogo civilnih in cerkvenih odlikovanj. Avstrijski cesar Franc Jožef ga je počastil z viteškim križem Reda Franca Jožefa, kralj Aleksander ga je odlikoval z dvema redoma sv. Save. Bil je konzistorialni svetnik ljubljanske škofije. Papeški zavod za Sakralno glasbo v Rimu mu je l. 1926 poslal častno diplomo. Bil je časten član mnogih glasbenih društev. Značilna je tale epizoda:

Na večer pred njegovo osemdesetletnico mu je zbor Glasbene Matice pripravil serenado pod oknom njegove

celice. V celici sva bila poleg jubilanta dirigent Neffat in pisec. Ko so po trgu pod oknom zadonele besede njegove mladostne kompozicije „Nikar, nikar se me ne boj“, je p. Hugolin sklonil glavo. Vzdihtnil je in rekel: „Ko sem to pisal, se mi ni niti sanjalo, da bom to poslušal, ko mi bodo peli za mojo osemdesetletnico. Kako malo sem takrat vedel o glasbi!“ Zares je pesem instiktivni izraz mladega skladatelja, ki mu je naraven talent pokazal pravo pot.

SATTNERJEVO DELO NA CERKVENEM POLJU

V svojem delovnem življenju je Sattner prevzel mnoge cerkvene službe in je bil dolgo let župnik ene velikih župnij mesta Ljubljane. Zmeraj si je prizadeval za napredek cerkve, ki mu je bila zaupana. Ko je bil gvardijan v Novem mestu, je oskrbel restavracijo samostanske cerkve in je dal zgraditi nov veliki oltar, kot poroča dnevnik Slovenec z dne 3. aprila 1886.

Slike je napravil slikar Ogrin. 31. aprila je bil oltar posvečen. Časopis nadaljuje: „...med pontifikalno mašo je prepeval študentski zbor pod taktirko p. Hugolina, predstojnika samostana; študenti so peli kar se da lepo. Splošno mnenje je bilo, da p. Hugolin zna poskrbeti za olepšanje cerkve v pravem verskem duhu“.

P. Hugolin je od časa do časa zastavil pero, da je napisal kak članek za dnevnik Slovenec. Članki so bili pisani v resnem in jasnem slogu in so bili večinoma naperjeni proti naraščajočemu materializmu.

Iz dnevnika Slovenec zvemo (13. 12. 1887), da so na novi maši p. Angela

Mlejnika študentje „peli pod taktirko p. Hugolina, Schalerjevo mašo op. XIV s spremljavo orkestra. So potekla že kar leta, ko smo imeli priliko slišati podobne maše v Novem mestu“.

V Slovincu z dne 21. marca 1888 beremo: „Študenti so izvajali težke skladbe, da nas je skrbelo ali bodo zmogli vse kleči partiture. Akademija je trajala tri ure. Profesor glasbe na naši gimnaziji, p. Hugolin Sattner, je pomembno povzdignil umetniško raven naše gimnazije, ki more zdržati primero z vsakim drugim zborom“.

Sattner je vse to delal, da bi pripravil material za svoj cerkven zbor.

V Ljubljani ga je zadela dvojna služba, župnika in gvardijana. Najprej je svojo energijo usmeril v napredek cerkve. Leta 1895 je potres poškodoval cerkev in samostan. P. Hugolin je sam vodil popravila. Vrh tega je dal prestaviti glavni oltar - prelepo delo italijanskega kiparja Francesca Robba - bolj nazaj, da je tako pridobil več prostora za naglo rastočo župnijsko skupnost. Dal je zgraditi novo kapelo posvečeno Lavrentanski Devici, dal je postaviti nov oltar v čast sv. Frančišku. Langusove freske je dal restavrirati slikarju Kleinertu. Isti slikar je poslikal prezbiterij. P. Hugolin Sattner je pozidal tudi nov klerikat in obogatil samostan z eno najbolj modernih in najlepših bibliotek v deželi. Imel je tudi pripravljene načrte in denar za gradnjo novega samostana, toda definitivno je izvedbo teh načrtov odklonil v našo veliko škodo, kot se je pozneje pokazalo.

Strogo je terjal, naj se koral pravilno prepeva. Sam je pripravljaval klerike za oficije in pogosto je izvajal pete koralne vespere. Razumljivo je,

Na frančiškanskem vrtu v Ljubljani - Kip Janeza Duns Skota

da se je včasih tudi on motil. (Torculus je n.pr. imel za triolo). Natančno se je držal predpisov pri petih mašah. Pogosta zloraba s strani zborov, ki so pri latinski maši peli v domačem jeziku, ni imela vstopa na njegov kor.

Močno je povdarjal nujnost umetniškega igranja na orgle. Sam je orgle izvrstno igral in bil odličen improvizator.

Premočnega igranja ni mogel prenesti.

Molitev je pogosto opisana in predstavljena kot nekaj težkega, nekaj, kar človek lahko vrši, kadar pozabi na vse okoli sebe in misli samo na Boga.

To je pa za večino ljudi skoro nemogoče.

Tako pojmovanje molitve je napačno. Nihče se ne more iztrgati iz človeških pogojev.

Kot ljudje in kristjani imamo prav na tem svetu svoje odgovornosti in naloge.

Molitev ima tudi ta namen, da vse, kar je povezano z nami,

dvigamo in usmerjamo k Bogu.

P. Francišek Ačko, OFM

slovenski skladatelj

1904 - 1974

Ko se je iztekalo leto 1974, se je iztekalo in dne 30. decembra, v celici frančiškanskega samostana na Viču v Ljubljani, izteklo življenje frančiškana, p. Francišku Ačko. Slovenski narod je v njem izgubil nadarjenega glasbenika, frančiškanski red pa sobrata, ki je bil v svojem srcu skromen, preprost in iskren in v tem podoben svojemu duhovnemu očetu sv. Francišku.

V frančiškanskem redu je skozi vseh 700 in več let obstoja glasba igrala važno vlogo. Sv. Francišek sam je rad prepeval, saj je rekel, da je „trubadur velikega Kralja“. Še ob koncu svojega življenja je zapel „Sončno pesem“, eno najlepših hvalnic, kar jih pozna človeštvo. Ta ljubezen do petja in glasbe se je nujno prenesla tudi na njegove duhovne sinove, kar kaže cela zgodovina frančiškanskega reda. Dobro so se zavedali, da bodo bližje ljudstvu, da se mu bodo lažje približali, če bodo poznali tudi njegovo glasbo in s tem lažje izpolnjevali naročilo duhovnega očeta, da naj „oznanjajo Kristusov evangelij, grehe in čednosti, kazen in slavo“.

V Sloveniji frančiškani že blizu 700 let oznanjajo Kristusov evangelij. Tudi glasbo so redno gojili. Žal je o tem le malo ali pa nič podatkov. Vzroki so različni. V glavnem je

pretirana strogost večkrat bratom prepovedovala napisati imena na svoje stvaritve. Na drugi strani je bilo pa mnogo del uničenih zaradi napačne gorečnosti in neumevanja. Vendar nam je pa zgodovina ohranila nekaj imen glasbenikov, njihovih del in način njihovega udejstvovanja. Če vzamemo v ozir samo preteklo in sedanje stoletje, najdemo, da je bil znan glasbenik frančiškan br. Herman, organist v Ljubljani, pravitko br. Klemen Wolfgang, dalje p. Rafael Jelovski, vsem Slovencem dobro poznana p. Angelik Hribar in p. Hugolin Sattner, in p. Francišek Ačko, kateremu so te vrstice posvečene.

P. France Ačko se je rodil v Mariboru leta 1904. Pri krstu so mu dali ime Ludvik. Otroška in nižje-gimnazijska leta je preživel v Mariboru, kjer se je kot devet-letni deček pričel učiti igranja violine pri prof. Johanu Grogerju. Profesor je kmalu spoznal Ludvikovo nadarjenost za glasbo in ga je poleg violine poučeval tudi v drugih glasbenih predmetih. Še otroku mu je umrla mati, ki jo je kmalu nadomestila mačeha. V prostih urah se je rad zadrževal pri frančiškanih v Mariboru, kjer je tudi večkrat nastopal z violino. Tako je bil stalno povezan z redom, ki se mu je priljubil in je

leta 1920 zaprosil za vstop. Pri preobleki, ko je prvič oblekel redovno obleko sv. Frančiška, je dobil redovno ime Frančišek (najraje je slišal po domače, France).

V samostanu mu je bilo dovoljeno nadaljevati s študijem glasbe. Dalje se je izobraževal v igranju violine, v bogoslovju pa pod vodstvom p. Hugolina Sattnerja tudi v igranju klavirja in orgel. Obenem ga je uvajal v skrivnosti harmonije in kontrapunkta. Nastajale so prve skladbice za violino. Kmalu tudi krajše za zbor. Tako je v tistem času zložil zborovske vložke za „Pasijon“ v Škofji Loki in „Tu es sacerdos“ za svojo novo mašo, ki jo je pel leta 1928. Obenem je tudi že pomagal z orgljanjem pri božji službi.

Po novi maši in dokončanih bogoslovnih študijah, je bil p. France nastavljen v Ljubljani. V teh letih (1930 - 1937) je dve leti obiskoval konzervatorij. Profesorji so mu bili Stanko Premrl za orgle in harmonijo, Janko Ravnik za klavir, Matej Hubad za solopetje in Lucijan M. Škrjanec za kompozicijo (čemur je posvetil največ svojega časa). Iz te dobe imamo med drugim tele skladbe: „Reši me, Gospod“ in „Mariji“ za mešani zbor, kantata na tekst „Preljubo veselje“, božična „Počivaj, milo Detece“ za solo, zbor in orgle (orkester), ciklus skladb za Miklavžev večer in prigodne za razne proslave. Obenem so pričele nastajati otroške skladbe na besedila p. Krizostoma Sekovaniča, ki je znal posebej lepo pesniti za otroke. Ačkove otroške skladbe so se takoj uveljavile in postale populame, ker so v njih otroci našli svoj izraz.

Leta 1937 je bil p. France

prestavljen v Kamnik do 1941, ko so ob zasedbi Nemci izgnali frančiškane iz Kamnika in je pribežal v Ljubljano. V času kamniškega bivanja se je glasbeno dalje izobraževal pri prof. Srečku Koporcu. Iz te dobe imamo naslednje skladbe: „Uvertura za veliki orkester“, „Suita za klavir“, dve pesmi za tenor in klavir in „Svoje glavček“, šaljiva opereta za soli, zbor in komorni orkester.

V letih študija pri prof. Koporcu se je posebej poglobil v orkestracijo, moderno teorijo in moderno kompozicijsko tehniko. Dosežke na tem področjih in posebej pokazal v dveh večjih delih, v že imenovani „Suita za klavir“ in v „Missa solemnis“ za soli, zbor in orkester (Ljubljana 1941). V tej maši je uporabil moderno kompozicijsko tehniko, pri tem pa ohranil melodijo in pokazal smisel za polifonično obdelovanje teksta, za polifoni stavek sploh.

Sv. Pij X. je kot papež veliko naredil za cerkveno glasbo. Med drugim je ustanovil v Rimu „Visoko šolo za cerkveno glasbo“ (leta 1910), ki je leta 1914 dobila pravico podeljevati akademske naslove, papež jo je prištel med papeške univerze z naslovom „Pontificio Instituto di Musica Sacra“. Na to šolo so predstojniki leta 1941 poslali p. Franceta, da bi se popolnoma izobrazil v vseh strokah cerkvene glasbe. Poleg gregorijanskega petja in drugih teoretičnih predmetov se je tudi tu posvetil kompoziciji, predvsem v načinu klasične polifonije.

Ko se je leta 1943 p. Ačko vmil v Ljubljano kot profesor glasbe, je ustvaril več del, med katerimi sta najvažnejši „Ave Maria“ za solo, zbor

in orkester in „Fugo za orgle na temo Aleluja“. V letih, ki jih je preživel na Bežigradom (1946 - 1951) se je v glavnem posvetil skladanju za mladino. Tako je v založbi „Editio Ars Fugae“ izšlo pet zvezkov skladb, 4 zvezki mladinskih (Postne, Velikonočne, Obhajilne in Razne), peti zvezek pa je prinesel slovensko mašo za mešani zbor. Tudi variacije na narodno „Zvedel sem nekaj novega“ za glas in klavir in Kettejev „Lovec“ spadata v ta čas.

V letih 1952 - 1954 ga zopet najdemo v Rimu, ko se je pripravljaj na doktorat iz glasbe. Za doktorsko dizertacijo si je izbral življenje in delo p. Hugolina Sattnerja „Vita ed opere di p. Ugolino Sattner, compositore Sloveno, con una breve rassegna di storia della musica Slovena“. Ko je v dizertaciji podal opis osebe in dela p. Hugolina, je na kratko podal celotno zgodovino slovenske glasbe. Delo je velikega pomena za slovensko glasbo, pa tudi za glasbeno zgodovino slovenske frančiškanske province, ker je s tem ohranjen marsikak zgodovinski podatek.

Kot doktor glasbe se je p. Ačko vmil v Ljubljano, tokrat v samostan na Viču, kjer je ostal vse do svoje smrti, 30. dec. 1974. Na Viču se je udeleževal kot organist, poučeval je mlajše sobrate in vsakemu, ki bi se rad posvetil glasbi, so bila vrata njegove celice vedno odprta. Mnogokrat je pri takih obiskih reševal bolj probleme in uganke človeškega življenja, kakor pa glasbene. Odtod je tudi veliko hodil na misijone, kjer je s svojimi govornimi talenti, globoko vero in frančiškovo preprostostjo znal vlivati pogum, celiti dušne rane.

V letih na Viču je p. France veliko

skladal. Med temi: „Dve pesmi na čast sv. Antonu“ (cerkev na Viču je posvečena sv. Antonu Padovanskemu), „Otroci, hvalite Gospoda“ (zbirka pesmi in molitev uglasbenih za vsakdanjo uporabo), „Marijino življenje v glasbi“ (v 4 zvezkih), „Daritev najmlajših“, „Sprejmi, Oče“ (pesmi, pri maši za mladinski in mešani zbor), „Pesmi na čast Dominiku Savio“ in največje delo tega obdobja „Sonata za orgle“ (1962), posvečena obhajanju 500-letnice ljubljanske škofije.

P. Ačko je bil tudi škofijski izvedenec za zvonove - kolaudator zvonov, V tej službi je sestavil precejšnje število intonacij novih zvonov širom Slovenije, pa tudi izven. Ker je imel izredno fin posluh in čut za lep ton, je tudi pričakoval, da bodo zvonarji tako ulili, da bo ton lep in čist (kar je v glavnem odvisno od kovinske sestavine - zlitine bronca in drugih prvin in od načina vlijanja). Ko se je leta 1967 vračal iz kolavdacije novih zvonov, je bil v avtomobilski nesreči zelo poškodovan in so ga komaj rešili smrti. Od tedaj ni bil več isti p. France, kot je bil preje. Glasbeno se ni mogel dosti več udeleževati, leva roka mu je bila skoraj negibna. Z dopolnjenim 70 letom ga je Bog poklical k sebi, da mu v nebesih poje in igra na svoj ljubljani instrument, violino.

Precejšnje število naštetih del je bilo tiskanih in izdanih, nekaj jih je pa še vedno v rokopisu. Med temi je njegova doktorska dizertacija „Življenje in delo slovenskega skladatelja P. Hugolina Sattnerja“ (Del je bil priobčen v „Poročilih slovenske frančiškanske province sv. Križa“, (Ljubljana, leto 28, 1974, št.

Sobratje spremljajo p. Franceta k zadnjemu počitku - 3. januarja 1975

Pogreb p. Franceta. *Od leve na desno:* p. Polikarp Brolih, OFM, provincial, nadškofov tajnik, nadškof dr. Jožef Pogačnik, župnik iz Žal, novomašnik p. Zdravko Jakop, OFM, p. Benjamin Tomšič, OFM, gvardian na Viču.

Pogreb p. Franceta, OFM, 3. jan. 1975
Ob grobu nadškof dr. Jožef Pogačnik

4, 75-85). Delo je precej obsežno, saj rokopis obsega 353 tipkanih strani. V rokopisu je tudi „Nauk o oblikoslovju“ in „Gregorijansko petje“. Od skladb pa „Missa Vita Jesu“ in nekaj drugih. Precejšnje število se jih je pogubilo, ker jih je naredil za posebne prilike, pa so mu rokopis odnesli in nikdar vrnili.

P. France Ačko je bil mojster melodije. Najsibo počasen adagio ali pa še tako ritmično razgiban stavek,

povsod se pokaže njegov smisel za melodijo; za njega, melodika tudi ni važno ali je skladba mala, preprosta, za otroke, ali zborovsko delo, ali skladba za violino ali za orgle. V vseh je iznajdljiv melodič; melodija mu teče in se preliva. Tudi kadar gradi, gradi na zaokroženi, večkrat tudi dolgi melodiji, melodiji, ki drži človeka v napetosti in zanimanju, ki nikdar ne utruja ali postaja dolgočasna. Malo je skladatelj, ki bi bili taki mojstri

melodije.

Večkrat se dogaja, da skladatelji, ki znajo lepo pisati za zbor, za glas, prenesejo to tehniko tudi na instrument in narobe, nekateri prenašajo instrumentalno tehniko skladanja v glas in zbor. Oboje je pomanjkljivost. Pri p. Francetu te pomanjkljivosti ni bilo, ker se je znal vživeti tako v otroka kot v pevca solista in zbor, kakor na drugi strani v instrument (violina, klavir, orgle) in orkester. Posebno se je še znal poglobiti v otroško dušo in se ji približati. V tem mu je Bog dal poseben talent. Zato so ostale njegove pesmi tako priljubljene med otroci (n.pr.: „Angelci stopajo“, „Hej, pastirci“, „Na kamelah jezdijo“...). Pa ne samo otrokom, tudi ljudski duši se je znal približati, kar posebej kaže njegov „Oče naš“, ki je že postal last slovenskega vernega ljudstva.

„Sonata za orgle“, ki jo je p. Ačko izdal leta 1962, je prva skladba te vrste v slovenski orgelski literaturi. V bistvu je nekaka moderna sinfonija za orgle v 4 stavkih: I. Allegro (v obliki „sonata-allegro“), II. Marcia funebre (Lento e maestoso), III. Passacaglia (Andante un poco) - niz variacij na temo-ostinato v pedalu, IV. Finale (Allegro), kjer po mogočnem uvodu prične s fugo, ki se komplicirano razvija in v mogočnem in zlitom crescendo pripelje do viška in slovesnega konca. V tej obsežni skladbi so uporabljena moderna kompozicijska sredstva. V obliki in v uporabi kontrapunkta se je naslonil na barok, delno tudi na klasike. Tudi v tem delu se je skladatelj pokazal bogatega melodika, ki zna peljati in voditi lepo melodijo ne samo v

vodilnem glasu, ampak pravtako v vseh ostalih glasovih.

Z dvanajstonskim sistemom v glasbi, delno tudi atonalno, se je p. France poskusil v „Missa solemnis“ za soli, zbor in orkester. Zaradi zahtevnosti, ki jih stavi vokalnemu partu, in sploh celotnemu ansamblu, žal, še ni bila v celoti izvajana.

Poleg glasbenih sposobnosti je p. France slovel kot dober pridigar, posebno pri ljudskih misijonih. Kot človek je imel vedno odprto srce za vsakega. Kdorkoli je prišel k njemu po nasvet ali s kako težavo, najsibo duševna, kot glasbena, je bil vedno pripravljen pomagati po svojih močeh, zlasti ponižanim in razžaljenim. Rad se je povzpenjal na gorske vrhove, bil je dober planinec. Tam, v naravi, v mogočnih gora, „bližje Bogu“, kakor se je izražal, je našel marsikatero originalno zamisel za svoje skladbe in življenje.

Dr. p. France Ačko bo v slovenski glasbeni, kulturni in cerkveni zgodovini kot:

prvi Slovenec, ki je zložil sonato za orgle;

prvi Slovenec, ki je doktoriral na Pontificio Instituto di Musica Sacra (papeški visoki glasbeni šoli) v Rimu;

prvi od Slovencev, ki je zložil mašo (latinsko besedilo) v 12-tonskem sistemu (in se v njej odmaknil od dura in mola);

izvrsten skladatelj otroških pesmi; in izvrsten pridigar.

Bog daj slovenskemu narodu še več prav tako talentiranih glasbenikov, ki bodo enako z vsem srcem zvesti Bogu, sebi in svojemu narodu.

ZAPOZNELO POPRAVILO

V Ave Maria Koledarju za leto 1971 sem popisal **zgodovino Baragovega očipvevskega slovarja**. Na strani 45 omenjam, da ni znano, kje se nahaja sedaj rokopis slovarja, ki ga je pripravljajl oziroma razširjal p. Krizostom Verwyst, pa ga je moral končno izročiti našemu rojaku p. Simonu Lampetu. - Naš p. Hugo Bren je pisal še l. 1941 v Katoliških misijonih, da je p. Simon pripravljajl Verwystov slovar za Smithsonian Institut in ga zapustil nedokončanega. Članek je završil p. Hugo s vprašanjem: „Bogvedi komu bo dano ga dovršiti?“ Pristavil sem, da dvomim, če slovar sploh še obstoja, ker nisem dobil odgovora od patrov benediktincev v Collegeville-u, in da se bojim, da je zgorelo vse delo v gozdnem požaru l. 1918?

Sedaj pa dobim o tem nepričakovano nekako potrdilo oziroma odgovor od p. Tadeja Kolla, bivšega misijonarja v Cloquetu: „Vaše pismo z dne 21. aprila 1970 sem prejel v času, ko sem se pripravljajl na odhod od misijona Sv. Družine blizu Cloqueta po 18 letih. Bil sem zelo zaposlen, da uredim vse za svojega naslednika. Vaše pismo je šlo v škatlo pisem, katera sedaj sortiram. Moral sem

počivati po odhodu iz misijona. Svoje papire sortiram šele sedaj. - Pravili so mi, da je zgorel veliki slovar, na katerem je delal p. Simon Lampe v požaru Cloqueta l. 1918. Ves misijon razen enega samega malega poslopja je pogorel. Požar je uničil vso rečno dolino in precej okolice. Kakor so mi pravili, je vzel p. Simon mašne stvari v eno roko, rokopis slovarja pa v drugo ter dirkal pred ognjem doli po hribu proti mostu. Tako se je utrudil, da je odvrigel papirje pod veliko skalo in tekel naprej, da doseže most. Ko se je lahko spet vmil, je našel samo pepel. Kamen so plameni tako segreli, da je bilo vse izgubljeno. - Pokojni misijonar Lamire mi je pravil o patru Simonu, da ga je prihajal izpraševati, ko je delal na slovarju, sredi noči za kako francosko besedo, za pojem, ki ga je imel pater v mislih, da bi pojasnil očipvevsko besedo. Oba sta bila prijatelja. - Pismo pošiljam na naslov, odkoder sem prejel vprašanje. Če ste odšli, ga bodo gotovo poslali za Vami.

P. Juda Tadej Koll, O.S.B.
Collegeville, Minn.“

Opomba. Pismo p. Juda Tadeja Kolla, O.S.B.. ima datum January 21, 1975.

Šestletna Anica je ležala na hrbtu in pela. Ko je skončala pesem, se je obrnila tako, da je ležala na trebuhu in je začela peti drugo pesem.

„Zakaj pa ležiš na tleh in se obračaš, ko poješ?“ jo je vprašala mama.

„Igram se gramofonsko ploščo,“ je odgovorila Anica.

Za volanom iz Ljubljane do Kandeja

Leta 1972 je afriški misijonar p. Hugo Deljčnak OFM obiskal domovino. Prestal je hudo bolezen in za nekaj časa obtičal tudi v bolnici v Parizu. Doma si ni dal počitka, ampak je prepotoval Slovenijo podolgem in počez, predaval je o svojem misijonu, obiskoval svoje misijske dobrotnike in pridobival novih. V septembru oziroma oktobru se je preko Francije in Alžira in Sahare vrnil v svoj misijon - z majhnim tovornim avtomobilom, ki ga je kupil s pomočjo darov in dodatkom svojega škofa v Parizu. Na naslednjih straneh opisuje svojo pot v Togo, kjer se je sešel s svojim somisijonarjem p. Evgenom Ketišom OFM

Potopis je bil objavljen v Mislih, februar, marec in april 1973

Stem potopisom bi rad ustregel številnim prijateljem in znancem, ki po moji vrnitvi v Togo pričakujejo nekaj besed o Sahari in njenih mikavnostih. Obenem je to lepa prilika, da se po dolgem času zopet "srečam" z dobrotniki mojega misijona med avstralskimi Slovenci.

Lanskega septembra se domovina gotovo rada spominja, saj se je po res deževnem poletju končno le posmejalo sonce. Meni pa bo še posebno v spominu, ker je bil mesec september začetek dolge vožnje proti Togu. Z bratoma Pavlom in Janezom smo se 4. septembra odpeljali z avtom proti Rimu. Obisk večnega mesta nam je pozlatila gostoljubnost slovenskih sobratov - rimskih študentov - p. Inocenca in p. Viktorja. Dar p. Inocenca - kandidata za mesto izseljenskega duhovnika v Južni Avstraliji, če sem prav poučen - spalna vreča mi je kasneje sijajno služila v Sahari. Liturgične obleke in posode pa mi je preskrbel p. Viktor ter so res lepa pridobitev našemu revnemu misijonu.

V Švici, blizu Luzerna, kjer slovenske frančiškanke vzdržujejo velik dom onemoglih, sem se zadržal skoraj en teden. Vzrok zadržanja: okvara avtomobila. Predstojnica s. Vincencija ter sestri Martina in Daniela so z rahločutno pozornostjo naredila za nas lepo Švico še lepšo.

Mesec september se je že nagnil k drugi polovici svojih dni, ko smo pozno v noči ustavili avto pred vrati Pariza. Ko sem naslednje jutro pozvonil na porti našega samostana, mi je prišel odpret fr. Francis, ki je bil dve leti z menoj v Kandeju. Kakšno presenečenje! Opoldan pa smo bili vsi trije gostje njegove mame, ki je bila prav tako v Kandeju. Srečanje je poteklo v vzdušju velikega prijateljstva, govorili pa smo skoraj izključno o našem afriškem misijonu. Naslednji dan sta me brata zapustila. Nekaterim se je zdelo kar zamalo, češ ali se sploh izplača priti v Pariz za dva dni? Menda se res ne!

Komplikacije ob nabavi avtomobila za naš misijon so mi podaljšale bivanje v Parizu vse do 7. oktobra. V tem času sem imel priliko razkazati mesto prijatelju Borisu iz Šiške ter ga seznaniti z nekaterimi Slovenci v Parizu. Stanovala sva ta čas na slovenskem misijonu, kuhala pa sva si sama. Še celo na hrani sva imela enega - gospoda Grilca, ki je misijonar v Venezueli. Proti koncu meseca pa je priletela še ena lastovka iz Ljubljane: Marjeta, ki se je odločila, da posveti nekaj let našemu afriškemu misijonu. Ponovni ogled mesta bi mi bil skoraj odveč, če ne bi g. Kogoj in gospa Antonija delno podvzela te usluge za Marjeto. Poleg tega sta ji nudila hrano in stanovanje, za kar sem jima res hvaležen.

Končno sem le dobil avto. Ko sem nekoga vprašal, čemu je vendar treba čakati na nabavo več kot mesec dni, mi je odgovoril: če bi ga dobil takoj, bi tvrdka ne izgledala preveč resna. Zares veliki gospodje, ki pustijo čakati stranko pred vrati samo zaradi čakanja! Naj že bo kakor koli: v petek 6. oktobra sem prvič sedel v novi tovornjaček, naslednji dan pa pobral šila in kopita ter se odpeljal proti Lyonu.

Prva postaja je bila v Morestelu blizu Grenobla, kjer je redovna hiša slovenskih frančiškank Brezmadežne. Poznate jih, saj delujejo tudi med vami v Avstraliji. Pri sestrah sem pustil gospodično Marjeto, da se izpopolni v francoščini. Na redovno skupnost v Morestelu pa sem odnesel najlepše vtise.

ZDAJ PA RES NA POT

Zaradi priganjanja časa sem opustil svoj prvotni načrt, da bi naredil veliko pentljo preko Španije, Gibraltarja in Maroka ter bi končno po vstopu v Alžirijo začel vožnjo proti ekvatorju. Iz Valence, kjer sem obstal za pregled avtomobila po prvih tisoč kilometrih vožnje, sem telefoniral v Marseille, kdaj bi lahko dobil ladjo za Alžir. Po ugodnem odgovoru sem si takoj rezerviral mesto zase in za misijonski avto na ladji Avenir, ki naj bi krenila proti Alžiru 11. oktobra ob petih popoldne.

V Marseille sem dospel na predvečer odhoda ladje. Ko sem se bližal mestu, je že nastopila noč. Cesta, čeprav nova in široka avtocesta, je bila podobna hudourniku avtomobilov. Kar je bilo še manj ugodno, je bil dež, ki je prav ta večer povzročil tod okrog prave poplave. Kaj sem hotel - tujec: slepo sem sledil rumeni reki luči. Prav nobene orientacije mesta nisem imel. Ko se mi je zdelo, da sem nekako v sredini mesta, sem smuknil iz kolone ter prvega prišleca vprašal, kje je v bližini kakšen hotel. Možak mi je povedal, da v tem predelu ni hotelov. Kaj sem hotel: vožnja v neznanu se je nadaljevala. Parkrat sem zavil v ulico z znakom prepovedi prav z namenom, da bi me ustavil policaj: on bi mi menda že mogel dati

potrebna navodila kje najti hotel. A nikjer žive duše. Preveč je lilo. Končno sem naletel na bencinsko postajo. Sledil sem gospodu, ki mi je pokazal ulico kar s tremi hoteli. Izbral sem si hotel Breton, dal avto v garažo, nato pa brez odlašanja šel počivat.

Dež vso noč ni ponehal. Ura je bila osem, ko sem se zjutraj napotil k najbližji cerkvi, da opravim sveto mašo. V veliki cerkvi (pozneje sem zvedel, da je stolnica) ni bilo nikogar, le ob vhodu je stara ženica prodajala sveče. Po maši sem vprašal zakristana, kje je pristanišče za mediteransko plovbo. Njegov odgovor je bil več kot presenetljiv: moj hotel je stal ob samem pristanišču. Prekoračiti je bilo treba le eno ulico, pa sem naravnost zadel v ladjo Avenir. Čisto po pravilu, da tudi slepa kura včasih najde zrno. . .

Na ladji so bili z redkimi izjemami sami Alžirci, ki so se vračali z dela v Franciji. Kot muslimani so hoteli v krogu domačih preživeti post ramazan. Mnogi so imeli avte, založene s culami oblek, pralnih strojev in celo televizorjev. V veliki ladijski dvorani, kjer je bilo prostora za 400 potnikov, sem se med temi Arabci naenkrat počutil v popolnoma tujem svetu. Ne samo izraz obrazov, način oblačenja in njihova govorica . . . tudi njihova zavzetnost za izpolnitev predpisov korana je dala mojemu prvemu stiku z arabskim svetom poseben pečat.

Neurje, ki je v tem času zajelo vso južno Francijo, je prešlo tudi na Sredozemsko morje. Kljub velikosti ladje, se je "jeza" vodovja presneto čutila. Ubogi potniki, ki jim valovi povzročajo toliko trpljenja - in teh ni bilo malo! Že tako strogi ramazan ni dal želodcem kaj prida tolažbe z nočnim obrokom - razburkano morje je mnogim še to odvzelo. . .

Na ladji sem se seznanil z malimi sestrami saharskega apostola in mučenca Charlesa de Foucauld-a. Ker sem vedel, da obstoja v Tamanrassetu njihova postojanka, sem jim povedal, da me bo pot vodila tam mimo. Od veselja so poskočile in me vprašale, če morda ne bi imel mesta za dve sestri v avtu. Dve sta namenjeni v Tamanrasset in ju skrbi, kako bosta našli priliko za srečen prihod. Seveda sem bil tudi jaz vesel prošnje, saj sem si za to pot naravnost želel družbe. Vse je bilo hitro zmenjeno in dogovorjeno.

V Alžiru smo pristali opoldan, pristanišče pa sem zapustil šele ob petih in še to - brez avta. Vseh mogočih formalnosti ni in ni hotelo biti ne konca ne kraja. In ker je bil ta čas ramazana, ko so ljudje v službi od jutra do popoldneva ne da bi kaj zaužili ali popili, so bili vsi uradniki in cariniki in policaji čemerni, prav nič prijazni, večkrat naravnost odurni in grobi. Sem se moral kar sprijazniti z dejstvom, da bom na račun ramazana izgubil en dan. In tako je tudi bilo. Odšel sem v samostan malih sester. Vse: njihovo stanovanje, oprema, kapela (s krasnim razgledom na morje)... predvsem pa njihovo življenje jih prav nič ne loči od okolja. Res me je presenetila

in navdušila njihova popolna delitev življenja s temi, h katerim so poslane.

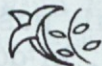
Alžir je lepo pristaniško mesto s prekrasnimi mošejami, a v gozdu ozkih in slepih ulic se je zelo težko znajti. Na trolejbusu sem vprašal soseda, na kateri postaji moram izstopiti za pristanišče. Fant kakih štirinajstih let mi je po nekaj postajah namignil, naj izstopim. Izstopil je tudi on i mi verno sledil. Vprašal sem ga, po kakšnem opravku je prišel v središče mesta. Odgovor je bil zame res nepričakovan: "Gospod, da vas spremljam..." Glej, sem si mislil, zopet eden izmed tisočev "vodičev", ki iščejo zaposlitve. Nisem ga odslovil, saj sem ga potreboval v tujem mestu. Po pogovoru se mi je zdel bolj boječ kot vsiljiv. Tudi on je delal ramazan. Šolo je imel šele popoldne od enih do štirih. Povedal mi je, da imajo tri turnuse: dopoldne dva, popoldne pa enega.

Najprej sva šla po avto. Po počasnem carinskem pregledu sva se odpeljala na banko, da zamenjam franke v dinarje (tudi Alžirja ima denar s tem imenom). A tu je bila zopet ista pesem. Ker je bila ura že čez poldan, se uradnikom ni več ljubilo delati in so me hoteli "naročiti" za jutri. Tokrat sem pa postal kar malo vsiljiv. Lepo sem sedel v fotelj in se nisem pustil odgnati. Res se je zgodilo kot pravi Jezus: "Trkajte in se vam bo odprlo!..." Ko se je gospodu v uradu zdelo, da sem ga dovolj počastil s čakanjem, mi je pomignil in mi dal potrebne formularje za menjavo denarja.

Z zavarovalnico bi bilo vse v redu, če bi ne imela v mestu kar pet podružnic. Šele četrta je bila prava. Tako sem prekrižaril mesto podolgem in počez. Včasih sem imel občutek, da mi fant-spremljevalec narekuje smeri po svoji glavi, samo da bi vožnja čim dalj trajala. Ko sem ga ob taki sumnji na to opomnil, mi je pri Alahu ves v ognju zagotovil, da zame vedno išče najbližja pota. Končno sem mu le moral verjeti.

Največje presenečenje pa je bilo zame, ko sem se s fantom vrnil k sestram. Ko sva izložila avto, se je hotel od mene posloviti ne da bi prejel nagrado odličnega vodiča. Zdaj sem mu pa res verjel, da je mislil z vso iskrenostjo, ko mi je rekel: Prišel sem, da vas spremljam... Nagradil sem ga s srajco zadnjega krika Hoffmanove mode, ki mi jo je podarila uslužbenka te znane tvrdke.

Ta večer sem doživel še drugo presenečenje. Ko sem obiskal frančiškanke Marijine misijonarke (delujejo tudi v našem misijonu), sem nehote naletel na dve slovenski sestri: Terezijo Lukan in Jerico Sirnik. Obe sta že čez trideset let v Severni Afriki. Med večerjo sta obujali spomine na rodno Ljubljano in Gunclje. Veselje ob srečanju s Slovincem ni bilo ne konca ne kraja. Pa tudi moje veselje v tem tujem svetu ni bilo pri tem nič manjše.

PROTI SAHARI

Šele v soboto 14. oktobra je bilo vse urejeno za odhod iz Alžira. Avto je bil poleg ostalega kar poln zavojev, škatelj, vreč... Sestri, ki sta šli z mano, sta imeli nič manj kot 23 zabojev. Eden od patrov mi je pri odhodu hudomušno dejal, da to niso male sestre Charlesa de Foucaulda, ampak "sestre malih paketov". Morali smo se smejati domisljici.

Ko je bilo sonce že precej nad obzorjem morja, smo krenili proti Ghardaia. Zelenje kot pri nas spomladi, pokrajina valovita kot Slovenske gorice... Ta slika nas je spremljala dobrih sto kilometrov, nato se je pričela prava stepa. Videli smo prve šotore nomadov, črede kamel, ovac koz...

Cesta je bila odlična vse do mesta Ghardaia, ki je že v Sahari, ob čudoviti oazi dateljnovih palm. Potrkali smo na vrata belih očetov, ki imajo tukaj svoj misijon. Mesto je stisnjeno kot orlje gnezdo v skalo. Prišli smo ravno ob sončnem zahodu. In prav v tem trenutku se je oglasil glas z visokega minareta, ki je pozival k molitvi in naznanil ljudem, da se bliža mrak ter lahko jedo in pijejo. Poziv se je zaključil s strelom kanona. Pravi mohamedanski triumfalizem.

V bližini je Sveto mesto, kamor ne sme stopiti nihče, razen pravih (fanatičnih) muslimanov in teh je mesto Ghardaia polno. Tu so misijonarji in redki kristjani (sami tujci) res samo nema priča Cerkev. Dva misijonarja sta primorana, da v šoli, ki je sicer "katoliška", poučujeta tudi koran. Kam pripelje ljudi verski fanatizem, je dovolj primerov. Na dan mojega prihoda semkaj je pri večerji povedal pater, da je nekdo na ulici prižgal cigareto. Takoj se je vsula skupina nanj in ga pošteno zdelala zaradi prekrška ramazana. Sleherna skrajnost v katero koli smer človeka res poniža in ne poviša.

Lepa asfaltna "petrolejska cesta" nas je vodila naprej proti El Golea. Sedaj se je pričela pred nami razgrinjati Sahara v svej svoji goli lepoti. Čudovite oblike skal in kamnov ter prelivanje barv: rumene, rjave, roza, včasih vijolične in celo svetlomodre... Vse to z ozirom na višino sonca. Prava poslastica za oči pa so sipine najfinejšega peska. Skratka: zame je pomnil vsak kilometer poti odkritje novega, lepega in privlačnega.

V El Golea smo se ustavili pri malih sestrah. Tukaj je namreč grob Charlesa de Foucaulda. Puščavnik-mučenec je pokopan ob robu mesta, ki se na prvi pogled ne razlikuje od Ghardaia. Tudi tu so hiše stisnjene ob robu oaze palm, ki so bile polne sladkih sadežev. Mesto je res čisto samo sredi peščene polja. Le od časa do časa ga nemo pozdravljajo karavane puščavskih ladij ter njih spremljevalcev. El Golea je znana tudi po takozvani "puščavski vrtnici". To je formacija kristalov v obliki cveta vrtnice, ki dosežejo velikost krožnika ali celo

P. Hugo OFM krščuje otroke v kapeli naselja Mandonte

sklede, so pa tudi majhne kot oreh. Najdeš jih v peščenih sipinah ob robu mesta. Dobil sem dve, ki sta zelo lepi: eno so mi poklonile sestre, eno pa možak na bencinski črpalki. Barva teh vrtnic je roza.

Ko smo v ponedeljek 16. oktobra zapustili grob "malega brata", je bila še skoraj tema. Lepe "petrolejske ceste" je bilo konec: začela se je prava avantura vožnje v neznano, vse hujša kot tista pred nekaj dnevi v Marseillu. Pred nami se je cesta razcepila v tisoč sledov avtomobilskih gum. Skupne ceste ni bilo več: vsakdo, ki je tod potoval pred nami, si je izbral svojo pot. Tudi jaz sem si jo naredil po svojem "posluhu". Občutek pa je pri tem kaj neprijeten: lahko voziš ne da bi držal za volan. Pa saj nimaš kam zadeti, te "ceste" pa tudi ne zmanjka.

Poseben čuden občutek so tudi prividi pravih jezer. Večkrat sem nehote pritisnil na zavore, da ne bi zavozil "v vodo". Sebi se smeješ, da se daš tako mimogrede potegniti za nos.

Ponekod je veter zabrisal sledove koles vozil, ki so šli tod pred nami. Tam pa so dobrodošle zavržene gume, razbiti avtomobili, okostja karavan, včasih celo cele kamele s kožo in dlako, a posušene kot polenovke. Pravi kašipot v tej pustinji, kjer ni drugih prometnih znakov...

V In Salah smo prišli ob enih. Mesto je znano po eni najlepših oaz, ki ni daleč od naselja. Ker sem hotel videti to bajno lepoto, obenem pa je bil že čas za kosilo, sem krenil v smer oaze. Tokrat so mi prišle prvič prav plošče pločevine, ki sem jih imel s seboj za vsak slučaj. Avto mi je namreč ostal v pesku sredi mesta. Da boste imeli

vsaj malo predstave peska, si predstavljajte snežene zamete, ki se razen barve in temperature prav nič ne razlikujejo od peščenih. Prav In Salah je v neprestanih peščenih zametih. Da se je avto premaknil z mesta, smo porabili dve uri: razlaganje avtomobila, odmetavanje peska, polaganje plošč pod kolesa... Tako se nam je po srečni rešitvi iz peska počitek v res bajni oazi še bolj prilregel. Med hribi prekrasnih peščenih sipin se nahaja pravi vrt prelepih palmovih nasadov z vso namakalno napravo. Voda, ki privre na dan, neprestano napaja žejna peščena tla. Čista je kot kristal - pri veliki zunanji temperaturi daje še poseben občutek svežine. Ko sem ustavil avto pod košato palmo, sem sedel ob rob potoka ter se v pravi razposajeni potratnosti polival z vodo. Nagovarjal sem jo s svetim Frančiškom: "Hvaljen, Gospod, za sestro vodo, tako koristno, ponižno, dragoceno in čisto..." Res kraj kot nalašč ustvarjen za pisanje pravljic...

Z očmi obogatenimi nad prelepim stvarstvom smo krenili dalje proti Tamanrassetu. Zaloga vode in bencina je bila odslej zelo važna, saj na razdalji 800 km ni bilo prav nobenega naselja. Ustavili smo se v soteski Arak, ko se je že spuščal mrak. Sestri sta pripravili večerjo, a ko je bilo treba jesti, nisem spravil ničesar vase. Samo žejalo me je tako, da sem v krajših razmahih spil kar dva litra meta-čaja. Postali smo si kar v pesku. Ker noč ni bila preveč sveža, bi bila spalna vreča ameriške vojske še za Saharo prevroča. Grel pa me je najbrž tudi zaužiti čaj. Drugo jutro smo krenili na pot že navsezgodaj, da bi prišli čim preje do zaželjenega cilja. Tudi je vožnja v jutranjem hladu prijetnejša, bolj gotova pa zaradi peščene skorje, ki jo naredi noč, a sončna vročina "raztopi".

Da podaljšamo jutranjo pot, smo "postelje" in kuhinjske potrebščine zložili v avto že zvečer. Pa ni nič pomagalo, kajti jutranja rosa se nam je že po nekaj sto metrih spremenila v znoj. Komaj sem začel z vožnjo, že se je avto pogreznil v jamo najfinejšega peska, iz katerega se je revše izkopaló šele po dvournem garanju. Našem seveda: iztovarjanje, kidanje peska, dviganje avta, polaganje kovinskih plošč in končno natovarjanje... V ostalem pa je bil ta zadnji naskok na Tamanrasset brez posebnih zadreg. Večkrat smo med vožnjo naleteli na osamele šotore, kjer so nas ustavili izžejani saharški popotniki s prošnjo za vodo. Vselej smo jim ustregli ter napolnili njihove ovčje mehove s predragoceno tekočino, s katero smo se pred odhodom pošteno založili. Prosili so nas tudi za čaj in tobak, a tega na žalost ni bilo med mojo zalogo. Če me bo še kdaj pot vodila preko Sahare, bom od nakupovanju pred odhodom mislil tudi na želje teh ljudi.

V Tamanrasset smo prišli ob času sieste. Mesto leži ob vznožju čudovitega gorskega masiva. Hiše so nizke, z ravno streho, temnordeče barve. Tukajšnje male sestre so nas sprejele kot da bi nas pričakovale že več dni. Postregle so nam s puščavsko gazelo v omaki. Moji sopotniki sta ostali pri njih, jaz pa sem se naselil v

hotelu "Mouflon dore" (prebivalec gorskega masiva). Vendar si pod besedo "hotel" ne predstavljajte tega, kar je hotel pri vas. Imel sem sobico s posteljo, vode pa so mi dali za tri dni samo dva litra in nič več. Prvi večer sem šel spat s peskom na koži iz prejšnje noči...

ZANIMIV OBISK

Načrt za naslednji dan je bil sledeč: odhod na Assekrem (2870 m), kjer je kapela in puščavnica Charlesa de Foucaulda, zvečer pa obisk pri malih sestrah v bližnji okolici.

Odšli smo že zarana. Bila nas je kar čedna skupina - poleg mene še štiri sestre in dva mala brata. Pot je bila težavna zaradi slabe ceste, ki bi še našim domačim kolovozom delala sramoto. A to ni zmanjšalo čara gorskih vrhov, očarljivih sotesk in nepopisljivih barv skal. Za osemdeset kilometrov dolgo pot smo porabili nič manj kot štiri ure. Mali brat Efrem, ki je varuh puščavnice, nas je zapazil že dve uri pred prihodom - razgled z vrha nese zelo daleč, če je vreme lepo kot smo ga imeli mi. Ko smo dospeli do puščavnice, nas je povabil v "hišo" - predelano skalno votlino. Posedli smo po kožah divjih ovnov, on pa nam je postregel s čajem.

Od stanovanja samotarja Efrema do samega vrha Assekrema ni bilo več daleč. Tam je Charles de Foucauld pozidal kapelico in tudi dejal, da se bo na njenem oltarju darovala maša še dolgo po njegovi smrti. Danes sem v njej jaz opravil sveto daritev.

O samem pogledu z vrha po čudoviti okolici pa je Charles de Foucauld sam najlepše napisal. Takole beremo: "Razgled je lepši kot bi se ga sploh lahko opisalo ali predstavljalo. Nobena beseda nam ne more dati prave ideje o celem gozdu suličastih vrhov, ki se razgrinjajo pred nami. Pravo čudo. Pogled nanj nam nehote obrne misel na Boga. Ne morem in ne morem odtegniti svojega pogleda na to skrivnostno okolico, katere lepota in občutek neskončnosti nas tako približa Stvarniku. Istočasno pa vsa njena samota ter njen videz divjine kažeta, kako samo smo z Bogom in kako smo le kaplja vode v neizmernem morju..."

Klima je na tej višini zelo prijetna. Barometer zleze redkokdaj nad 25 stopinj. Zato vsi, ki jim je ta kraj poznan in imajo možnost, radi prihajajo semkaj, da se duhovno obnove. Tudi zame nepozabni spomini!

Popoldne smo odšli k malim sestram - pastiricam. Tik ob sončnem zahodu smo jih našli v kotlu gorskega venca, nekako 30 km daleč od vrha Assekrema. Sestra Antonija je ravno prignala čredo koz (43 po številu) s celodnevne paše. Kontrast črnih koz in pa roza barve pečin je bil prekrasen. Koze so polegale okoli šotorja, mi pa posedli ob ognju. Sestre so nas sprejele res s pravo planšarsko gostoljubnostjo. Jedilni list večerje je bil: kuhana pšenica s kozjim

mlekom, tolčeni dateljni in pa čaj. Pijačo je nadomeščalo kislo mleko, a je bil večerni klept kljub temu kaj živahen.

Kot sem že prej omenil, se življenje ter sester-misijonark zgleda v ničemer ne razlikuje od življenja domačinov, Tuaregov. Žive pod šotorom, hranijo se z isto hrano, z enako muko iščejo pašo za svojo čredo, kar jih tudi prisili, da se vsak mesec selijo iz kraja v kraj. Za prevoz "premoženja" jim služijo štirje oslički. Dva huda psa-čuvarja pa nadzorujeta čredo ter jo ponoči braniti pred šakali. Dva dni pred mojim obiskom so sestre imeli praznik: ubili so kozo, zvečer pa jim je eno ubil še šakal. Tako je bilo mesa za praznovanje na pretek.

Ko se je začel delati nov dan, so vse sestre že bile pri delu. Nekatero so pripravljale zajtrk: ena je nabirala dračje, da zakuri, dve sta molzli koze, druga je nalila kozje mleko v meh, obesila meh na drog in s sunkovitim guganjem stepala mleko, da bo postalo maslo. Nekatero so pripravljale šotor-kapelico za sveto mašo. Pod tem šotorom imajo prav vse: majhen oltar, tabernakelj in celo križev pot. Seveda je šotor nizek, da ni moč maševati drugače kakor kleče ali pa sede.

Moral sem se posloviti od teh edinstvenih sester, ker sem imel namen še isti dan nadaljevati svojo pot. Vleklo pa me je, da bi še en dan prebil v tej nenavadni krasoti narave med sestrami-pastiricami.

PREKO MEJA

Tamanrasset je zadnja postojanka alžirske Sahare - seveda na liniji moje poti. Zato sem moral tu urediti vse potrebno s policijo in carino pred odhodom. Pred mano je bila 1000 km dolga pot do Agadesa v Nigeriji, in prav nič se ni razlikovala od dosedanje: pesek, pesek, pesek... Tudi tokrat sta bili z menoj dve sestri, ki sta potovali v Agades. Po vožnji 200 km smo se prvič ustavili in se zakopali v pesek.

Po neizmernih planjavah peska smo se bližali državni meji. Zapornica, bodeča žica ter ob njej vojak z naperjeno puško proti avtu... vse to je bilo dovolj zgovoren "napis", da zapuščamo eno in prehajamo v drugo državo. Po četrtturnem čakanju se je iz peska dvignil še en vojak ter se nam leno približal, da pregleda naše potne papirje. Nagovoril sem ga, a v svoji mrki resnosti ni odgovoril. Še danes se čudim, kako more biti človek v osrčju Sahare mrk in neprijazen, ko je vendar srečanje s človekom za vsakega več ali manj dogodek. Vsekakor ponašanje teh vojakov ni bilo naravno, ampak privzgojeno. Njihovo mrko zadržanje se gotovo vtisne kot pečat vsem, ki zapuščajo deželo.

Pravo nasprotje pa je bil mejni prehod Nigerije. Nekaj vojakov je bilo ob vodnjaku. Ta artezijski vodnjak bruha vodo na dan iz globine

Tako spletajo iz trave vrvi, ki služijo za pritjevanje slame ne streho. Kakšne velike moči to nima. Velik problem zanje je, dobiti vrv za studence!
Kante, 29. 7. 1975 - p. Evgen ojm

Tako opremljeni se naši ljudje podajo na pot ali na lov ali na njivo ali tudi v cerkev. Najmanj, kar morajo imeti s seboj je palica s kosom železe na koncu, obramba proti kačam.

Kante, 29. 7. 1975 - p. Evgen ojm

600 metrov. Voda ima 42 stopinj in močno diši po žveplu, a je pitna. Vojaki so prali, se umivali, peli in plesali. Pozdravili smo se kot stari znanci. Čeprav sem bil brez nigerijske vize, so mi pritisnili pečat na potni list ter mi ga vrnili brez vprašanj zakaj in kako in in odkod in kam... Vesel, da sem končno le v Afriki - v razpoloženju afriškega vzdušja, sem se pognal proti preostalim 600 kilometrom do Akadesa.

Na tej poti sem srečal veliko čred kamel. Na mnogih krajih so mi nomadi prinesli kamelje mleko, ki odlično odžveja. Imel sem tudi priliko, da se poskusim povzpeti na kamelo, osedlano z razkošnim tuareškim sedlom. Vas zanima, kako se zajaha kamelo? Vsekakor malo drugače kot konja. Najprej je treba sedečo kamelo prijeti za spodnjo čeljust. Samo ustrašiti se ne smeš, ker bo začela na ves glas tuliti, obenem pa bo pripognila glavo prav do tal. Nato je treba z levo nogo stopiti na kamelji vrat, spustiti čeljust ter se prijeti za kamelino pleče. V tem trenutku se prične nevarno dviganje: kamela vzravna svoj vrat in te dvigne do sedla, ki je prislonjeno na njeno grbo. Ne preostane ti drugo kot da sedeš v sedlo - ali pa štrbunkneš na tla. Z nogami se je treba močno upreti kameli na vrat, drugače ne ostaneš v sedlu. V takem položaju kamela ponese jezdeca v diru, ki je kar blizu hitrosti avtomobila... Bi radi poskusili?

Ta kos vožnje je bil tudi najbolj nevaren: zaradi peščenih zametov ter pomanjkanja kakršnih koli indikacij poti. Kljub temu sem imel srečo in sem brez uporabe kompasa ubral vedno pravo smer.

Po dobro prespani noči se nam ni nikamor mudilo, saj smo bili pred vrati mesta. Privoščili smo si občudovanje sončnega vzhoda. Čudovito sonce se je naenkrat prikazalo na obzorju skoraj škrlatne barve ter naznanilo lep vroč dan. Med nadaljevanjem poti smo srečali dva Andorca s volkswagnom: prosila sta me za bencin. Res nista imela sreče. Za pot od Tamanrassetu, ki smo jo mi naredili v dveh dneh, sta ona rabila šest dni: avto jima je osemnajstkrat obtičal v pesku... Bila sta vsa obupana in Afrike do vrha sita. Ko smo se drugi dan srečali v mestu, sta bila že drugačnega mnenja. Prespana noč in občutek varnosti ju je spet napolnil z navdušenostjo nad črnim kontinentom.

Agades je prestolnica severovzhodne Nigerije, ki je še čisto puščavski svet. Gradnja hiš je podobna tem v Tamanrassetu, prebivalstvo je po večini muslimansko s staro tradicijo - saj je posebnost mesta mošeja, ki ji zgodovinarji pripisujejo sedemstoletno starost.

Ko sem se sprehajal po mestu, sem odšel tudi na tržišče, da si kupim nekaj spominčkov in pa nove sandale. Naletel sem na primerne sandale in rekel trinajstletnemu fantičku-trgovcu, naj mi jih da par, da jih pomerim. Pri drugem paru je ob natiku na nogo jermenje takoj popustilo. Fant pa je istočasno zagnal vik in krik, da sem sandale jaz

raztrgal in jim moram plačati. Takoj sem uganil zanko, vendar zvitec ni odnehal. Med glasnim kričanjem me je spremljal in zahteval denar, dokler mu ni resen možak nategnil ušesa in ga poučil, da se tako ne prodaja.

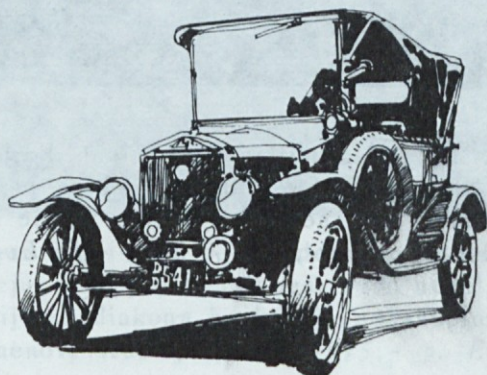
PROTI MOJEMU AFRIŠKEMU DOMU

Od Kandeja me je ločilo še več kot 2000 km, zato sem že kar naslednji dan odrinil proti Taoua. Pot je bila izredno težavna, a za arheologa bi bila prava poslastica: v teh krajih namreč z lahkoto naletiš na fosilne ostanke živali iz pradavnine. Posebno v okolici In Gall je domala vsak kamen fosil. Če se mi bo še kdaj ponudila prilika, se bom vrnil in si naložil nekaj okostij s pokopališča dinozavrov...

Bolj ko sem se bližal dahomejski meji, bolj gosta se postajala naselja. Zelena barva je dobivala na moči, kajti trava je imela v tej dobi leta še dovolj vlage za rast. Ob porečju Nigerja pa sem naletel na številne črede goved, ovac in prav tako koz. Niger je v zapadni Afriki prva država po produkciji živinoreje in zato čisto upravičeno najdemo v njenem grbu - volovsko glavo.

Čakalo me je še eno prečkanje meje pred prehodom v Kande. To pa je bilo res svojevrstno. Poslužil sem se namreč bližnjic, ker mi je mejni pas Toga že kar precej znan. Prav to je bila prava previdnost, kajti v istem času, ko sem prečkal mejo, je bil državni udar: 26. oktobra ob pol treh popoldne. Seveda sem zanj zvedel šele pol ure kasneje v Kandeju. Dva dni so bili zaprti vsi državni prehodi in to bi moralo doleteti tudi mene.

Srečanje s sobrati, posebno še s p. Evgenom, je bilo res prisrčno. Radovednih vprašanj o potovanju ni bilo ne konca ne kraja. Vsi so mi rekli, da so bili v skrbeh zame in so komaj čakali moje vrnitve v misijon. Izgleda, da so vsi drugi videli več nevarnosti in užili več strahu kot pa jaz, ki sem dva tedna užival lepoto in čuda Sahare. Pa mislim, da jih je moje pripovedovanje navdušilo in marsikoga misijonskih sobratov pridobilo, da bo kdaj v bodoče letalski sedež zamenjal s šoferskim za volanom od Pariza do Toga.

P. Evgen ofm - Kante - Daritev na deželi med preprostim ljudstvom. Obred poroke. Navadno je težava za podpis. Nadomestiti ga moramo s prstnim odtisom.

Naš klerik fr. Marjan Marinčič na počitnicah, ko je srečno prestal eno leto študija v Dahomeju, kjer je trenutno „vroče“. Vzamem ga s seboj na deželo, da se sooči s problemi ljudstva. *Kante*, 29. 7. 1975 - P. Evgen ofm

Občudovanja vredne so žene v moči, kaj vse prenesjo na svoji glavi na velike daljave, tudi do 40 km.

Kante, 29. 7. 1975 - p. Evgen ofm

Tudi Jean Baptist, ki bo v nedeljo posvečen v diakona v Kanteju, zelo pridno pomaga. Prvo nedeljo po svoji ordinaciji za diakona bo krotil eno skupino letošnjih katehumenov. *Kante, 29. 7. 1975 - p. Evgen ofm*

PISMO IZ KANTEJA

Mir in vse dobro v Gospodu Kristusu!

Dragi Blaž! Končno sem se le težko odtrgal od vsakdanjega življenja, da napišem obljubljeni pismo! Predvsem bi na prvem mestu opisal naše doživetje ob drugem mašniškem posvečenju. Naša škofija v severnem Togu ima sedaj dva svoja duhovnika - iste krvi - iste rase - iste mentalitete, čeprav to ne igra vloge. Ta dogodek ni zbudil zanimanja samo pri knistjanih, ampak tudi pri drugih. Imeti duhovnika, sina svojega naroda, ki hoče biti vsakemu brat, oče in prijatelj, to je nekaj posebnega. Za ta veliki dogodek se je vsa škofija, že ves postni čas pred veliko nočjo posebej pripravljala. G. škof je v svojem pismu povabil vse kristjane v katedralo v Dapango ter napovedal, da bo ta dan vrhunec svetega leta, ker prav duhovnikova naloga je, da posreduje spravo z Bogom. V postnem času so bili govori posvečeni temi: **Duhovnik je Kristusov Poslanec sprave.** Ta tema je bila zelo aktualna za naš misijon, ker so še vedno rasna nesoglasja.

Kakšna pestrost na sam dan mašniškega posvečenja. Na vseh cestah - stezicah, ki vodijo v Dapango, je bilo videti skupine romarjev. Vsaki je nosil nekaj izrednega, žene otročičke na hrbtu (in seveda tudi na glavi kaj), možje s palico v roki, ta palica ima redno na koncu pritrjen kos železa, kar služi v obrambo proti kačam, okrog pasu prive-

zani culo s skromno hrano - vodo bo našel ob poti, toda ne v žuborečem studencu, ampak v mlakuži. Vse te skupine so se bližale z molitvijo na ustnicah Dapangu. Za oddaljene 100 km in še več je škofija preskrbela kamion. Pa tudi občine so odstopile kamion. Mesto Dapango je bilo 4. aprila pravo sejmišče. Vročina pa kot v vichah, vendar raj nasmejanih Afričanov, kateri se znajo nasmejati tudi z nožem v srcu, kakor se reče temu. Za tako množico je bila katedrala premajhna. Navzoči so bili iz cele države. Minister, ki je predstavljal predsednika države, nato predsednika področja itd. Posebna zanimivost so poglavarji plemen, obdani s svojo vojaško gardo. Torej združeno je bilo vse: verno krščansko ljudstvo pomešano s pogani in muslimani. Novomašnik je bil obdan od duhovnikov in sester svoje zemlje, seveda iz juga države. Obredi so se začeli s procesijo polno petja in rajanja vse do oltarja. Med mašo se je brala božja beseda v različnih plemenskih jezikih in prav tako spremljano z ritmom tam - tam. Aplauzi in radostni kriki ter oglušujoče petarde so vztrajno spremljali vse to dogajanje. Nekdo prisotnih je posrečeno ta dogodek izrazil tako: „Ko so prišli prvi misijonarji k nam je bil to dan Učlovečenja, danes, ko imamo novomašnika, ki je eden naših sinov, to pa je dan Jezusovega rojstva. Misijonarji so nam prinesli veliki in lepi dar,

toda ta dar je večkrat težak za naše roke in naša srca, toda sedaj imamo duhovnika iz svoje srede, upamo, da nam bo sedaj lažje.

Nekaj misli iz samega obreda posvečenja:

Na vprašanje postavljeno od škofa: „Ali si pripravljen sprejeti službo duhovnika?“ je mladi fant odgovoril: „Pripravljen sem!“ In je takoj dostavil: „S sodelovanjem z vsemi mojimi brati v milosti božji.“ Zelo pomembno je tudi vprašanje postavljeno starišem in sorodnikom: „Ali pristanete, da Vaš sin - sorodnik postane duhovnik,“ Odgovor je bil jasen pred vsem ljudstvom: „Mi nimamo nič proti.“ Ta pristanek in pozitiven odgovor je zelo važen pri teh plemenih. Še danes mnogi vstopajo v sēmenišče, a da starši ne vedo. Družina našega novomašnika je še v celoti poganška, niti eden ni krščen. Šest let se je šolal s poklicem v sre. Ko pa je oče zvedel za odločitev svojega sina, je prišel oče k škofu z vrvjo v roki rekoč: „Ako mi vzameš mojega sina, si jaz vzamem življenje tukaj v tvoji hiši.“ Njihovo življenje je strogo zaprto v družinskem življenju. Toda Bog, ki vsadi klico poklica, uredi svoje in tako ovira za oviro odpade tudi najtežje vprašanje zakona. Omenim naj še te zanimivosti

obreda. Kandidat med litanijami ni ležal, temveč s prekrižanimi nogami sedel in imel glavo sklonjeno do tal. To je običaj njihovega klana, kadar se nekdo znajde pred Veličastvom.

Po obredih je škof novomašnika izročil ljudstvu. Gromovni vzkliki sreče in zadovoljstva so odmevali po katedrali.

Novomašnika so oblekli v novomašna oblačila stkana doma, po kraju plemena, slika zebrine kače. Zebrasti novomašnik je neštetim stiskal roke. Ta novomašnik ki se je odpovedal poganstvu in muslimanstvu pred 15 leti, ko je prevzel vero oznanjevano od tujih misijonarjev je zapustil svoje, a sedaj se vrača med nje, kot Kristusova luč.

Novomašnik se imenuje Eloi Lamboni Damigu. Rojen 1945. Pripada plemenu Moba. Njegovo pleme nosi na licu tri ali štiri dolge zareze. To pleme je junaško, dobri kmetovalci in so zelo gostoljubni.

V nedeljo 3. avgusta pa bo prišel na našo misijonsko postajo v Kante. G. škof bo podelil diaconat fantu iz plemena Lamba; to je drugi fant iz tega plemena, ki se je odločil za delo v vinogradu Gospodovem.

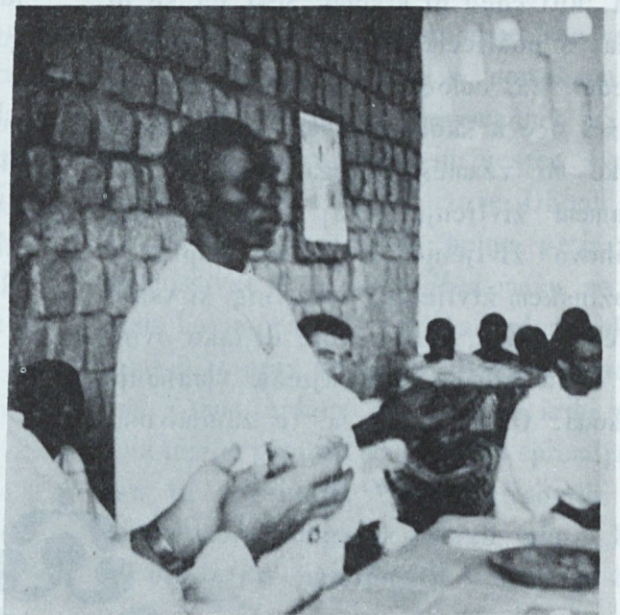
Sedaj pa vse prav lepo pozdravlja
vdani

p. Evgen

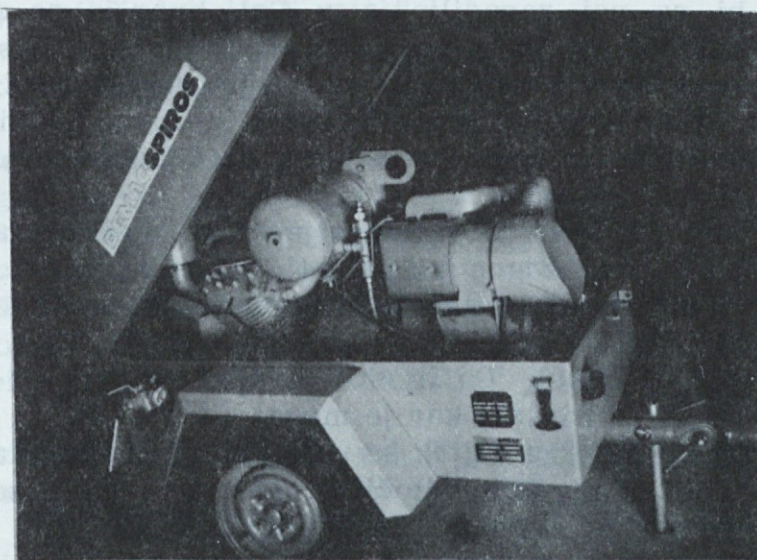
Novomašnik stopa pred oltar v spremstvu
svojega očeta

Vzet iz svojega ljudstva daruje Jagnje
božje v spravo

Vsaka očetova beseda je moder izrek
njega, ki ga je življenje izučilo

Ta „mašinka“ nam zelo dobro služi.
(Z veliko vztrajnostjo bi privrtali v
vaš konec) Seveda za svojo moč je tudi
zelo požrešna, pa upamo, da se bodo
vedno našla dobra srca, da bodo utešila
njeno žejo ter tako mogla še veliko
dobrega storiti za potrebe ljudstva.

Kante, 29. 7. 1975 - p. Evgen o fm

Njiva

Njiva na Golem bregu je bila preprosta njiva. Kakor vse druge, morda celo nekoliko slabša. Pri kopianju je še vedno prihajalo na dan kamenje in tudi odmrle korenine leščevja in robide.

Svet, na katerem je ležala njiva, je bil Žigonov. Včasih, ko je bil Goli breg še porasel z grmovjem, je Žigon marsikdaj obžaloval, da so stari izsekali gmajno v frato. Lepe smreke bi lahko rasle po strmini. Grmovje in ostanki preperelih štorov pa so Žigona bodli. Prav za nobeno rabo ni več svet na Golem bregu.

Bajtar Žvegelj je mislil drugače. Večkrat je oplazil Goli breg s svojimi ostrimi očmi in precenil prostor za njivo. Svet ni slab. Ga je že obhodil, tudi je poskusil z motiko, kakšna je prst pod rušo. Raslo bi. Seveda, ob suši bi njiva brž opešala, ker bi se moča na držala v tej strmini. Pa kdo bi na samo sušo računal. Ob povprečni letini bi njiva rodila.

Žvegelj melje misel in gleda otroke. Tone je v petnajstem letu, Marička v trinajstem, Jože jih ima enajst in Rotija jih je tudi že bila devet. Če bi se vsi zapodili tja v Goli breg in se zaleteli tja v grmovje, ni zlodej, da bi ga ne izruvali in ne očistili sveta kakor je treba. Štorov ni veliko in kar jih je, so prepereli. Brž bi bili zunaj.

Bog ve, kako misli Žigon? Žvegelj in Žigon si nista ravno na roke, čeprav nista v kregu. Pa je tako, da z Žigonom nihče v vasi ni posebno dober.

Toda misel na njivo je v Žvegeljnu tako močna, da jo ne more izbiti iz sebe. Če je Žigon pri pameti, se ne bo puntal. Vesel bo, da mu zemljo očisti in njivo napravi. Za užitek bi se že lahko zmenila.

Žigon je poslušal Žvegeljna na videz mirno. Toda Žvegeljnu ni ušlo, da je misli vesel. Da bi svet prodal, o tem ni hotel slišati, čeprav je Žvegelj pritiskal, kar je mogel.

"Ti očisti zemljo, za užitek se potlej ne bova kregala."

Za hip se je v Žvegeljnu odločitev ustavila, toda misel na njivo je bila v njem že preveč zrela, da bi jo zdaj opustil.

Pričel je z delom.

Sam je garal, da je lilo od njega kakor povodenj. Čeprav so bili videti štori že prepereli, so se držali v zemlji za čuda trdno. Korenine niso in niso hoteli popustiti.

Otroci so na večer kar cepali po bajti. Še Toneja, ki je bil najmočnejši, je zdelovalo. Sicer so se mlajši dajali le bolj okrog grmovja, vendar so jih bolele roke. Leskove grče so z zlodjem. Žaga poje ob njih kakor bi šla v kost.

Vsako jutro se je usula rajda iz Žvegljove bajte v Goli breg. Spredaj Žvegelj, za njim Tone in drugi. Potlej je šlo cel dan, do noči.

Goli breg je dobival nov obraz. Jasnil se je, kakor da mu bajtar z veliko britvijo brije zarasla lica.

Žigon si je mel roke. Na redke čase je prišel sam v breg, precenil delo, pregledal kupe kamenja in izruvanega grmovja. Bil je videti zadovoljen.

Žvegelj se je nasmihal, z ljubeznijo ošinil svoje otroke in v smehu kazal svoje počrnele zobe.

"Se nareja, kaj?"

Žigon je samo kimal. Bal se je govoriti, da bi ne rekel preveč. Žvegelj ga je od strani presojal. Kako misli, zlodej? Nobene ne reče.

Vsak dan, navsezgodaj, so se odprla vrata Žveglejeve bajte in bruhnili delavce v Goli breg, ki je pil kri otrokom in staremu. Toda delo je napredovalo.

Zemlja se je zleknila od zadovoljstva kakor da jo je grmovje neprijetno tiščalo in pritiskalo.

Žvegelj se je mučil s poslednjimi štori. Stal je v izkopani jami, kakor nor butal s sekuro po koreninah, dokler ni čutil, da se štor maje. Potlej ga je navezal na vrv, vsi so se z nogami uprli ob zemljo in vlekli. Štor je ječal, presekane korenine so pokale.

"Ho-ruk!"

Žvegelj je vpil čedalje bolj zateglo.

"Hooo-ruk!"

Od otrok je kapljalo. Štor se je nagibal in se izruvan naslonil ob jamo.

Potlej se je Žvegelj s hrbtom naslonil nanj in ga prevalil pod breg. V dolgih skokih je letel po bregu, odskakoval in se nazadnje z odsekanimi koreninami pod bregom zapičil v zemljo.

Nekaj štorov bo še dobrih za kurjavo.

Ko so izkopali zadnji štor, so Žvegljevi polegli. Žvegelj je sopel kakor da so mu pljuča pretrgali. Otroci so bili kar motoglavi.

"Iz najtežjega dela smo se izkopali," je sopnil Žvegelj. Tone je prikimal.

Prekopavanje bo šlo bolj od rok," je nadaljeval Žvegelj. "Lepo udarjaš z motiko, cel dan samo udarjaš. Da bo zemlja mogla zadihati."

Žvegelj je z roko pritegnil k sebi Rotijo in s smehom vprašal: "Boš tudi kopala?"

"Tudi," je trudno rekla Rotija.

Tako so bajtarji pričeli s kopanjem. Žigon je prišel, s škornjem brnil ob grudo in jo med prsti poskusil.

Samo skoz nos je pihnil, rekel pa ni besede.

Žvegeljnovi oči so ga sovražno gledale. Še Tone je obstal sredi kopanja, se naslonil ob motiko in se srepro zastrmel v Žigona.

Žigon je počasi odšel pod breg. Niti ozrl se ni. Tonejeve oči so ga spremljale prav do ceste.

Ko je prišla zima, je pokrila tudi Goli breg. Vsega, ne kakor včasih, ko go gole leskove veje strmele nad belino.

Goli breg je bil zdaj njiva.

Žvegelj je poskušal zvedeti, kako misli Žigon. Toda Žigon se je spretno izmikal.

"Brez skrbi bodi. Poskusili bomo s krompirjem. Seme bom jaz dal. Dobro seme. Krompirja si najbolj potreben."

Žvegelj ni hotel bosti naprej. Sline je imel v ustih in ko je stopil iz Žigonove hiše, je moral pljuniti.

Nekaj ne bo prav.

Goli breg se je hitro obrisal. Njiva se je raztegnila v soncu, se napela kakor vzhajano testo, previšana voda se je odtekla in breg je zadihal.

Žvegeljnovi so sadili. Vsi. Žigon je dal krompir in zdaj se je Žvegelj in otročad mučila s cajnimi po strmini in z motikami zagrebala razore.

Ko je bilo delo v kraju, se Žvegelj ni mogel prav oddahnuti. Nekaj ga je tiščalo v prsih. Da Žigon ni prišel niti blizu, ga je davilo. Kako misli, zlodej?

Še nekajkrat je Žvegelj poskusil napeljati pogovor na njivo, toda Žigon je samo zamahnil z roko in se zasmeljal.

Potlej je prišlo delo, tarbehi, garanje. Žvegelj je komaj vsak večer utegnil pogledati v Goli breg.

Le to je videl, da krompir lepo rase. Vselej se je potlej pritaknila še misel na Žigona. Trda misel, ki je Žvegeljnu legla na dušo.

Ko je krompir zacvetel, je bil Goli breg ves bel. Za hip se je Žvegeljnu zjasnilo v očeh. Samo za hip, Žigonov molk je bil preveč čuden, da bi pomenil kaj dobrega.

Krompirjeva stebila so se pričela sušiti. Tedaj je Žvegelj poskusil. Odšel je v Goli breg, tam pokleknil in z roko segel v prst.

Lep krompir. Bel, napet.

Pričeli so ga kopati. V koših sta ga nosila Žvegelj in Tone do ceste, kjer je čakal Žigonov voz.

Žigon še ni rekel nobene besede.

Stal je ob konju in precenjal letino. Z drobnimi očmi je spremil vsak koš, ki sta ga Žvegeljnova dva prinesla do voza.

Ko je bil voz poln, so se Žigonu razklenila usta.

"Ti, Žvegelj, zadnji voz bom zapeljal k tebi. Drugo leto bom pa na njivi poskusil s pšenico."

Žvegelj je otrpnil. Tudi Tone je obstal.

Tedaj je Žigon hotel pognati.

"Počakaj!" je mirno rekel Žvegelj. Toda roke so se mu tresle.

"S prstom nisi ganil za to njivo. Ne misliš menda, da mi boš plačal s košem krompirja?"

"Žigon je utripal z očmi. Vedel je, da bo prišel ta hip in je bil pripravljen nanj.

"Več ti ne morem dati. Sicer se pa nisva zmenila za nič drugega. Krompir sem ti pa obljubil."

"Dušo sem skoraj pustil v Golem bregu, Žigon. Iz frate sem ti ustvaril njivo. Dobro njivo, čeprav je v strmini. Za pet let mi jo daj v najem."

Žigon je samo odkimal in se obrnil.

"Počakaj!" je kriknil Žvegelj.

"V najem ne dam, krompir dobiš," je mirno zinil Žigon.

"Hi!" je zavpil nad konjem.

V istem hipu ga je Žvegeljnova roka potegnila v stran.

"Stradel preklet!"

Žigon je vzdignil bič, toda Tone mu je ustavil roko.

"Tako misliš!" je zatulil Žvegelj.

Žigon je siknil, toda v istem hipu mu je Žvegeljnova pest zabila kletev v zobe.

Potlej sta se Žvegeljnova obrnila, poklicala otroke z brega in vsi so odšli proti bajti.

Njiva na Golem bregu je strmela za njimi. Črno sivo je visela na strmini.

"Tako!" je šele pred bajto rekel Žvegelj in pogledal po otrocih.

Potlej je potegnil z roko prek čela in odšel v šupo.

Učitelj je vprašal učenca, kedaj je bil sklenjen mir, ki je zaključil tridesetletno vojno. Po nekaj trenutkih molka je učenec odgovoril:

"Leta 1648."

"Prav," je dejal učitelj. "Toda predno ste odgovorili, sem slišal, da vam je nekdo zašepetal odgovor."

Učenec je bil sprva v zadregi, nato je odgovoril:

"To je samo eden izmed dokazov, da se zgodovina res ponavlja."

„Prijetelj, ali imaš toliko zaupanja vame, da mi posodiš pet dolarjev.“

„Zaupanje imam, denarja pa nimam.“

V VRČU SE JE ISKRILO VIPAVSKO VINO

V tej dolini je povsod navzoče morje, čeravno ga nikjer ne vidiš.

Po zbranih podatkih in po pripovedovanju obiskovalca, ki pripoveduje: Vsa moja srečanja z Vipavske doline so bila praznična. Prebivalci te doline so v vseh obdobjih, v vseh menjavah časov, ohranili tiste, kar je v človeškem bistvu najlepšega - slovenščino.

Morda se pri nas samo še v Metahiji zgodi, da kmet ponudi popotniku najboljše vino, prinese na mizo, kar ima najboljšega v hiši, in mu ob obhodu za popotnico da še stekleničko pijače in nekaj živeža.

Leta in leta sem se prizadeval, da bi kaj več zvedel o Vipavski dolini. Ta dolina se, zemljepisno gledano, začinja menda nekje pri Podnanosu, končuje pa se tam, kjer reka Vipava, ki izvira v Vipavi, kratko in malo premeša svojo zeleno, čudno smaragdno vodo s še bolj čudežno, razpenjeno vodo reke Soče, nekje pri Mimu pod Novo Gorico.

Dolina ni posebno široka, je pa z obeh strani okrašena z vinogradi, češnjami, figovci. V Vipavski dolini je povsod navzoče morje, čeprav ga nikjer ne vidiš. Vipavska burja lahko človeka, če ni pripravljen, ponese na streho ali vrže v drevesno krošnjo. Zgodi se lahko, da pomeče s ceste celo četo vojakov.

Kljub vsemu temu pa ta dolina izžareva nekako božansko lepoto, ki je izredno vabljiva zlasti danes, ko se človek čedalje bolj oddaljuje od narave, ne glede na to, kam stopiš: nekaj korakov od vasi ali na trg kakega

mesteca, ki ga krasijo lepe urejene točilnice.

VASI OBDANE S ČEŠNJEVIMI DREVESI

Vasi, ki so razmetane po vrhovih med Nanosom in Colom, ki se nahajajo s pisanimi zvoniki, iz katerih se razlega lirično mehko zvonjenje, so obdane s češnjevimi drevesi, kateri sadeži so znani širom po svetu. Češnje takoj zgodaj dozori in šolarji si jih tlačijo za srajce vendar jih nihče ne zmerja radi tega.

Kdor pride mimo, si jih lahko privošči, ravno tako kakor fig, ki rastejo med vinogradi.

Ob mojem prvem obisku te doline pred več kot dvajsetimi leti sem se znašel nad Gradiščem, vasjo na strmih pobočju Nanosa. Zelo dobro se spominjam, da sem zavil v neznano hišo in mi je gospodar ponudil novo vino. S seboj sem imel slikarsko stojalo in barve. To je bila vsa moja prtljaga. Toda ko sem si v nekem vinogradu razpel platno, se me je, verjetno zaradi močnega vina, lotila dremavica in sem zaspal.

Pod večer sem se prebudil. Tik zraven mene, tako rekoč za mojim zglavjem sta večerjala moški in ženska. Ves ljubi dan sta v vinogradu delala, zdaj, zvečer, pa sta dobila še gosta. Imela sta dobrodušen obraz, kakoršne imajo morda samo še vinogradniki, in ko sem se jima pridružil, sta se razveselila. Zelo dobro se spominjam, da sta imela nekaj gnjati, nekaj jajc, čmi kruh in polno steklenko vina.

Ponudila sta mi, naj prisedem in prigriznem. Jajca so bila samo štiri. Ženska mi je dala tri, tako da je njej in možu ostalo samo eno. Branil sem se, hotel sem jima vsaj eno jajce vrniti, vendar sta me užaljeno zavmila;

„Vi mojster, samo povečerjajte, midva bova že jedla, ko bova prišla domov, pred vami pa je gotovo še dolga pot.“ Spet smo popili nekaj požirkov dobrega vina in potem še malo, tako da se ne spominjam, kako sem prišel dol v Vipavo, v starodavni hotel „Pri Krhnetu.“

Kakor skozi modro meglico še danes vidim, da je nad vasjo Budanjem žarela polna luna. Spominjam se tudi, kako sem pri mesečini z očmi iskal Zemonovo, kjer sem portretiral neko Jožico. Potem Vrabče, Goče, pa Col visoko zgoraj. Zavil sem tudi na cesto proti Ajdovščini, da bi dognal, ali je pri mesečini nad vasjo mogoče lepo razločiti samostan v Vipavskem Križu.

In zdaj po tolikih letih, sem pred kratkem spet stopil z avtobusa v Vipavi, prav pred hotelom „PRI KRHNETU“. Ljudje trdijo, da hiša, v kateri je hotel, stoji že od Napoleonovih časov. Menda imajo celo dokaze, da je v njej prespal sam Napoleon.

Žal so mi že na pragu povedali, da je stari Krhne umrl. Krhne je bil izreden človek. Pisal je pesmi. To mi je nekoč tu, v njegovi gostilni, razodel pokojni Pavel Golja. Ves dan smo sedeli za mizo in recitirali Goljevo pesem o tem, kako je končal nesrečni dr. Kante. Stari Krhne je jokal, Pavel Golja pa se je delal, kakor da smrt ni nič posebnega. Malo po tistem pa je bolezen tudi njega prikovala na posteljo. Obiskal sem ga v Ljubljani, v stanovanju njegove sestre. Ležal

je. Ko je sestra odšla ven, se spominjam, da mi je rekel: - Počakaj, da ozdravim, potem bova šla v Vipavo, h Krhnetu. Tam si bova z vinom pomirila dušo in spala pod streho, pod katero je spal, a verjetno tudi pil, francoski cesar.

SKRIVNOST SONCA IN SLADKOSTI

Da, kdo v Vipavski dolini ne bi pil? Samo kak nespametnež, bi dejal: V jagodah vipavskega grozda je zaprta skrivnost SONCA in sladkosti. Vipavsko grozdje je v zaupni zvezi z neznanimi naravnimi silami. Sin starega Krhmeta me je peljal v sobo v prvem nadstropju. Odložil sem torbo in se kar najhitreje odpravil na potep po Vipavi.

Spraševal sem ljudi, ali imajo kakršnokoli knjigo o Vipavski dolini. Celo učence sem spraševal, naj mi pokažejo tiste vrstice v svojih zemljepisnih učbenikih, ki se nanašajo na to plemenito zemljo. Toda nihče mi ni znal povedati kaj takega, kar me je zanimalo.

Ustavil sem fička, s katerim se je neka priletna ženska peljala proti Ajdovščini. Kljub iskanju in spraševanju nisem našel nobenega spisa o Vipavi. Odločil sem se, da bom do večera izbrskal vsaj kak skromen podatek. Toda vse je bilo zaman. Priznam, da mi je bilo neprijetno, da me je dražilo, ker sem vedel, da o Vipavski dolini ni bilo objavljeno nič stvamega, izčrpnega.

Bil sem samo nekaj kilometrov od vasi Cesta, na katere levi strani stoji staro naselje, obdano z zidovi, in kapucinski samostan. - Moje zadnje upanje je bil gvardijan. Stopil sem čez železniške ure zavil na cesto, ki se vijuga proti utrdbi. Tam sem našel

nekaj hiš in stopnišče, ki je držalo proti samostanu.

Samostanska vrata razume se, so bila zaklenjena. Popoldanske sence, ki so se bile zavlekle v predvorje, so izgubile vtis zapušenosti. Zdelo se je, kakor da so vsi prebivalci samostana odšli in se na kakem križišču za zmeraj ločili. Nikjer ni bilo žive duše. Vendar sem vse eno potegnil za zvonec. Malo sem čakal in že mi je odprl vrata menih pri petdesetih letih. Rekel sem mu, da iščem gvardijana. Odgovoril mi je, da je to on sam, pater Pjotr. Brž sem mu razložil, da že nekaj časa brez uspeha iščem podatke o Vipavski dolini.

Gvardijan me je prijazno popeljal v jedilnico s sedmimi stoli. Komaj sem dobro sedel, je postavil na mizo vrč vina, v katerem se je isknilo sonce. To pravzaprav ni bilo vino. Tudi nektar ne. Bilo je nekaj popolnoma neznanega, nekaj, kar je bilo tako nebeško dobro, kakor da ni od tega sveta.

Nisem vedel, da je ta kraj v Vipavski dolini Sv. Križ, najstarejše naselje vse na okrog. To je dognal profesor Jutar.

RIMSKA CESTA JE BILA VIR ŽIVLJENJA

Prvi ljudje so tukaj živeli v votlinah in se oblačili v živalske kože. Orožje so si izdelovali iz kosti, rogov in kamnov. Nato so začeli prihajati iz votlin na vrhove in planote. Če si vasi v Vipavski dolini dobro ogledamo, vidimo, da so še vedno na vspetinah in planotah, ker so iz votline naredili hišice, katerih pobočja so porastla izključno z vinogradi, češnjami in figovci.

Nemalo po tistem, ko so prišli ljudje iz votlin, je nastalo prvo naselje tam,

kjer je danes Sv. Križ. Vendar natančnega datuma ni mogel nihče postaviti. Tedanji prebivalci so imeli poleg utrdbe svoje grobove in vanje odlagali pepel pokojnih. Pokojnike so namreč sežigali. Takšen grob so našli v bližini Nove Gorice.

Sicer pa je bila Vipavska dolina naravna pot, ki je vodila Rimljane proti severu in vzhodu. Rimska cesta je bila vir življenja in zvez med severom, vzhodom in jugozahodom. Med velikim preseljevanjem narodov je bila to glavna pot, po kateri so se narodi premikali proti Južni Italiji.

Toda če je bila Rimska cesta tekoč vir blaginje, je v tem obdobju postala vir propadanja in uničevanja vsega, kar je bilo lepega. Narodi so se pomikali v tem zaporedju: najprej Goti, ki so se premaknili po zmagi na Timaru, kjer so premagali rimsko vojsko. Za njimi aziatski Huni, divje pleme na konjih, Atila, „bič božji“, je leta 451 pridrl v Ljubljano in oddrvil tudi skozi Hrušico. Ni bilo kraja, ki bi se mu mogel postaviti po robu, vendar pisanih dokumentov o tem ni. Huni so opustošili Ajdovščino, Sv. Križ in druge kraje vse do Ogleja.

Pater Pjoter je prinesel neko staro knjigo, morda edino na tem koncu sveta, ki nedvomno pripoveduje, da so za Huni skozi te kraje pridrli Germani. Prebivalce Vipavske doline so bodisi pobili ali jih vodili s seboj kot sužnje. Kdor je utegnil, se je pred njimi rešil visoko v hribe. Tam so se preživljali z lovom.

Vzhodni Goti so šele leta 476 zavladali nad Vipavsko dolino. V času modrega kralja Teodorika so se tukaj razmere umirile. Vipavska dolina je zopet začela živeti in delati. Ljudje so živeli v zadrugah. Vsaka zadruga

je imela svojega starešino. Nekaj zadrug je tvorilo županijo. Župani pa so imeli tako duhovno kot posvetno oblast.

Za Vzhodnimi Goti so prišli Avari. Slovence je Avarskega jarma rešil knez Samo. Ta je vladal 30 let. Po njemu so prevzeli Germani. Sin Karla Velikega Pipan Mali je razdvojene Slovence premagal. Tako smo Slovenci leta 789 izgubili samostojnost.

Po nemškem pravu je bil kralj brezmejen gospodar, ki je smel zemljo po svoji volji deliti vojakom, cerkvam, samostanom. Slovensko zemljo so dobili nemški grofje, naši predniki pa so postali najemniki.

Vipavska dolina je pripadala solkanski grofiji. Po smrti zadnjega goriškega grofa Lenarda, je leta 1500 prevzel oblast grof Ivan Febo della Torre. Za njim pa je gospodar teh krajev postal cesar Maksimiljan I. Naši rojaki so bili pod njem še nekam zadovoljni. Lahko so se uprli Benetkam in Turkom. Cesar Maksimiljan I. je deželo radvojil na glavarstva. Sv. Križ je prišel pod vipavsko glavarstvo.

NAPOLEONOVA ADMINISTRACIJA POBEGLA ČEZ NOČ

V stari gvardijanovi knjigi je tudi podatek, da so ob nekem obdobju nad Sv. Križem in Vipavo vladale grofice. Tako je npr.: Leonora, pl. „Atens omenjena z besedami: Leonora abatte Ms siCienti Castro Dat aqVas“. No, ta Leonora je leta 1754 zares „podarila“ Sv. Križu, naselju za obzidjem, vodo.

Napoleonova Ilirija je bila razdeljena

na province in okrožja. Vipava je bila pod Francozi pridružena svetokriškemu kantonu. V tem času je ugled Sv. Križa naglo narastel, saj je postal središče s katerega so upravljali vso pokrajino.

Takrat so v Sv. Križu imeli davčni in zemljiškopravni urad. Francozi so izdali tudi civilni zakon, po katerem je lahko župan v svoji pisami sklepal zakonske zveze. Toda na ruski fronti Napoleon ni imel sreče. Premagali so ga leta 1812. Nato jo je izkupil še leta 1813 pri Leipzigu. Tistega leta je iz Vipavske doline čez noč izginila vsa Napoleonova administracija.

V letih 1843 in 1849 so bili kmetje končno osvobojeni in so postali samostojni. Leta 1868 je slovenščina postala uradni jezik. V teh krajih jo je uvedel župan Filip Terpin iz Sv. Križa.

V devetih letih so razdelili občinsko zemljišče in uvedli plačevanje najemnine za zemljo in lovnino za lov.

Strani novejšje in nove zgodovine Vipavske doline so povezane z zgodovinsko usodo vsih naših narodov in so v glavnem znane. Konec druge svetovne vojne je dodelil Vipavski dolini čisto drugi izraz in pogled v življenje.

A kaj bi govorili toliko o zgodovini? Saj sploh ne vem, ali sem si tisto, kar mi je pripovedoval gvardijan, prav zapomnil ali ne. Bistveno je nekaj drugega: to, da so vsa moja srečanja z Vipavsko dolino praznična - morda zaradi tega, ker so ljudje, ki tam živijo, prežeti s toplino in dobroto.

Priredil:

Valentin Potočnik

O RASTLINAH, KI NAS HRANIJO, OBLAČIJO IN NAM LEPŠAJO ŽIVLJENJE

Ko sem lani mimo šel,
na oknu nagelj je cvetel...

Pravijo, da smo Slovenci med prvimi v Evropi po nakupu rezanega cvetja, bo že držalo. Zakaj slovenske cvetličarne so vedno polne kupcev, naj bo visoko poletje ali pa ostra zima. In zadnja leta je zbira lepa: nageljni, vrtnice, perunike, tulipani, gladiole, gerbere, anemone, vijolice in še kaj. Resnično razkošje barv.

Veliko cvetja vzgajajo zunaj, veliko pa v rastlinjakih. Tudi v Čatežu, ki je širšemu krogu znan po svojih zdravilnih toplicah, že nad deset let vzgajajo cvetje. Najprej so začeli z nageljni in ASPARAGUSOM, nato so začeli gojiti GERBERE in LONČNICE. Čatežka vrtnarija je dandanes največja vrtnarija, kar se tiče pridelovanja rezanega cvetja.

Posebno veliko je povpraševanje po čatežkih NAGELJNIH, to ni čudno. Na dolgih pecljih z ogromnimi cvetovi, čistih barv so pravi lepote, ki jih vsak rad prinese na dom. Toda potrebno je veliko dela, veliko znanja, da dosežemo tako kakovost.

Veličasten je pogled na rastlinjake, ki raztezajo svoja velikanska steklena krila nad prečudovitimi cvetovi. V rastlinjakih se čudežno odpirajo cvetovi, rdeči, rumeni, beli, roze, pisani; vsak dan, vsako uro. Najbolj zlahtne rože na dolgih vitkih pecljih se pnejo pod steklena krila rastlinjakov. Pridne roke jih vežejo vsak dan in povezujejo v šopke za vsakega, ki ljubi cvetje.

KAMELIJA je rastlina Daljnega vzhoda. Okoli leta 1600 so angleški uradniki, upravljalci Indije opazili, da Kitajci v vročo vodo polagajo liste neki kameliji podobne rastline. To so pa bili

listi čajevca, zvarku so rekli „tea“. Angležem je močno ugajal in so ga podobno imenovali. Ko so začeli trgovati izvažati liste čajevca, so jih premeteni Kitajci začeli nadomeščati z listi sorodne rastline, ki pa nima tako dobre arome in okusa. Pesniki so jo opevali in kmalu je postala priljubljena sobna, a tudi vrtna rastlina. KAMELIJA raste zelo počasi.

VRTNICA je še vedno kraljica cvetljic, ki ji bomo posvetili prav posebno pozomost. Mnogo naših vrtov krasijo tudi bazenčki, če niso namenjeni čofotanju otrok, temveč zgolj okrasu, je lokvanj pravi okras. Ob bazenu so prav prikupne PERUNIKE, razne LILIJE, če pa imamo ob bazenčku kaj kamenja, se bodo med njim alpske rastline dobro počutile.

Kako lep je pogled na snežnobeke poljane NARCIS, daleč naokoli so zaslovele NARCISE z Golice in pa pri Veržeju, na tisoče ljudi pohiti, ko zacvetijo NARCISE. Iz vse Slovenije in od drugod prihajajo radovedni izletniki in ljubitelji narave in gorska straža ima včasih mnogo dela, ker si nekateri hočejo vzeti preveč lepote za spomin. Načeloma je dovoljeno, da si vsakdo lahko utrga le tri NARCISE, a še to je preveč, kadar je število izletnikov preveliko.

Toda nič manj lepe in privlačne niso dišeče NARCISE, ki zdaj spomladi zacvetijo po vrtovih, mnogi poskrbijo, da NARCISE zacvetijo v cvetličnem lončku in se odprejo v zgodnjih pomladanskih dneh.

Mnogi so mnenja, da je NARCISA lepša od TULIPANA, težko je reči, saj je to stvar okusa, dejstvo pa je, da je povpraševanje po NARCISAH večje od povpraševanja TULIPANOV zlasti v

zimskem času, ko nas cvetličarji zalagajo s cvetjem iz rastlinjakov.

Kdorkoli se je že vozil po lepi Gorenjski, je brez dvoma strmel nad čudovito lepimi gorenjskimi nagelji, ki jih je Zupančič imenoval „TIHI TA SLAP“. Marsikdo je že poskušal z gojitvijo gorenjskih nageljev, včasih se gojitev bolj, včasih manj posreči in se gojitelja nato loteva obup. Gorenjski NAGELJ ljubi sicer vlažno ozračje, zato je najlepši na oknih in hodnikoh (mostovžih) hribovskih hiš, ki so v bližini gorskih potokov, vendar ne prenaša obilnih padavin. Če nenehno dežuje, cvetni popki odpadajo, rade se ga pa lotevajo tudi različne bolezni.

Priljubljena okrasna rastlina slovenskih domov je tudi PELARGONIJA, ki ljubi mnogo sonca in predvsem dobro uspeva na južni strani.

Zanimiva, pa tudi tragična je zgodovina preselitve HORTENZIJE iz Japonske v Evropo. Sredi 18. stoletja je francoski kralj, ljubitelj vrtnarstva, financiral botaniku Antoinu de Bougainvilleu študijsko potovanje okoli sveta. Ta je vzel s seboj starega botanika, t.j. strokovnjaka za rastlinstvo, Dr. Commerzona, ki je bil ob enem zdravnik, z njim je odšel na pot tudi mladi asistent Baret, navdušen biolog in vrtnar.

Prišli so do Tahitija, kjer se je njihova ladja usidrala; dr. Commerson in asistent sta odšla na kopno, da bi se pogovorila s tamkajšnjimi domačini. Bili so to miroljubni divjaki, torej se ni treba bati napada. Toliko bolj so se prestrašili, ko je plemenski poglavar nenadoma pograbil asistenta in ga hotel odvleči v džunglo. Le zdravnikove grožnje, tepanje in kričanje je divjaka ustavilo, prepadeni divjak je vpil: „Jaz sem se zaljubil v njo!“ Pri otepanju nasilneža se je Baretu obleka raztrgala

zlasti na prsih in tedaj je zaprepadeni zdravnik opazil, da je odšla z njim na pot ženska. Kar je divjak nagonsko spoznal, tega zdravnik, ki je toliko časa prebil s svojim asistentom, ni vedel.

Bila je to HORTENZIJA BARNER, nadarjena biologinja, ki v tistih časih ne bi nikoli mogla na znanstveno potovanje, ko ne bi bila oblečena kot moški. Zdravnik se ni maral vmiti, bal se je posmeha Parižanov; do njegove smrti sta ostala na otoku Mauritiusu. Hortenzija se je vrnila šele po njegovi smrti, s seboj je prinesla iz Japonske cvetlico, ki je dobila po njej ime - HORTENZIJA.

Mnoge rastline se odlikujejo po tem, da vsebujejo večjo ali manjšo količino prijetno dišečih in lahko hlapljivih vrst olja. To olje nastaja v posebnih celicah oziroma v skupini celic, ki jih imenujejo žleze in so razdeljene po različnih delih rastline. Te prijetno dišeče rastline imenujemo „DIŠAVNICE“.

Njihova uporaba je zelo stara, saj so si ljudje z njimi izboljševali hrano že v zgodnjih zgodovinskih obdobjih. Uporabljali so jih tudi kot plačilno sredstvo in so imele veliko vrednost.

Trgovanje z dišavnicami se je v nekaterih evropskih državah tako razvilo, da so v srednjem veku pošiljali pomorske odprave v neznane kraje in dežele, da bi odkrili nove dežele, tuje kulture in različna ljudstva. V neizmernem pohlepu po dobrinah so domorodce z zvijačami in nasiljem podjarmili, potem pa do skrajnosti izrabljali naravna bogastva in cenene delavne moči.

To je bilo obdobje kolonializma. Zato se mnoge ostre začimbe iz čezmorskih dežel še danes imenujejo kolonialno blago.

Vendar tudi pri nas rastejo številne rastline, ki jih kuharske knjige priporočajo

kot dodatek k jedem. V poštev pridejo različni deli rastlin in sicer listi, plodovi, cvetje, seme, skorja in celo korenine. S svojim prijetnim vonjem najprej zdražijo vohalne in okusalne brbončice, ki pošljejo svoje zdražljaje do vsih prebavnih žil. Toda zavedati se moramo, dišavnice je treba uporabljati zmerno.

S premočno začinjenimi jedmi dosežemo škodljiv učinek, sluznica prebavnih organov se razdraži, nastopajo vnetja, motnje v delovanju srca, krvnega obtoka itd.

Če imamo le košček vrta, se lahko sami posvetimo gojitvi dišavnic. Dobro uspevajo v zavetju, kjer je dovolj sonca in zraka, zemlja mora biti pravilno obdelana in gnojena.

Dišavnice razmnožujemo s semenom, pa tudi z delitvijo korenin ali s podtaknjenci, sejemo jih v vrste, primemo narazen drugo od druge in sicer glede na vrsto rastlin, bodisi z bohotno ali manjšo rastjo. Ker so sadike sprva precej goste, jih redčimo in presajamo.

Dišavnice moramo znati tudi pravilno nabirati, sušiti in hraniti. Dišavna zelišča za sušenje nabiramo tik pred cvetanjem oziroma tedaj, ko se začno odpirati prvi cvetovi. Nabiramo jih zjutraj in to ob lepem vremenu.

Porezane rastline ali osmukane liste moramo hitro posušiti v senci, na prepihu; povežemo jih lahko, v šopke in obesimo, listke pa razprostremo po papirju. Lahko jih posušimo tudi v štedilniku, toda temperatura ne sme biti premočna. Posušene dišavne rastline so zelo občutljive za vlago, zato jih moramo hraniti v kozarcih, ki se dobro zapirajo.

Med najbolj znane in uporabljene dišavnice sodijo: petersil, drobnjak (chives), slovenske gospodinje zelo cenijo pehtranovo potico (taron), v nobeni kuhinji ne sme manjkati kumica

(caraway), majaron (marjoram), poprova meta (mint), melisa (melissa), koriander (coriander), rožmarin (rosemary), janež (anise), pa še marsikaj bomo našli v naših shrambah. Mnoge od zgoraj navedenih dišavnic delujejo tudi zdravilno.

Že v pradavnini je človek spoznal zdravilno vrednost mnogih rastlin, v novejšem času se vedno bolj skušamo poglobiti v tajno moč zdravilnih rastlin. Veda, ki se ukvarja z zdravilnostjo rastlin, se imenuje farmakognocija.

ZDRAVILNE rastline, ki delujejo pomirjevalno, uporabljamo, če nas muči nespečnost ali notranji nemir, če smo notranje razdraženi in pri pospešnem bitju srca, če je to posledica kakega razburjenja. Pripravimo jih v obliki čajev, toda ne smemo jih pregrevati, ker pri tem uničimo hlapljiva eterična olja.

Najbolj je izražen ta učinek pri BALDRIJANU (valerin-valeriana), ki raste na vlažnih tleh, v planinah, na sončnih in kamnitih tleh. Iz votlega stebela poganjajo neparno pernatih listi, ima belo ali rožnato socvetje, cveti poleti; podzemni del je debela korenika, iz katere izraščajo tanke koreninice. Lahko pa rastlino tudi gojimo in ta ima še več eteričnih olj.

BALDRIJAN nabiramo pomladi ali jeseni, ga očistimo nadzemnih delov, operemo v vodi in sušimo na soncu. Posušene, sesekljane korenine prilijemo z vročo vodo, odcedimo in pijemo še vroč čaj. Lahko pa prelijemo korenine z mlačno ali hladno vodo, vendar mora stati nekaj ur predno jo odcedimo.

KAMELICE nabiramo le v sončnih dneh, ker vsebujejo tedaj največ eteričnega olja, sušimo jih na suhem in senčnatem prostoru.

Na vrtovih in na dobrih tleh najdemo MELISO, katere domovina je Sredozemlje,

se je pa razširila tudi po Evropi in Ameriki. Iz približno dva čevlja visokega štirioglatega stebela rastejo na dnu zaokroženi nasprotni listi, ki so rahlo dlakavi in na robovih narezani. Poleti cveti z blede rumenimi ali belimi cvetovi, rastlina ima značilen in prijeten vonj. Junija in septembra jo porežemo prav pri tleh in operemo liste, ki jih sušimo v senci, ne sme priti v stik s kovino.

Znan pripravek za MELISNO žganje, ki ga pa ne smemo zamenjati s karmeličanskim žganjem. Ta samostanska specialiteta iz srednjega veka ni pripravljena iz MELISE, kot so dolgo mislili, temveč iz neke indijske trave, ki vsebuje podobne sestavine kot MELISA.

MELISNI čaj deluje pomirjevalno, lahko pa pripravimo čajno mešanico iz BALDRIJANA, MELISE in HMELJA. HMELJ ne služi le kot ena od osnovnih sestavin za varjenje piva temveč tudi kot zdravilna rastlina. Mi Slovenci smo pa lahko po pravici ponosni, da naš hmelj iz Savinske doline slovi po vsem svetu. Toda divji HMELJ najdemo ob jarkih in vodah. Za uporabo v zdravilstvu služijo storži, ki jih nabiramo v avgustu. Iz njih pripravljamo hmeljevo moko, ki jo hranimo v temnih kozarcih. Iz storžev pripravimo topel čaj, ali pa jemljemo hmeljevo moko (največ do en gram na dan - 28 gramov tvori šele eno unčo), po nekaj tednih moramo prenehati z uporabo.

Oves je vsem dobro znana kulturna rastlina, ki je znano živilo. Iz njega izdelujejo tako priljubljene ovsene

kosmiče, ki so pomembna surovina za pripravo lahko prebavljivih jedi. Okusen je tudi kruh iz ovsenih kosmičev, ki ga zlasti priporočajo pri dietni prehrani.

Nobeden organ človeškega telesa ni toliko preobremenjen kot želodec. Zaradi pretiranega in nerednega uživanja premočne hrane izgubi želodec prožnost, postane mlahov (tako imenovani razširjeni želodec), zavre se izločanje želodčnih sokov. Prebava ni več redna in hrana zastaja v želodcu dlje kot sicer. Človek čuti neprijetno tiščanje v želodcu in izgubi tek.

V takih primerih je potrebna predvsem primerna prehrana, uživati moramo lahko prebavljivo hrano, izmed zdravih rastlin pa uživajmo tiste, ki želodec krepijo in pospešujejo izločevanje želodčnih sokov. Najbolj pomembna sestavina teh zelišč so grenčice (amara), kemična sestava teh še ni dobro raziskana; delujejo tako, da dražijo čutnice za okus, to pa pospešuje izločanje želodčnega soka in boljšo prebavo. Toda vselej jih jemljemo pred jedjo, nikoli po jedi.

DUGLAZIJE so orjaška drevesa, doma iz S. Amerike, iz Japonske je prišla SENČNICA, ki je brezdvoma najlepši bor, dolge igle so rasporejene kot senčnik, drevo je proti zimi izredno odporno, pa kljub temu je redko.

Orjaška SEKVOJA je doma v Kaliforniji, uspeva pa tudi drugod, v S. Ameriki je doma močvirka, ki najbolj uspeva v močvirnatih predelih in ob vodi. Sedaj pa še nekaj o KAKTEJAH. Kot pri vseh

rastlinah, tako je tudi pri KAKTEJAH določen nekak red, po katerem se razporejujejo in določajo.

Nekateri KAKTUSI imajo le imena v latinščini, drugi pa so znani tudi pod imeni v narodnih jezikih. Večina KAKTEJ prihaja iz tropičnih ali subtropičnih krajev in potrebujejo veliko svetlobe. Če rastlini ne zagotovimo vsaj delno pogojev, na katere je vajena v domovini, ne uspeva.

Mnogi ljubitelji cvetljic so že poskušali vzgojiti KAKTEJE iz semen, pa ni šlo, če pa je le uspelo, je bilo veselje brezmejno. Na dokaj velikem področju je razširjena mamilarija, rast je posamična ali skupinska, lahko je kroglasta ali cilindrična, bodice so srednje trde, sivo zelene barve, cvetovi so široko lijakasti. Vzgoja ni težka, posebno nezahtevna je vzgoja vrst, ki prihajajo iz Mehike.

Iz Bolivije je prišla REBUTIA: telo je cilindrične oblike, koreninasti tip korenine, na telesu so dobro vidno izražena rebra, grbice so dobro vidne. Cvetovi se rodijo ob strani na najstarejših grbicah. Cvetovi so ognjeno rdeči in dolgi do dva palca.

V Sloveniji je le malo vrtnarij, ki bi gojile eno samo vrsto rastlin, vrtnarija Grašič v Seči pri Portorožu je verjetno edina, ki goji samo KAKTUSE, prav gotovo so tod tudi podnebne razmere najbolj ugodne. Morje je tisto, ki vsak sneg takoj stopi, vsak mrzel veterogreje, zelo nizkih temperatur pa slovenska obala tako in tako ne pozna. Veliko vrst je gojitelj sam vzgojil, nekaj je takšnih, ki jih je kupil drugje ali pa dobil iz domovine KAKTEJ.

Čudovite so rastline, ki spadajo v paradije, skoraj vse imajo dolge zakrivljene bodice, najlepši pri rastlini je cvet, ki je lahko rumen ali rdeč z najrazličnej-

šimi variantami.

Pri gojiteljih KAKTEJ je priljubljen notocactus, nega je nezahtevna, spomladi pa KAKTUS bogato cveti, najpogosteje je cvet rumene barve.

Z juga ZDA in Mehike so prišle EHINOCEREJE, ki so neprekosljive lepote, kar se tiče velikih in čudovitih cvetov, ki so tudi po teden dni odprti; popki so oboroženi z bodicami, kar je tudi majhna posebnost.

Med prvimi grmastimi glasnicami pomladi sta vrba in leska. Približno v istem času, to je v marcu, cveti tudi VOLČIN. Najizrazitejša značilnost vrto v zgodnji pomladi so bujno cvetoči grmi FORSITIJE. Rumenilo FORSITIJE se imenitno sklada z grozdi rdečega cvetja, ki aprila in maja krasi grme cvetnega ribeza, ki je sevemoameriška cvetna grmovnica in je odličen okras v vrtu.

Takoj za Forsitijo cveti rožnato, rdeče in belo japonska KUTINA, dobra znanka slovenskih vrto.

Za manjše vrtove je zelo prikladen pritlikavi MANDLJIVEC, med spomladanskimi grmovnicami si lasti že skoraj prvo mesto MAGNOLIJA. Njeno snežno belo cvetje prekrije gole grme že aprila, včasih že celo marca. Zaradi zgodnjega cvetenja jo marsikdaj uniči sneg. MAGNOLIJE so izbirčne in občutljive rastline, zahtevajo tla, bogata s hranili kjer ne zaostaja voda, zaščitene morajo biti proti vetrovom in imeti dovolj svetlobe.

Čmi TELOH je tista znanilka pomladi, ki pokuka često že v začetku zime, to je okrog božiča. Zato ni nič čudnega, da so jo Italijani imenovali „LA ROSA DI NATALE“, to je božična vrtnica. Tudi črni TELOH ima svojo zgodovino, pripisujejo mu celo pravljico: Stari Grki so menili, da TELOH ozdravlja

blaznost, vino iz vinske trte, ki je uspevala v bližini TELOHA, je delovalo odvajalno, kot so pisali grški učenjaki.

Rimski pesnik Virgil, je ovčarjem tedanje dobe priporočal telohov oblič za zdravljenje ovčjih bolezní. V starem Rimu je veljal pregovor, da duševno bolnemu tudi trije telohi (v mislih so imeli TELOH z nekega otoka v solunskem zalivu) ne moremo pomagati. Nekateri govorniki starih dni so jemali odvajalni TELOH, da so se potem bolj učinkovito izražali, a ko je ta sloves teloha upadel, uspevajo govorniki tudi brez njega.

Skozi ves srednji vek je nosil TELOH v sebi „nadnaravno moč“ in je bil pogosto predmet posebnih obredov in skrivnostnih molitev.

Na vseh celinah uspevajo ORHIDEJE, gojitev ORHIDEJ je močno napredovala v zadnjih 100 letih. ORHIDEJE delimo v dve vrsti: v one, ki rastejo v zemlji, in take, ki uspevajo le na drevesih. ORHIDEJE so pa postale tudi priljubljene okusne rastline, za nje so najbolj prikladna vzhodna, južno-zahodna in zahodna okna.

Za gojitev na oknu je posebno primerja zemeljska ORHIDEJA, toda prostor mora biti primerno ogrevan. Rastlina je doma iz Tajske in si je kmalu utrla pot v svet.

Ko snežna odeja pokrije breg in dol, nas bo razveselil lep cvet POANSETIJE ali zimske ZVEZDE, katera domovina je Mehika. Rastlina je razmeroma zelo občutljiva za temperature in svetlobne spremembe. Sobna vzgoja ji neugaja preveč, trajno jo ni nemogoče ohraniti. Če zalivamo preveč z mrzlo vodo pri nizki sobni temperaturi, korenine gnijejo in rastlina je izgubljena.

Mnogokje smo že občudovali LIMONOVEC ali CITRONOVEC, ki raste v lončku in rodi sadove; človeka kar prime

skušnjava, da rastlino potipa, ali je prava, ker večkrat ne more verjeti, da se dado limone vzgajati tudi v lončkih. Iz semena vzgojena drevesca so „divjaki“, ki jih je treba šele požlahitati s cepljenjem s kako dobro vrsto.

Vrtnarji razmnožujejo CITRONOVCE tudi s podtaknjenci. Svoj čas so bile skoraj pri vsaki grajščini ORANŽERIJE, kjer so sadili citronovce v prst. Pozimi naj bodo drevesca na hladnem, zalivamo pa samo toliko, da se rastlina ne posuši. Ko pa se začne v jeseni deževno vreme, spravimo drevesce pod streho.

Iz nekdanje na videz nepomembne rastline so vrtnarji ustvarili vrsto novih, mnogo lepših odtenkov od bele do krvavordeče barve, spremenila se je tudi velikost cveta. Nekdanja skromna „kmečka“ cvetlica je postala salonska. Posebno v Holandiji, ki slavi po vrtnarstvu, so uspeli ustvariti lepe vrste, ki so jim naredi imena kot „krvavordeča“, „kraljeva roža“, „snežni vihar“, nekatere vrste so dobila imena po mestih, kot so Hamburg, Zuerich in slično.

V plemenitenju PRIMULE so se odlično izkazali ameriški in angleški vrtnarji in so jim seveda dali svoja imena, kot so npr.: BRILLIANT, IMPROVED, GLORY of RIVERSIDE IMPROVED, PINK QUEEN in tako naprej.

PRIMULE imajo to prednost, da dosežejo precejšno starost, so trajnice, zato jih obnovimo, da stare grme razdelimo na več kosov. Toda PRIMULE zahtevajo svetlo, toda senčno okno, prenašajo pa le zimsko sonce, sicer dobijo listni ožig.

Ponos vsakega gostitelja sobnega cvetja ali cvetja na balkonih je brezdvoma kraljeva BEGONIJA; pristna kraljeva BEGONIJA je že precej redka, nadomeščajo jo lepši, bolj barviti križanci, ki jih odlikuje baržunast sij listne površine in komaj opisljiva barvna skala. Rastlina

hoče imeti svoj mir, zato je ne prenašati mnogo, razen na topel dež, tudi preveč hladne vode ne mara.

Poleg PELARGONIJ so PETUNIJE najhvaležnejše za sončno okno. GOMOLJNE BEGONIJE in FUKSIJE pa za senčno. PETUNIJAM posvečamo premalo pozornosti. ENOJNE, enobarvne bogato cvetoče z nepretirano velikimi cvetovi so najlepše. Rožnati in rdeči toni so najlepši, ker žarijo, če jih množično uporabljamo, na zelo velike razdalje. Modri in vijoličasti toni so bolj umirljivi, dostojanstveni, zato jih kaj radi uporabljamo za okras vladnih palač, opemih poslopij, galerij, in slično.

Zelo priljubljene so tudi dvobarvne vrste: Sortna lista PETUNIJ je obsežna, za množično uporabo so najlepše enojne vrste z živimi barvami. Le malo je cvetlic, ki bi tako vztrajno cvetele kot PETUNIJE.

Ljudska imena rastlin so navadno preprosta in hkrati zelo povedana, z eno besedo označijo značaj, videz in obliko rastline. Tam, kjer se na Gorenškem gorski potok umiri in oblikuje miniaturno jezerce, tam se poleg kalužnice rada naseli POGAČICA. Vrtnarij zlahkatelji so vzgojili vrtno POGAČICO, ki je manj izbirčna glede vlažnosti, rumeni cvetovi so pa večji, pravzaprav najdemo vse barvne tone od belih, preko rumenih od rdečkasto oranžnih prelivov.

POGAČICE so še vse premalo znane, lepe so vrtno POGAČICE, ki obroblijajo ali spreminjajo vodo, vendar jih ne moremo primerjati s planinskimi, kadar prekrivajo vlažne travnike slovenskega planinskega sveta. Vsa širna planjava žari v eni sami neizbrisni rumenini.

CVETJE ZA ZRAK

Japonski znanstveniki preizkušajo cvetico „JUTRANJI LESK“ kot enega izmed učinkovitih pripomočkov pri

nadzorstvu nad onesnaženotjo okolja. O dosedanji preizkušnji te rastline z vijoličastimi, modrimi ali belimi cvetovi poroča dr. Macunaka z japonskega inštituta za kmetijske vede.

Japonski znanstveniki so zasnovali raziskave na podobnem postopku, kot so rudarji nekoč s kanarčki ugotavljali količino metana v jaških. Rudarji so s seboj jemali kanarčke. Če je bilo preveč metana, je ptiček poginil, rudarji pa so takoj nato odšli iz jame.

Katera rastlina bi bila uporabna kot najboljši „PES ČUVAJ“ proti onesnaženosti zraka? Dognali so, da je „JUTRANJI LESK“ najprimemnejši, ker je zelo občutljiv na žveplov dioksid.

Macunaka je dejal na strokovnem posvetu, da je onesnaženost okolja na Japonskem bržkone že dosegla točko, s katere ni vmitve. Po njegovi oceni je Tokio že „prava puščava“.

VIŠEČI VRTOVI TUDI BAJKA

DAMASK - Tam, kjer je v davnini stala prestolica babilonskega kraljestva, je zdaj kup razvalin. Izročilo opisuje eno izmed sedmerih svetovnih čudes, slovite viseče vrtove, ki jih je dal zgraditi vladar NEBUKADANEZAR.

Kasnejši umetniki so slikali te vrtove kot zakladnice razkošnega rastlinstva. Mnogi sodobni arheologi so prišli do zaključka, da ni šlo za viseče vrtove v dobesednem pomenu, marveč za vrtove in sadovnjake zunaj mestnega obzidja, in da tam ni dišalo po razkošnem cvetju, temveč mnogo verjetneje po čebuli, medtem ko je na pobočjih rastle vinska trta.

Čeprav so znanstveniki ovrgli bajko „O ČAROBNIH VIŠEČIH VRTOVIN“, želijo nekateri čistilci davne preteklosti ob pomoči iranske vlade kar se le da natančno obnoviti nekdanje palače,

mestna vrata in vrtove. Arheolog Al Naime, ki je vodil obnovo asirskega mesta NINIVE, je prepričan, da bi lahko v petih letih obnovil večji del Babilona.

Stroški bi bili po mnenju zagovornikov kmalu povrnjeni, ker bi si obnovljeni Babilon ogledalo mnoge ljudi turistov.

OD KOD JE NAŠE SADJE

Jabolka in hruške, kakor jih že dolgo poznamo in uživamo, ni bilo vedno v naših krajih. Marsikatera vrsta našega sadja ima prav čudne zgodovine. Predzgodovinski človek sploh ni poznal sadnega drevja. Človek je bil najprej lovec, potem nomad, nato poljedelec in šele zatem je začel gojiti sadna drevesa.

Zibelka in domovina sadjarstva je Orient s svojim toplim podnebjem. Z Orienta so prinesli razne sadne vrste v Evropo. Stari Grki so gojili jabolka, hruške, kutne, česnje in česplje. Marelico in breskvo so šele kasneje prinesli z Orienta.

Grški zdravnik Hipokrates, ki je živel okrog leta 400 pred Kr. je odkril umetnost cepljenja.

Ko so stari Rimljani prodrli v vzhodne dežele, so našli razvito sadjarstvo posebno v Siriji. Njihov vojskovodja LUKULLUS (64 l. pred Kr.) je dal prenesti v Italijo MARELICO, BRESKVO in ČESNJO.

Italija, ki je bila prej gozdnata dežela samo z divjimi drevesi, so v prvem stoletju pred Kr. zasadili z raznovrstnim sadnim drevjem, tako da je bila en sam sadni vrt, kakor nam poroča - VERRO. Umetnost cepljenja, ki so se je naučili pri Grkih, so močno izpopolnili in jo prenesli čez Alpe v Francijo, Španijo in naše kraje.

S propadom rimske civilizacije in z zmago barbarstva je trpelo tudi sadjarstvo. Gojiti so ga začeli v srednjem veku

spet samostani. Šele kasneje je SADJARSTVO PRIŠLO IZ SAMOSTANSKIH ROK TUDI MED NAVADNE LJUDI.

Posebno je vzcvetelo sadjarstvo sredi 19. stoletja (pri nas še kasneje). Prednjačili so Francozi, ki so na prvem mestu še danes. Ti so do viška izpopolnili umetnost plemenitenja posameznih vrst in ustvarjanja novih s cepljenjem. Cepljenje doseže najboljši uspeh, če se cepijo sorodne vrste druga nad drugo (jablane z jablano), redko pa uspe križanje različnih vrst (napr.: hruške s kutino) ali različnih družin.

Namen tega plemenitenja je, da se razmnože razne kulture, ki se s sejanjem ne dajo tako množiti, da bi ohranile najboljšo vrsto. - Po tem splošnem zgodovinskem pregledu naj podamo rodovnike nekaterih vrst.

Jablana, ki raste kot divja lesnika, ni prvotno rastla v Evropi, temveč so jo kot tako prinesli iz zahodne Azije v Malo Azijo, od koder so jo Grki prenesli v svojo deželo in od njih so jo prevzeli Rimljani, ki so s cepljenjem vzgojili 600 vrst jabolka.

Hruška izvira tudi iz zahodne Azije. Do današnje HRUŠKE je prišlo iz križanja orientalske HRUŠKE, s srčkastimi listi in perzijske HRUŠKE, ki sta se potem križali z divjo drobnico, kakor jo poznamo mi še danes. Prvotna HRUŠKA je imela v sebi koščico in prav malo mesa. To vidimo pri današnjih slabih vrstah HRUŠK: če jo prerežemo, vidimo, da ima okrog jedra kot kamen trdna zrna, ki so preostanek prvotne hruške. Tudi HRUŠKA se da oplemenititi samo s cepljenjem. To se vidi iz tega, da zrastejo drevesa samo z manj vrednimi sadeži, ako se HRUŠKA sama zaseje.

KUTINA izvira iz gozdov severne Perzije pri Kaspiškem morju. Od tam

so jo prinesli na grške otoke in kasneje so jo Rimljani razširili po Evropi.

ČEŠNJO, kot je že omenjeno je prinesel rimski vojskovodja LUKULLUS iz mesta Kerasos ob južni obali Črnega morja. Že v 120 letih je prodrla ta ČEŠNJA do Velike Britanije.

SLIVA in ČEŠPLJA sta otroka zmernega pasu, razširili pa sta se tudi daleč proti severu. Oba sta iz Orienta; SLIVA od Kaspiškega morja, ČEŠPLJA s Kavkaza.

BRESKVA in MARELICA sta doma v notranji Aziji, in sicer MARELICA v vzhodnem Turkestanu in južni Mandžuriji, BRESKEV pa v srednji Kitajski.

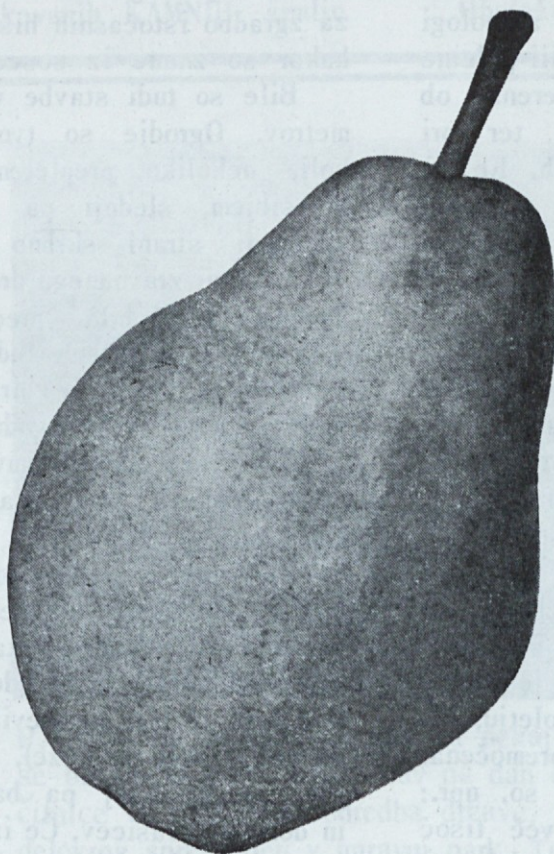
Tudi OREH in KOSTANJ sta našla

pot do naših krajev iz Azije čez Makedonijo, Tesalijo in Grčijo. Vinska trta ima svojo prvotno domovino na na Kavkazu, kjer divja trta posebno bujno uspeva.

Gojitev vinske trte so Armenci prenesli v 4. stoletju pred Kr. v Babilonijo, Sirijo in Palestino. Feničani so seznanili z vinogradništvom Grke in ti Rimljane. Rimski cesar PROBUS (276-282) je dal zasaditi boljše trte tudi od Renu in Moseli. Od tam se je razširilo vinogradništvo tudi v srednjo Nemčijo in Podonavje.

Po vsestranske zbranih podatkih priredil:

Valentin Potočnik

ARHEOLOŠKA IZKOPAVANJA PRI IGU IN NOTRANJIH GORICAH

Ljubljansko barje pred 5000 leti

Popotniku, ki ga vodi pot čez Ljubljansko barje, se nenehno postavlja vprašanje, zakaj so na tem področju - na koliščih nekdanje živeli ljudje? Še dandanes te tu vedno spremlja množica mrčesa, v lepem vremenu tropi brencljev, v slabšem vremenu krdela njih prijateljev komarjev, zjutraj obira do kosti ledeno mrzla megla, čez dan deluje sopara, poleg tega pa je bil ta teren nekoč še mnogo bolj nezdrav za bivanje, saj so bile stavbe postavljene sredi močvirja, ki je bilo bolj ali manj zalito z vodo ter poraščeno s tršjem in drugimi močvirskimi travami? Zakaj?

Po zbranih podatkih so arheologi lansko leto že četrto leto prebili poletne mesece pri raziskavanju terena ob Maharskem prekopu pri Igu ter pri sondiranju v Notranjih Goricah. Ko so na Ljubljanskem barju prvič zasadili lopate, so izhajali prav iz gornjega temeljnega vprašanja: Kaj je nekoč ljudi gnalo, da so se naselili sredi močvirja?

Ob tem se je porodilo vprašanje, kako so ti ljudje živeli, kakšne stavbe so si gradili, s čim so se preživljali, pa tudi, kako so čutili, mislili in verovali. Bera lanskim rezultatov je bila še posebno bogata, podoba nekdanjega življenja na Barju pa je prav z lanskimi izkopavanji mnogo bolj osvetljena.

Gladina močvirske vode je dokaj opadla, zlasti v zadnjem stoletju, še vedno pa je prst popolnoma premočena. Zaradi konstantne talne vode so, npr.: leseni predmeti, stari tudi več tisoč let, popolnoma ohranjeni; razpadajo pa v nekaj urah, če pridejo na zrak. Tako se je ohranilo veliko elementov nekdanjih stavb.

Stavbe so stale na ploščadih iz strjeno vodoravno položenih kolov, te pa na močvirsko dno zabitih, večinoma hrastovih kolih. Pri izbiri lege bodočih stavb so dajali prednost nekoliko dvignjenemu terenu v močvirju, z nizkim vodostajem vode ter z deročo vodo rečnega rokava, ki je stavbe oblivala.

Ob Maharskem prekopu stavbe niso bile osamljene, temveč je tamkaj stalo kar celo naselje, po izsledkih sodeč najmanj 400 po 200 metrov velikih stavb. Stavbe imenujemo kolišča, prebivalce pa koliščarje - so bile četverkotne oblike. Njih zgradba ni nič zaostajala za zgradbo istočasnih hiš na suhih tleh, kakor so znane iz sosednih držav.

Bile so tudi stavbe velikosti 6 x 4 metrov. Ogrodje so tvorili posamezni koli, nekoliko prepleteni z vejevjem in šibjem, slednji pa na zunajni in znotranji strani skrbno „oblečeno“ z več plastmi zravnanega drevesnega lubja. Podobno je bila pred mrazom in padavinami zaščitena tudi streha. Tlak v prostorih so trdega zbira ilovica. Peči, stalni objekti v prazgodovinskih hišah, še niso bile najdene, temveč le ognjišča, sestavljena iz skupine različno velikega kamnja.

Poleg stanovanjskih so stale približno enako velike, le nekoliko slabše zgrajene gospodarske stavbe, ki so, v prvi vrsti, nudile streho domačim živalim. Med temi je bila najštevilneje zastopana drobnica (ovce in koze), številni so bili psi, precej manj pa barskega goveda in domačih prašicev. Če izvzamemo konja in perjad, ki pri nas tedaj še niso bili udomačeni, so bile domače živali torej v glavnem tiste, kot jih gojijo danes.

Domače živali so služile kot temeljni

vir za prehrano in oblačenje. Prvenstveno so jih gojili zaradi mesa, dajale so tudi, mleko in v poslednji uri svoj kožuh. Domače živali niso zadovoljavale vseh potreb in koliščar se je moral pogosto odpravljati na lov za divjimi živalmi. Najraje in najuspešneje je sledil jelena, manj srno, divjo svinjo in medveda. Pri lovu mu je veliko pomagal pes, zlasti na sledi za lisico.

Meso je predstavljalo najvažnejši sestavni del prehrane. Rastlinska hrana bi bila bolj priložnostna, odvisna od nabiranja po gozdovih v okolici Barja. Žitaric in kakih zavestno zasajenih ali posejanih rastlin niso poznali. Nabirali so gozdne sadeže, predvsem lešnike in žir za prašiče, semena pa potem trli na uboklo oblikovanih KAMNIH, žrmlje

imenovanih, ter jih verjetno mešili v kaše in pogače, končno pa kuhali ter pekli v iz ilovice izdelanem (keramičnem) posodju.

Koliščarske stavbe so bile polne keramičnega posodja, med njimi pa si zaman iskal kako lepšo izdelano vazo. Naš koliščar ni imel posebno izrazitega čuta za estetiko, pri vsakem predmetu je gledal le na uporabnost.

Rod koliščarjev ob Maharskem prekopu ter v Notranjih goricah je bival na začetku bronaste dobe, vendar se nova doba, razen v tehničnem smislu pri obdelavi lesa, nikjer ne pozna. Naši koliščarji predstavljajo prežitek kamene dobe, stransko vejo, ki je izumirala na obronkih Ljubljanskega barja.

Obeležje kamene dobe daje zlasti

P. Hugo se je ločil od nas za nekaj mesecev. Pa se bo kmalu vnil. Toda prav na dan odhoda na počitnice je bila dana odredba države, da bo njegov delokrog spremenjen v naravni park. Torej čakajo ga ob vnitvi velike skrbi. Dosedanje delo bo treba začeti „prav na novo“.

Kante 29. 7. 1975 - p. Evgen ofm

način izdelovanja orodja. Baker in bron sta koliščarju pomenila izjemno redkost, težko dosegljivo bogastvo, pri izbiri surovine je segal skoro izključno po kamnu, kosti in rogu. Pri obdelavi kamenja je bil tako spreten, da je dosegel najvišji možni tehnični nivo.

Iz kamnitih predmetov, predvsem iz Notranjih goric, odseva pravo mojstrstvo, popolno obvladovanje tehničnih prijemov, naj bo to pri ovalnih, podolgovatih nožih ali pri pušičnih osteh trikotne oblike, raznih strgalih, praskalih za kože in drugih konicah. Vse to orodje in orožje je koliščar imel zasajeno v lesena taporišča.

Sekire so izdelovali iz portfirja in granita. Kamen so najprej prevrtali, nato šele brusili, da delo ne bi bilo brezplodno, saj jim je kamen pri vrtanju - vrtali so z lesenim predmetom in peskom - velikokrat počil.

Rezilo izdelane sekire je bilo ostro, sekira pa težka, tako da se je lahko v marsičem kosala z redkimi kovinskimi sekirami. Iz jelenovega roga so izdelovali sekiram podobna kladiva, iz živalskih kosti pa razna sila, bodala, igle in šivanke. Večina teh predmetov je bila toliko zglajenih in spolitiranih, da se še danes svetijo.

Med našimi koliščarji so bili posebno priljubljeni razni obeski; kolišče v Notranjih goricah prav obiluje s tem gradivom. Običajno so si obešali podolgovate kamne zelenih porfirmih in raznih prelivajočih se barv, potem ko so predmet prevrtali in obrusili. Manj napora so vložili pri živalskih zobeh in čekanih. Posluževalo so se jih, ker jih je bilo

potrebno le prevrtati in ker jih je privlačila barva zobne sklenine.

Največ dela je zahtevala izdelava jagod za ogrlice. Oblikovali so jih in pekli iz gline ali brusili, vrtali in gladili iz jamskih biserov. Ob pogledu na vse te najdbe, ki jih občudujemo zaradi dovršenosti v izdelavi, pa se tudi sprašujemo, ali so jih nosili zgolj zaradi kitenja ali pa so zanje predstavljali amulete, predmete, ki so jih ščitili pred nevidnimi silami narave, pred divjimi živalmi, zli duhovi, morda pred bogom vode in poplav?

Ob tem velja omeniti, da je na Ljubljanskem barju znanih že več kolišč, nikjer pa niso bila še najdena grobišča niti ne posamezni grobovi. Je to posledica v posebnih kultih? So mrtve morda sežigali in pepel trosili po močvirju, mrtve izpostavljali zverem ali so jim celo služili za hrano?

Omenjena kolišča podvržena analizi na podlagi radioaktivnosti ogljika so pokazala povprečno starost 5000 let - in še poznejša kolišča na Barju so živela v času, ko se je z velikimi preseljevanji v marsičem spremenilo oziroma ko se je izoblikoval svet evropskih ljudstev.

Stalno naseljena ljudstva so bila nenehno ogrožena od preseljevalcev iz ravnice, ob rečnih bregovih so se umikala v težko dostopno hribovito notranjost ter na jezera in močvirja ob enem tudi zaradi divjih zveri. Ljubljansko Barje in okolje je bilo sicer trdo za življenje in nezdravo, vendar vamo.

Priredil: Valentin Potočnik

NEVERJETNA ZGODBA ALI TUDI RESNIČNA

Poročila iz davnine

Ali lahko sklepamo na podlagi Jozuetove (biblijske) knjige, da je nekje sredi drugega tisočletja pred našim štetjem enakomerno rotacijo naše Zemlje zmotil neki komet?

Tovrstna postavka ima toliko posledic, da jo ne gre zapisati lahkomiiselno; pravijo strokovnjaki. K temu naj rečemo pa čeravno so vključitve velike in številne, da je pričujoča preiskava v svoji celoti povezana vrsta dokumentov in drugega dokaznega gradiva, ki vse skupaj potrjujejo to in druge ugotovitve v moji knjigi.

Tako piše Emanuel Velikovsky v prvih poglavjih svojega senzacionalnega dela „SVETOVI V SPOPADU“, ki je doslej doživelo že mnogo ponatisov. Najbolj neverjetna „čudežna“ zgodba za nekatere je tista, ki nam pripoveduje o Jozuetu ben Nunu, ki je med svojim zasledovanjem kanaanitskih kraljev pri Bethoronu zarotil sonce in mesec, da bi obstala. In rekel je vpričo Izraela:

„Sonce, stoj pri Gabaonu, in luna, v dolini ajalonski! In stalo je sonce in obstala je luna, dokler se ni narod maščeval nad sovragi... Ali ni to zapisano v knjigi Pravičnega?“

To zgodbo je težko verjeti človeku z najbujnejšo domišljijo in tudi nekatere-mu vemiku. Valovi vihamega morja v znanosti utegnejo utopiti enega sovražnika in so prizanesljivi do drugega.

Zemlja se utegne odpreti in pogoltniti človeška bitja. Jordan se utegne zaježiti z delom svojega nabrežja, ki se zvrne v korito reke. Zidovi Jerihe - ne na glas trobent, pač pa od slučajnega potresa - se utegnejo zrušiti.

V primerjavi s spoznanjem naše dobe - in ne tiste, v kateri sta bili

Jozuetova in Jašerjeva knjiga napisani - pa se je to utegnulo zgoditi, če se je Zemlja za nekaj časa prenehala vrteti na svoji predpisani poti, pomišljajo strokovnjaki.

Kljub takemu mnenju čeravno strokovnjakov, lahko podamo tudi svoje mnenje, da se namreč „RAVNO V TISTEM KRATKEM ČASU“ ko je Jozuet ben Nun izgovoril besede: Sonce in Luna stoj; splošni krči narave niso bili na to pripravljeni, da bi kar ob istem času, zaustavili rotacijo naše Zemlje; v tem bo, četudi strokovnjak, v zmoti.

Sestop zemlje z njene običajne rotacije si je mogoče zamisliti, toda samo v sila nepričakovanem primeru, da bi naš planet srečal drugo nebesno telo dovoljnega obsega, ki bi zmotilo stalno pot našega sveta. Vsako leto sestoji iz 365 dni, 5 ur in 49 minut.

Res je, da aeroliti ali meteoriti neprestano dosegajo našo zemljo, včasih jih je na tisoče, ali na deset tisoče. Vendar še nikoli nismo ugotovili spremembe v našem natančnem obračunu v krogu rotacije.

To ne pomeni, da večje telo ali večje število teles ne bi moglo udariti ob našo zemeljsko sfero. Veliko število asteroidov med krogotoki planetov Marsa in Jupitra kažejo, da se je tam v nekem neznanem času obračal neki drugi planet; zdaj sledijo samo ti meteoriti približno isto pot, po kateri je uničeni planet krožil okrog Sonca. Mogoče je trčil v njega komet in ga razbil.

Da bi kakšen komet udaril v naš planet, ni zelo verjetno, toda ideja ni absurdna. Nebesni mehanizem deluje s skoraj absolutno natančnostjo. Toda nestalni na svoji poti izgubljeni kometi,

ki jih je na tisoče in na milijone, se vrtijo na nebu in njih poseg utegne razmajati hamonijo. Nekateri teh kometov pripadajo našemu sistemu.

Vračajo se ob časno, vendar ne v natančno določenih prisledkih, to pa zaradi ovir, ki jih povzroča težnostna sila v smeri večjih planetov, kadar letijo preveč blizu njih. Številni drugi kometi, ki jih je pogosto videti s teleskopom, priletijo iz nezmemega prostora z zelo veliko hitrostjo in se izgubijo - včasih za vedno.

Nekateri kometi so vidni samo nekaj ur, drugi nekaj dni ali tednov ali celo mesec.

Ali se utegne zgoditi, da bi se naša zemlja, zemlja pod našimi nogami zvalili proti nevarnemu trku z veliko maso meteoritov, tem vozom kamnom, ki letijo z velikansko brzino okrog in prek našega sončnega sistema?

To možnost so vročično preiskali v prejšnjem stoletju. Od Aristotla dalje, ki je trdil, da je meteorit, ki je padel pri Aegospotami v času, ko se je svetil na nebu neki komet, dvignil s tal veter in ga ponesel kvišku in navsezadnje odvrigel na tistem kraju, pa do leta 1803, ko se je vsula ploha meteoritov na L'Aigle v Franciji in jo je raziskaval Biot za francosko akademijo znanosti - vmes pa je živela misel: Kopernik, Galileo, Kepler, Newton in Huygens.

Znanstveni svet ni verjel, da je kaj takega, kot je padec kamnov z neba, sploh mogoče. In to kljub številnim priložnostim, ko so kamni padali pred očmi množice, kakor se je zgodilo z aerolitom v prisotnosti cesarja Maksimilijana in njegovega dvora v Ensicheimu v Alzaciji na dan 7. novembra 1492.

Potem pa so od leta 1803 dalje znanstveniki le začeli verovati v to, da padajo kamni z neba. Če pa je mogoče,

da trči kamen z zemljo, in včasih tudi cela kopica kamnov - ali ne bi mogel potem poleteti v objem zemlje tudi cel komet?

Izračunali so, da takšna možnost obstoja, da pa je verjetnost uresničitve zelo majhna. Ako bi pa glava kometa potovala zelo blizu naše poti, tako blizu, da bi povzročila motnjo v zemeljskem gibanju, bi nastopila poleg motnje v gibanju planeta še neka druga posebnost: Zemljo bi udaril dež meteoritov in narastel v veletok. Kamni, zagreti od poleta skozi atmosfero, bi se zgmili na domove in na človeka.

V Jozuetovi knjigi, dva stiha pred mestom o soncu, ki se je ustavilo visoko na nebu za nekaj ur, ne da bi se povmilo v zaton, lahko beremo sledeče vrste: „Ko so bežali pred Izraelci in bili na pobočju Bethorona, je Gospod metal kamenje z neba veliko kamenje do Azeke, tako da so bili potolčeni. Več je bilo teh, ki so pomrli od kamenite toče, nego onih, ki so jih pobili Izraelovi sinovi z mečem“.

Avtor Jozuetove knjige se prav gotovo v celoti ni zavedal povezave med tema dvema pojavoma. Ni mogoče pričakovati od njega, da bi vedel karkoli o naravi aerolitov, o privlačnih silah med nebesnimi telesi in podobno. Ker pa poroča o teh dveh pojavih skupaj, ko da sta nastopila istočasno, je malo verjetno, da bi bila kronika izmišljena.

Meteoriti so padali na zemljo v deročem toku. Moralo jih je biti zelo veliko, ker so podrli več bojevnikov kot pa meči sovražnika. Za to, da je bilo pobitih na bojišču na stotisoče, je moral pasti hudournik kamnov. Takšna množica velikih kamnov pa bi pomenila, da je udaril naš planet rep meteoritov ali pa komet.

Jozuve ukaže solncu, da obstoji.

Slika iz Lampetovih Zgodb svetega pisma

Citat iz biblijske Jozuetove knjige je lakoničen in utegne zbuditi vtis, kot da je bil pojav negibnega sonca in meseca lokalen, se pravi, da je bil viden samo v Palestini med dolinami Ajalona in Gabaoona. Toda svetovni značaj katastrofe je naslikan v zahvalni molitvi, ki jo prepisujejo Jozuetu:

„Sonce in mesec sta obstala na nebu, in Ti se postavil v svojem srdu zoper naše sovraage... Vsi principi na zemlji so vstali, vsi kralji narodov so se zbrali... Porazil si jih v svoji jezi,

uničil si jih v svojem srdu... Narodi so vstrepetali od strahu pred Teboj, kraljestva so se majala zaradi Tvojega srda... Zemlja je hriščala in se tresla od hrupa Tvojih gromov... Sledil si jim s svojim viharjem, pogoltnil si jih v vrtincu... Njih mrtvih trupel je bilo kot smeti...

Široki radij, prek katerega je vršila nebeška jeza, je povdarjem v molitvi: „Vsa kraljestva so se majala...“

Problem, ki ga imamo pred seboj, je tudi mehaničen. Točke na zunanjih

plasteh vrteče se Zemlje (posebno blizu ekvatorja) se gibljejo z višjo linearno hitrostjo kot pa točke z notranjih plasti, vendar z enako angulamo hitrostjo.

To pomeni, če bi zemljo nekaj nenadoma ustavilo (ali pa zavrlo), v njeni rotaciji, bi notranje plasti mirovale (ali pa bi se njih rotacijska hitrost zmanjšala), medtem ko bi se zunanje plasti še naprej skušale vrteti.

To bi povzročilo trenje med raznimi tekočimi in na pol tekočimi plastmi in ustvarilo vročino. Na najbolj zunanji perisferi bi se trdne plasti odtrgale in povzročile, da bi gore ali celo kontinenti padli ali pa zrastle.

In gore so se zares znižale in druge so se dvignile iz ravninskega sveta; zemlja se je segrela s svojimi oceani in kontinenti; morje je zavrelo na številnih mestih, in skale so se topile; ognjeniki so oživali in gozdovi so goreli.

Ali ne bi nenaden zastoj zemlje, ki se vrti z nekaj več kot tisoč milj na uro okrog svojega ekvatorja, pomenil popolno uničenje sveta?

Svet je preživel - zatorej pozna neki mehanizem, ki je ublažil, počasnost zemeljske rotacije, če je le resnično do nje prišlo, ali pa ima neki drugi izhod za energijo gibanja razen spremembe v vročino, ali pa morda kar oba.

V primeri, če se je rotacija nemoteno nadaljevala, pa se je utegnila zemeljska os premakniti v prisotnosti močnega magnetnega pola, tako da je sonce navidezno izgubilo ure in ure svojega dnevnega gibanja.

Jozuetova knjiga, ki je nastala na osnovi starejše Jašerjeve knjige, pripoveduje o zaporedju dogodkov: „Jozuet... je vso noč hodil do Galagale“. Zgodaj zjutraj je napadel nič hudega slutečega sovražnika pri Gabaonu in ga „podil po poti proti Betheronu“. Ko je ta bežal,

so padali veliki kamni z neba.

Istega dne (isti dan, ko je Gospod izročil Amorejce Izraelovim sinovom), je sonce obstalo nad Gabaonom, mesec pa nad dolino Ajalona. Ugotovljeno je bilo, da razodeva ta opis nebesnih teles sonca v poldanskem položaju. Jozuetova knjiga pravi, da sta zvezdi stali sredi neba.

Če upoštevamo razliko v zemljepisni dolžini, je moralo biti v zahodni hemisferi zgodnje jutro ali noč. Stopimo k polici, kjer so knjige zgodovinskih tradicij domorodcev iz Centralne Amerike. Pomorščaki Kolumba in Korteza so ob svojem prihodu v Ameriko naleteli na pismene ljudi, ki so imeli svoje knjige. Večina teh knjig je zgorela v šestnajstem stoletju pod prsti dominikanskih menihov. Ohranilo se je zelo malo starodavnih rokopisov, ti pa so danes shranjeni v Parizu, Vatikanu, Pradu in Dresdenu.

Imenujejo se „codic“ in njih teksti so proučeni in delno prebrani. Med Indijanci iz časa osvojitve in še iz naslednjega stoletja pa so bili pismeni ljudje, ki so imeli dostop do znanja, zapisanega v piktografski pisavi njihovih dedov.

V mehiških kronikah Cuauhtitlana - v zgodovini kraljestva Culhuaean in Mehike, zapisani v indijanskem narečju Nahuja v šestnajstem stoletju - najdemo podatek, da se v času kozmične katastrofe, ki je nastopila v davnih dneh, noč ni izgubila dosti časa.

Biblijska zgodba opisuje sonce, ki je obstalo na nebu še en dan („približno ves dan“). Midrašim, knjige starodavnih judovskih tradicij, ki niso zbrane v bibliji, pripovedujejo, da sta sonce in mesec mirovala šestintrideset itimov ali osemnajst ur, kar pomeni, da je dan trajal od sončnega vzhoda do nočnega zahoda kakšnih trideset ur.

V mehiških kronikah piše, da je bil svet oropan svetlobe in da se sonce ni pojavilo za dobo štirih noči. V podaljšanem dnevu ali noči starodavna ljudstva niso mogla izračunati časa z običajnimi sredstvi, ki so jih imela na razpolago.

Sahagun, španski učenjak, ki je prišel v Ameriko generacijo po Kolumbu in zbiral izročila domorodcev, je zapisal, da se je ob času neke kozmične katastrofe sonce dvignilo samo malo iznad obzorja in tam potem obstalo, ne da bi se premaknilo; in mesec je tudi obstal.

Te zapiske iz zahodne hemisfere navaja (Velikovsky) na prvem mestu, ker domorodci niso poznali biblijskih zgodb, ko so jih odkrili. Razen tega ne vsebuje tradicija, kakor jo je zabeležil Sahagun, niti sledu o tem, da bi ji botrovali misijonarji; v njej ni prav nič, kar bi namigovalo na Jozueta ben Nuna in njegovo vojno s kanaanitskimi kralji.

Položaj sonca, ki je pri Sahagunu samo malo nad vzhodnim obzorjem, se razlikuje od biblijskega opisa, ni pa z njim v protislovju.

„Najbolj čudežna zgodba“ je dandanes dobila zelo verjetno razlago. O njenem odmevu pri starodavnih ljudstvih vsega sveta bomo zvedeli v prihodnje, še mnogo več.

RAZLAGA BESED IN POJMOV:

JOSUE - naslednik Mojzesa

KOMET - repatica, zvezda repatica

KANAAN - v biblijskih časih del Palestine med reko Jordan in Sredozemskim morjem; obljubljena dežela.

JERIHA - tudi Jeriho - palestinsko mesto.

AEROLIT - silikonski meteorit

ABSURDEN - brezmiseln

TELESKOP - dalnogleđ

ARISTOTEL - grški filozof

KEPLER, GALILEO, KOPERNIK,

NEWTON - učenjaki; astronomi, geologi itd.

ALZACIJA - Alzacija Lorena, pokrajina v severovzhodni Franciji, ki so je leta 1871 priključili Nemčiji. Francija jo je ponovno pridobila leta 1919.

EKVATOR - ravnik

ANGULAREN - to kar ima obliko kota ali kotov

HERNANDO CORTES - španski raziskovalec, zavojevalec Aztekov, administrator v Novi Španiji (1485 - 1547)

PRADO - nacionalni muzej v Madridu

DRESDEN - mesto v Nemški demokratični republiki, znano po umetnostnih galerijah

Po zbranih podatkih priredil:

Valentin Potočnik

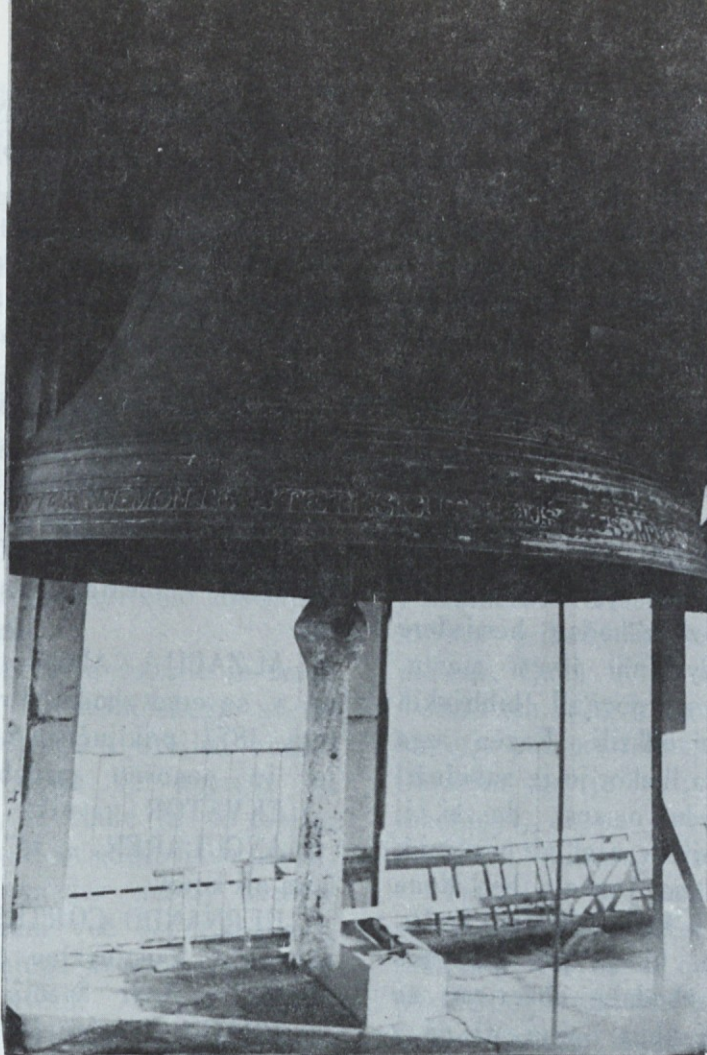

Profesor, ki je slabo slišal je dal študentu vprašanje. Ker študent ni znal odgovoriti, se je ozrl k sošolcu za pomoč. Sošolec je prišepetnil:

„Reci profesorju, da je osel.“

Profesor nevoljen zaradi prišepetavanja, je dejal:

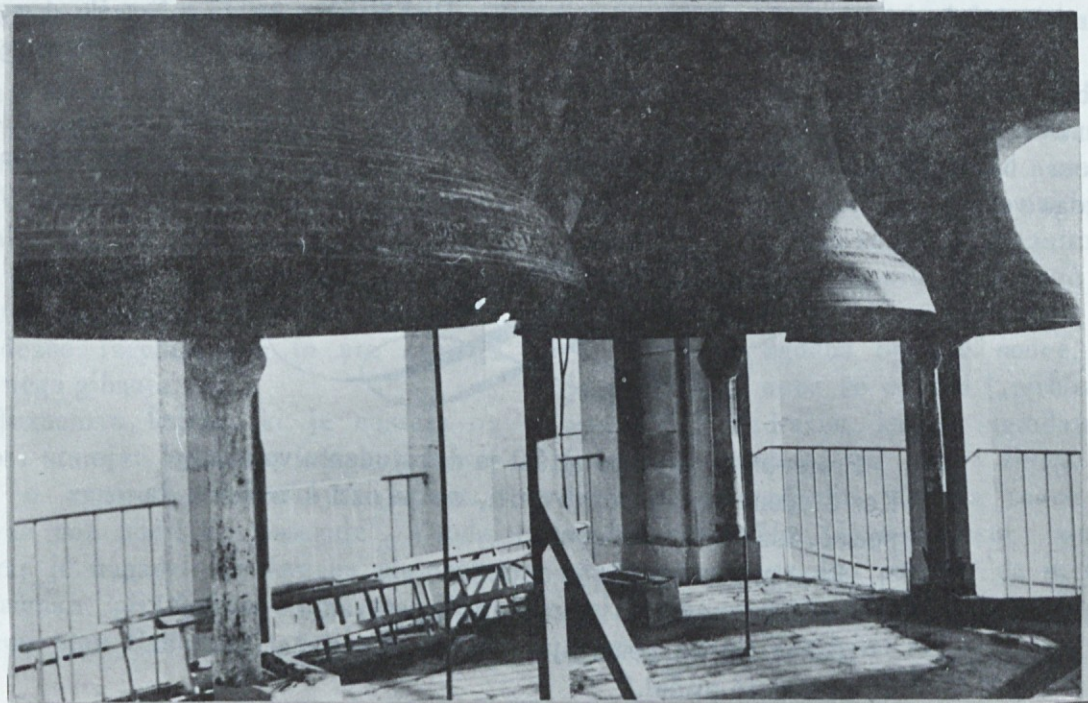
„Nikar mu ne pomagajte, saj je dovolj pameten, da bo sam na to prišel.“

Sveta Gora

pri Gorici

Zvonovi

Mesečnik v planinah

Morda mi ne boste verjeli, pa nič ne de. Toda pomislite, da se na svetu marsikaj dogaja, česar si ne moremo razložiti. - Katerega leta se je zgodilo, kar vam hočem sedaj pripovedovati, ne vem, ker se v onih groznih časih svetovne vojske nisem brigal za datum in sem čakal samo dne, ko bo konec krvoprelitja. Le toliko vem, da je bilo v mesecu juliju.

I.

S prijateljem Lojzetom sva sedela v vinogradu nad poljčanskim kolodvorom in prisluškovala grmenju topov, ki je bobnelo od soške fronte sem.

"Janko, ako ti je všeč, pa pojdiva v gore. Tam se vsaj za nekaj dni izogneva veselim in žalostnim, resničnim in lažnivim novicam ter

Kamnik

pozabiva na to grozno vojsko. Zdi se mi, da moji živci niso več v redu. Napor in samota mi bosta dobro dela."

Tako je govoril Lojze, žalostno potegnil iz pipice, v kateri je imel namesto tobaka nabasano orehovo listje in tavžentrožo, ter koprneče zrl tja v daljavo, kjer je slutil Savinjske planine.

Ker se je tudi meni zahotelo po gorskem zraku in miru, sem rad sprejel njegov predlog in tako sva se že naslednji dan odpeljala proti Celju. V Rečici na Paki sva dobila k sreči voznika in še isti večer sva se zatekla pod gostoljubno streho ljubenskega župnišča. Postrežljivi hišni gospodar naju je dal drugo jutro zategniti v Luče. Tam sva se pa obremenila vsak s svojim precej rejenim nahrbtnikom in jo mahnila proti Solčavi.

Pot ob bistri Savinji je bila lepa. Bila bi pa še lepša, če bi ne bilo tiste teže na hrbtu, ki me je kar tiščala k tlom. Imela sva namreč s seboj jedi in pijače za cel teden. Ko mi je Lojze tlačil vinske steklenice v nahrbtnik in sem jaz kot najboljšo pijačo začel hvaliti bistro planinsko studenčnico, je rekel: "Horacij piše: 'Vino pellite curas.' To se pravi po naše: 'Z vinom belite kure.' Ker imaš nekaj kur v nahrbtniku, moraš vzeti tudi vino."

Jaz sicer ne preziram ne dobrega grižljaja ne dobrega požirka. Toda, tam na vroči cesti ob hladni Savinji sem pa skoraj obžaloval, da nisem "stradalni umetnik".

Po dveurni hoji prideva v Solčavo, kjer si privoščiva daljši počitek. V neki gostilni - imena ne vem več - se rešiva nahrbtnikov in sedeva na klop.

"Janko," pravi Lojze, "poglej, če imaš še nahrbtnik na hrbtu; dasi ga vidim pred seboj na tleh, se mi vendar zdi, da ga še nosim. Očitno je, da imam vse živce razklane."

"Meni se godi prav tako," mu odvrnem. "Veš, Lojze, midva sva za nič človeka. Tale kratka pot - pa naju tako zdela! Kje so časi, ko sva hodila po Švici in Tirolah ter natovorjena kakor mule skakala čez ledeniške razpoke! Krušne karte in življenje po vojnih paragrafih, to dvoje vzame človeku vse moči. Kar čutim, da nisem več za naporne ture. Na Okrešlju bova ležala na trati in praznila nahrbtnike. Kadar bodo kure 'zabeljene' in pojedene, se vrneva domov, ti tod nazaj, jaz pa čez Kamniško sedlo."

"Res je," de nato Lojze, "na tej poti se nisva izkazala, toda pojutrišnjem bo že bolje. Potem pa pojdeva skozi Turski žleb na Tursko goro, nato pa čez Brano na Kamniško sedlo. Drugi dan pa čez Planjavo na Ojstrico; od tam pa, kakor bo kazalo."

"To storiš prav lahko, ako ti ta izprehod dovolijo tvoji razklani živci. Moja najtežja tura bo pa čez sedlo in Bistrico v Kamnik. Sedaj pa pustiva ta malo tečni pogovor in se lotiva česa bolj tečnega, da si na ta način olajšava tudi nahrbtnika."

Če druge ne, vsaj zadnje besede so bile Lojzetu pogodu. In tako

se je zgodilo, da je prišla ena kura ob svoje zadnje noge in prednje perutnice; kajti v gostilni nisva mogla razen klopi nič dobiti.

Popoldne odrineva naprej. Bila je prava julijska vročina. Na travnikih so sušili seno otroci, žene, dekleta in starčki. Ko sva šla mimo, so prenehali z delom in naju, naslonjeni na grablje, molče gledali.

"Naši fantje in možje trpe v strelskih jarkih, mi se trudimo doma, vidva pa zapravljata po nepotrebnem čas in moč po gorah."

Ta očitek sem bral v njihovih pogledih in tesno mi je postalo pri srcu... Pospešil sem korake, da bi hitreje ubežal tem pogledom, in kar lahko mi je postalo, ko se je pred menoj odprla Logarska dolina. Morebiti niso tako mislili in sem bral v njihovih očeh svoje misli. V tistih časih sem namreč večkrat zahvalil Boga, da sem podedoval od očeta krojaško težo, sicer bi se ne bil upal med sestradane ljudi.

"Glej, Janko," mi je skušal odpoditi žalostne misli Lojze, "tu na desno se pride v Matkov kot. Nekoč sem šel ponoči tod čez na Koroško. Hodil sem kar spe, dokler nisem treščil v mlado smreko, da sva se oba stresla. Bilo je prav o polni luni."

"Kaj si mesečen?"

"Mesečen? Mislim, da ne. Pač, včasih me je luna že malce vzdignila. Pa od tega je že dolgo."

Nato sva se pogovarjala o somnambulizmu, hipnotizmu in raznih drugih "izmih", da nisva vedela, kedaj sva prišla mimo Plesnika do Logarjeve planine. Tu odloživa in leževa na zeleno trato h kratkemu počitku.

Pred nama, v sklepu doline, so stali v lepi nekoliko zaokroženi vrsti sivi orjaki, nemo in grozeče. Njih obronki so se ostro črtali na temnomodrem obzorju in na bokih se jim je še tuj in tam belil sneg. Tišino je motilo le šepetanje vetra, ki je pohiteval nad travnatimi bilkami in se poigraval z vrhovi samotno ali v majhnih gručah stoječih jelk.

"Moj Bog, kako je svet lep in kako sladak je mir, ljudje se pa pobijajo ko zveri!" vzdihne tovariš.

"Prosim te, Lojze, molči o tem!"

In res nisva potem omenila vojske niti z najmanjšo besedico ves čas, kar sva bila v gorah.

Ko sva prispela mimo Rinke na Okrešelj, se je začelo že večeriti. Frischautov dom in pastirske koče, vse je bilo prazno in zapuščeno. V domu sva našla odprto vse, kar sva potrebovala, obednico, kuhinjo in eno sobo z dvema posteljama.

Po večerji sedeva pred hišo. Bila je krasna mesečna noč. Polna luna je svetila, da se je vse natanko razločilo, kakor bi bil dan. Mrki stražniki na desni in levi so se mi zdeli kakor bi bili s srebrom okovani, tako krasno se je razlivala mesečina po njih stenah in plazovih.

"Torej skozi Turski žleb ne greš?" pretrga Lojze molk in upre oči na Tursko goro.

"Ne, kvečjemu grem pogledat tja na Savinjsko sedlo, kjer še nisem bil, drugače se pa ne ganem s planine. Moj Bog, kaj se pa hočeš plaziti in potiti po plazovih in skalah? Kaj ni tu dovolj mirno in prijetno? In odkrito povedano, jaz - jaz sem se odvadil in zdi se mi, da nisem več za naporne ture."

"No, bomo videli!" -

Ker v spalnici nisva zaprla oknic, nama je luna vsipala vanjo kar na gosto svoje žarke. Okrog polnoči me zbudi škripanje vrat. Odprem oči in vidim, da je tovariševa postelja prazna. Kmalu nato zaškripljejo hišna vrata. Urno planem kvišku in se ozrem skozi okno. Nepričakovan prizor! Po zeleni trati stopa Lojze v srajci dopetači in s čevlji na nogah. V desni vihti cepin, levico pa drži iztegnjeno pred seboj, kakor bi iskal pota. Hitro se za silo oblečem in hitim za njim.

"Lojze, za božjo voljo, kam pa greš? Pa vendar ne na Tursko goro? Ura je še malo prezgodnja in tudi tvoja oprema ni povsem za visoke ure."

Toda Lojze se ni zmenil za moje klice. Kar plaval je po mesečini, kakor bi hotel iz čevljev, ki so ga na videz tiščali k tlom, mesecu naproti. Ko ga dohitim, ga zgrabim za roko in krepko stresem.

"Nesrečnež!" zakriči na ves glas in pade kakor snop na travo. "Zakaj si me zbudil? Malo bi se bil izprehajal po planini, potem bi pa zopet šel nazaj v posteljo in spal naprej. Ako me kdo zbudi, kadar me luna nosi, mi zelo škoduje na živcih."

"Seveda izprehod ti bi pa ne bil škodoval! Vstane s postelje, natakne čevlje in vzame cepin, pa je napravljen za turo v hladni noči! Tega se pa nikar več ne boj, da bi te še kdaj budil. Zaradi mene lahko podnevi spiš, ponoči pa delaš ture na Tursko, na Mrzlo ali pa na kako drugo goro. Boš še laglje gor prilezel, ker te bo luna nosila. Jaz pa grem rajši v podstrešje spat, ker nisem prišel zato na Okrešelj, da bi najprej poslušal tvojo godbo na nos, potem pa lovil mesečnike po planinah."

"Nikar se ne huduj! Jaz ne morem pomagati, če me je zopet napadlo. Morda je to vzrok, ker sva se včeraj pogovarjala v somnambulizmu."

Tako me je miril Lojze in me pregovarjal, da bi ostal v spalnici; toda ni me preprosil. Vzel sem odeje in sem si postlal na podstrešju, kjer sem v tihoti in miru, ki sta tu vladala, kmalu sladko zaspal.

Ko sem se drugo jutro prebudil, je sonce že precej visoko stalo; Lojze pa je ropotal v kuhinji in kupal čaj. Hotel se mi je očividno prikupiti.

"Vidiš," je rekel, "skuhal sem ti imenitnega čaja. Po zajtrku pa greva na Savinjsko sedlo. To bo nekaka vaja za jutrišnjo turo skozi Turski žleb na Kamniško sedlo."

"Na Savinjsko sedlo grem. Skozi Turski žleb pa lahko greš brez mene; če hočeš, kar o polnoči v najlepšem luninem svitu in v sinočni monduri."

Te moje besede ga pa niso spravile ob dobro voljo. Ko sva korakala skozi Mrzli dol proti Savinjskemu sedlu, je ukal in pel kakor mlad pastir. Ob vznožju proda, ki po njem drži steza v kratkih ključih v Turski žleb, je pa kar utihnil in obstal. Gledal je s snegom napolnjeni žleb tako zaljubljeno kakor študent svoje znanje s plesnih vaj. Na mojo opombo, da je zelo zasnežen, je odvrnil, da je še mikavnejši; saj je bela barva znamenje nedolžnosti.

Snega sva imela tudi na poti na sedlo obilo. Ker je bil plaz tu in tam dokaj strm, sonce pa toplo, sva prelila precej potu, preden sva prilezla na vrh. Šla sva še nekoliko naprej, poiskala si kopen prostor in jela dejansko izvajati Horacijev svet: "Vino pellite curas"... Razgled pa ni bil poseben, razen bližnje okolice je vse pokrival čad. Ker se nama ni nikamor mudilo, sva se vrnila precej pozno.

Po večerji sva sedela zunaj pred hišo. Lojze je kadil orehovo listje in tavžentrožo ter mi slikal v najpesetnejših barvah razne žlebove, stene in vrhove, ki se nama z Okrešlja ponujajo. Toda jaz sem vztrajal pri svojem sklepu, da se hočem na planini (Okrešlju) le pošteno spočiti in nasamotariti.

II.

Spal sem zopet v podstrešju, dasi me je Lojze, vsaj zaradi lepšega, vabil s seboj v sobo. Ponoči se nenadno prebudim. Zdelo se mi je, kakor bi bilo spodaj nekaj zaropotalo. Pogledam na uro: kazala je dve.

"No, mesec ga vendar ni šele sedaj ven nesel. Če ga je pa prinesel nazaj, je pa ravno prav." Tako si mislim, in zopet zaspim.

Bilo je kako uro pozneje, ko se zopet prebudim. Grem dol in vidim, da so vrata v spalnico odprta. Hitro pogledam noter. Lojzeta ni bilo nikjer in cepina, njegovega najboljšega prijatelja, tudi ne. Pogledam skozi okno, če bi ga kje ugledal ali zaslišal njegove stopinje. Toda zastonj sem prisluškoval. Vsa planina je počivala v objemu smrtne tišine.

"Kaj pa, če ga je luna nesla proti Turskemu žlebu?"

Ta misel mi je šinila v glavo in me ni več izpustila. V tem primeru mu ni drugega kazalo, kakor iti za njim. Urno so napravim, pomečem najpotrebnejše v nahrbtnik - Lojzetov je počival v kotu pri postelji - in odhitim na lov za mesečnikom. Po kratkem iskanju sem takoj spoznal, da jo je mahnil po planini navzgor, ker sem samo tu zasledil odtise njegovih s podkvicami oboroženih čevljev.

Bilo je svetlo kakor podnevi; po vsej okolici, po planini in gorah se je razlivala srebrna mesečina. Toda jutranji hlad in ugašujoče

zvezde so že naznanjale, da se pripravlja mlado jutro na zmagoviti pohod. Ko sem zagledal nad seboj ovinke steze proti Turskemu žlebu, so se pokazali prvi zlati pasovi na obronkih gora.

Napeto prisluškujem, če bi slišal kak ropot v žlebu, a zaman; povsod je vladala gluha tišina. Sledovi podkvic pa so kazali naravnost v žleb; Lojze je torej moral biti na vsak način v njem, ako ga je luna takrat odnesla, ko sem slišal ropot v hiši. Kličem in kličem, toda nihče se mi ne oglasi.

Po strmem produ pridem kmalu do žleba. Bil je ves napolnjen z globokim snegom. V njem zagledam takoj Lojzetove stopinje. Sprva je lezel naravnost po snegu navzgor. Sčasoma pa se je naveličal utrudljivega in zamudnega sekanja stopinj; zato je krenil k steni, kakor hitro se je pokazal prvi klin iz snega.

Tudi jaz sem ga posnemal. Pot je bila zelo nerodna. Večina držajev je bilo še v snegu; kar pa je bilo kopnih, zlasti tistih za noge, so bili zakrivljeni in tako opolzli, da na njih nisem našel varne stopinje. Parkrat sem moral višje v skale, kar ni bilo posebno prijetno, ker so bile prevlečene z ledom. Proti koncu je šlo nekoliko laže.

Ko stopim iz žleba na prosto, zagledam pred seboj - Lojzeta. Sedel je na gladki skali in zadovoljno vlekel iz pipe - pravi c. kr. tobak, ki ga je vzel s seboj za bolj slovesne priložnosti.

Ko zasliši moje stopinje, se ozre, vzame pipico iz ust in pravi: "Dobro jutro," to pa tako ravnodušno, kakor pozdraviš znanca, ki ga srečaš vsak dan na istem mestu na ulici.

"Za božjo voljo, kako pa prideš sem?" vzkliknem napol vznevoljen, napol vzradoščen; "kaj te je res luna privlekla gor?"

"Kako pa, luna, luna. Kdaj me je vzdignila, ne vem, in kako sem prišel v žleb, tudi ne vem. Samo toliko vem, da sem se prebudil šele na tistem mestu, ko nisem mogel več naravnost naprej. Mislím, da je tudi tebe tam trdo imelo. Jaz sem moral poprej presekati precejšnjo opast, preden sem mogel dalje. Sicer pa, kaj sem hotel storiti, ko sem bil že blizu vrha! Nazaj mi ni kazalo, zato sem šel naprej. Zares, nekoliko mesečnosti ni nič napačnega. Vstaneš in prideš do najzanimivejšega dela ture nezavestno in brez vsakega truda, kakor bi te res luna nosila. O tem zanimivem pojavu lahko napišeš lepo razpravo; če po svoji navadi kaj prideneš, te ne bom izdal. To naj ti bo za nagrado, ker si prišel za menoj. Pohvaliti te moram tudi, ker si vzel nahrbtnik s seboj, vidim, da ni prazen. Jaz sem se sicer preskrbel s čutaro vina, toda pijača se na prazen želodec ne prileže posebno. Zdi se mi pa, da sem vendar parkrat potegnil iz nje med potjo, ko sva z luno hodila. Sedi no, in pokaži, kaj imaš v tisti bisagi!"

Jaz nisem vedel, ali bi se smejal ali jezil; ker je bila pa vsa situacija bolj za smeh kakor za jezo, sem se odločil za prvo.

Bilo pa je res prijetno tisto jutro tam nad Turskim žlebom. Grela sva se lepo na soncu in gledala dol po širnem Ljubljanskem polju, ki je ležalo pod nama v svoji pisani krasoti. Vasi, ceste, vode, vse se je bleščalo in radovalo v žarkih jutranjega sonca. Veličasten je bil tudi pogled na bližnje vrhove, zlasti na skupino Rinke in Skute. Tedaj je začelo v meni zopet vstajati tisto hrepenenje, ki žene planinca višje in višje, soncu naproti. Zato se nisem vrnil skozi temni mrzli Turski žleb, marveč sem odšel s tovarišem čez Kotličce na Kamniško sedlo.

Po deloma peščeni vijugasti stezi sva prišla v slabi uri na Tursko goro. Od tu sva imela lep razgled na Julijske Alpe. Ker se je pa radovednemu Lojzetu mudilo v Kotličce, jih nisva dolgo ogledovala.

Sestop do zadnje zarezke ob steni Brane je moral biti svoje dni precej neroden, ker je skalovje silno krušljivo. Sedaj je pot dobro zavarovana s klini in žico.

Najprej prideva po strmih pečovju v širok žleb, ki se konča z oknom. Pod njim se pričenjajo Kotličci. Negotovi stopnji v strmih grušču daje žica potrebno varnost. Pred zadnjo zarezko je svet precej ploščat. Od tu se lepo vidi nadelana steza, ki drži s pobočja Brane na Okrešelj. V zadnjem Kotličcu je ležal še debel snežen plaz noter do položne steze, ki je speljana ob pobočju Brane na Kamniško sedlo. Ker je bil sneg jako trd in nisva imela derez, je prišel cepin do besede.

Kamniško kočjo sva našla v najlepšem neredu, odeje razmetane, kuhinjsko posodo pa nepomito. Čudno, da se še vedno dobe planinci, ki se sicer potrudijo, da si skuhajo, jedo, pijejo in spe. Da bi potem kočjo lepo pospravili, tako daleč pa njihova vzgoja ne sega.

Skuhala sva si čaj in pospravila, kar so drugi spravili v nered, nato pa sva legla na trato pred kočjo k zaslužnemu "dolce far niente".

Prijeten je tak počitek na toplem soncu in v božjem miru, ko ti oko ne najde meja in ti uho boža žuborenje vode, ki si išče v kamenju pot izpod kopnečega snega.

Ležala sva dolgo časa na mehki travi in gledala v Logarsko dolino ter daleč naprej v ta krasni božji svet. Nato se odpraviva nazaj proti Okrešlju. Ko prideva tja, najdeva hišna vrata na stežaj odprta. Sprva sva mislila, da sva dobila goste; toda kmalu se spomnim, da sem jih v naglici pozabil zapreti. In res ni bilo nikjer zapaziti, da bi bil kdo med najino odsotnostjo v hiši. Lojze je šel nadaljevat delo, prekinjeno v Turskem žlebu; jaz pa sem se spravil nad kuho, ker je bil moj dan.

Tovariš si je bil zaželel žgancev. Skuham jih z največjo skrbjo, nadenem jih na dva krožnika in jih dobro zabelim. V dve skodelici pa sem nalil grahovke, ker ni bilo mleka. Vse to nesem v obednico; nato grem zaspanetu naznanit, da je obed že "serviran". Imel sem precej opraviti, pred sem ga spravil pokonci. Šele grožnja, da bom vse žgance sam snedel, ga je vzdignila iz jaslji. Ko pa prideva v obednico,

zapazim v svoje nemalo presenečenje, da sta en krožnik in ena skodelica že prazna.

"Kakor vidim, si ti že pospravil svoj del," pravi Lojze in sede za mizo.

"No, ta je pa lepa! Kdo mi je med tem žgance snedel?" vzkliknem začuden.

"Kdo neki kakor ti? Morda bi rad še pri meni zajemal, ko se delaš tako nevednega."

"Nehaj! Povem ti, da niti žlice nisem imel v ustih. Ko sem šel pote, sta bila oba krožnika še polna. Nekdo je moral biti medtem tu."

"Morda si pa pozabil, da si snedel žgance. Neki profesor je nekoč v svoji raztresenosti položil hlače v posteljo, sebe pa je obesil pred vrata na kljuko."

"Ne delaj se norca! Rajši mi pomagaj iskati požeruha, ki je kosil, akoravno nisem zanj kuhal."

"Vse ob svojem času in lepo po vrsti. Jaz pospravim najprej žgance. Skuhal si jih res izvrstno in tudi grahovka se zraven lepo poda. Ti pa pojdi medtem gor v sobo in prinesi kuro, ki leži na polici in tisto steklenico vina, ki stoji poleg nje. Ker si prišel ob žgance, ti odstopim obe bedri, da boš rajši in laže hodil. Ko se najeva in napijeva, pa greva nad nevidnega neznanca, če je res iz kosti in mesa, in ne straši le v tvoji domišljiji."

V sobi najdem kuro brez - beder in na pol prazno steklenico. Oboje postavim pred Lojzeta in pravim: "Medtem ko sva se midva prerekala, kdo je snedel žgance, si je pa najin nepovabljeni gost privoščil moja bedra in tvoje vino in tako dokažal, da je res iz kosti in mesa."

Lojze me najprej debelo pogleda, potem pa zakliče: "No, ta je pa že malo prehuda. Kura je bila ravnokar še cela in steklenica polna. Nekdo se tu skriva in se hoče rediti na najine stroške. Hitro zakleni hišna vrata, potem pa na lov! Prav gotovo se je nekdo vgnezdil v hiši medtem, ko sva bila z doma. Zakaj si pa tudi pustil odprto!"

Skrbno preiščeva najprej podstrešje, nato nadstropje in naposled še pritličje, toda žive duše ni bilo nikjer; pač pa je med tem času odfrčala še ostala kura in tudi steklenica je nekam izginila.

Po dolgem čudenju in kratkem posvetovanju se je začelo iznova iskanje. To pot sva pričela s pritličjem in končala s podstrešjem. Toda brez vsakega uspeha. Pač, ko prideva nazaj v obednico, zagledava na mizi obrane kurje kosti in prazno steklenico.

Ko sem zaklenil hišne duri, sem v naglici pozabil ključ ven potegniti in tako je najin "gost" lahko hodil ven in noter. In res so bila vrata odklenjena. Urno planeva ven in začneva iskati okrog hiše, kajti daleč še ni mogel biti. Toda zastonj je bilo vse iskanje. Pač pa naju je čakalo novo presenečenje. Ko sva hotela nazaj v hišo, so bile duri - zaklenjene.

Kamniški planinski raj

"Tristo cepinov in par derez po vrhu! Odpri, kdor si notri, odpri, pravim, če ne...", začne vpiti Lojze, vihteč svoj orjaški cepin, ki se je bil z njim oborožil. Toda iz hiše ni bilo nikakega odgovora.

Položaj je bil že več kakor tragično-komičen. Najprej nama je potepuh snedel kosilo in vino popil, sedaj naju je pa še ven zaklenil! Hodila sva okrog hiše, se jezila, žugala in prosila - vse zaman, nihče se ni oglasil.

Nato greva za bližnjo pastirsko bajto, da bi tako iz zasede opazovala nevidnega sovražnika. Prežala sva skoraj pol ure, toda hiša in vsa planina je bila kakor izumrla. Zdajci zaslišiva glasno ukanje. Odgovorila nisva, ker nisva bila prav nič za to razpoložena. Kmalu nato pride iz gozda planinec in jo zavije naravnost proti Frischaufovemu domu. Greva mu nasproti in kako se razveseliva, ko spoznava v njem prijatelja Martina.

"Aha, tukaj sta, nepridiprava nepridna! Saj sem vedel, da vaju tu dobim. Lepo sta pa res naredila. Kar pobrala sta jo v planine, ne da bi bila meni naznanila. Toda o tem se zmenimo pozneje. Sedaj mi pa skuhajta hitro čaj. Kajti spoten, lačen, žejen in zdelan sem, da nikoli takega!"

Pri teh besedah je Martin omahnil na klop pred hišo, da je kar zaškripalo. Zasmilil se nama je, toda kako priti v dom?

Ko mu v kratkih besedah pojasniva, v kakšnih škripcih sva, naju nekaj časa začudeno gleda, nato pa pravi nekako pokroviteljsko: "Dobro, da se nisem na vaju zanašal ter sem si izposodil ključ. Vidita, ko bi mene ne bilo, bi lahko spala na travi z lačnim želodcem in žejnim grlom. Sedaj mi pa najprej kaj skuhajta, potem pa pretaknemo vse kote. Najdemo ga, če je le še v hiši."

Po večerji smo skrbno preiskali ves dom, pa nismo našli najmanjšega sledu, ki bi nam kazal, da je še kdo drug razen nas treh pod streho. Neznanec je najbrže, ko sva ga iskala za hišo, skočil ven in odnesel ključ. Moral se je pa vendarle ponoči vrniti; zjutraj smo namreč našli vrata odprta, v ključavnici pa je tičal moj ključ.

Kdo je bil nevidni neznanec? Lojze je osumil Martina. Toda jaz sem to za najinega prijatelja nečastno sumnjo odločno odklonil. Martin se mi je zdel preresen za tako neumestno šalo.

I I I.

Noč je potekla mirno. Mesec je dal Lojzetu mir, Lojze pa nama. Dan je bil posvečen splošnemu počitku. Kratek izprehod, poleganje v travi, kuhinjsko delo, urejevanje notranjih razmer in tarok, to si bile pglavitne točke dnevnega reda, ki so se po potrebi in prijetnosti bolj ali manj ponavljale.

Ko je pa zvečer Bog prižgal na nebu svojo obločnico, smo delali na klopi pred domom načrt za drugi dan. Tovariša sta bila za turo čez Planjavo in Ojstrico v Kocbekovo kočo, jaz sem bil pa proti. Sicer nimam prav nič proti Planjavi ne proti Ojstrici in tudi ne proti Kocbeku in njegovi koči, toda, kadar mi kdo to pot omeni, se mi vselej v srcu obudi nekaj gnevu podobnega. Zakaj?

Bilo je tam gori pri zadnjem studentu pod Presedljajem. Tominšek, tisti, ki so ga krstili za Franca, mi poda z vodo napolnjeno slatinsko steklenico z očetovskim opominom, naj jo vtaknem v nahrbtnik, češ da je nadaljna pot do Kocbekove kočje suha in brez vode. Jaz ga ubogam in jo stlačim čisto na dno.

"Zakaj pa ne na vrh?" bi kdo mislil. Sam ne vem zakaj. Človek pač večkrat kaj stori, ko ne ve, zakaj.

Tisti dan pa je bila pot od Presedljaja do kočje mokra in polna vode, ki je neprestano tekla naravnost iz oblakov. Tudi naslednji dan, ko sva se vračala čez Ojstrico in Planjavo v Ljubljano, ni bilo dosti bolje; prav nič nisva pogrešala vode do Ljubljane. Takrat pa je preiskaval pri vhodu v mesto na sedanji Gosposvetski cesti kovčke in nahrbtnike precej natančen naslednik svetopisemskih cestinarjev. Ta je takoj našel, na kar sem bil jaz čisto pozabil. Otikal je namreč steklenico z vodo in jo je proglasil kot "zatajeno, dachu podvrženo blago", češ, da je v njej - žganje. Ko se je pa na lastna užaljena usta prepričal, da je označena slivovka res le nedolžna voda, mi je zažugal, da me bo "v ponovnem primeru naznanil zaradi 'zapeljevanja uradnih oseb'." Ko bi ne bil imel obče znanega dr. Tominška za pričo svoje nedolžnosti, ne vem, kako bi se bila vsa zadeva poravnala, ker je "uradna oseba" vzela vso stvar za jako resno.

Res, prav nič nimam zoper Planjavo, ne zoper Ojstrico in tudi ne zoper Kocbeka in njegovo kočjo, toda kadar mi kdo to omeni...

Ker se nismo mogli zediniti glede ture, smo odložili odločitev na drugo jutro in šli počivat.

Ker sem zaradi svojega poklica obsojen k zgodnjemu vstajanju, mi tudi v počitnicah sonce malokdaj prišlje na posteljo. Tisto jutro gori na Okrešlju je pa stalo že precej visoko, ko sem se prigugal s podstrešja. Svetloba, ki se je v gostih žarkih vsipala skozi okna, me je tako slepila, da se mi je skoraj zdelo, kakor da ne vidim prav, ko me je pod stopnicami ustavil orožnik z ukazujočim: "Kdo ste? Legitimirajte se!"

Jaz sem sicer prijazen in vljuden človek, vsaj mislim, da sem; če te pa kdo na vsezgodaj, ko komaj spregledaš, že nahruli in zahteva, da se mu izkažeš, kaj si, kakšen si, od kod si in kam si namenjen, te mora zgrabiti jeza, če bi tudi imel mesto žolča limonado. Zato sem precej rezko odgovoril: "Saj vidite, da sem ravnokar vstal. Niti umil se še nisem, tudi molil ne in zajtrkoval, naj se pa že legitimiram! Ne bodite sitni! Sploh pa sem v hiši za sedaj jaz gospodar in lahko zahtevam vašo legitimacijo."

"Tako," odvrne orožnik z zlobnim nasmehom in mi pomoli pod nos na puško nasajeno bodalo: "To je moja legitimacija; pokažite sedaj vi svojo! Pa hitro!"

Tako solidni legitimaciji seveda nisem mogel ugovarjati in izkazal sem se tudi jaz. Ker je našel vse podatke v redu, je postal nekoliko vljudnejši. Poprašal me je nato po tovariših. Najbrže je bil v Solčavi zvedel, da smo šli na Okrešelj. Pokazal sem mu spalnico, potem pa odšel v vežo, kjer sem padel v roke drugemu orožniku, ki je bil še nekam prijazen.

"Kajne, moj tovariš Bellak je precej služben?" mi pripomni smehljaje.

Tu se mi v hipu posveti v glavi. Lojze mi je namreč pri neki priliki na Pragerskem pokazal tega Bellaka.

"No, gori v spalnici se bodo lepo pogledali," sem si mislil. Bili so si namreč stari znanci. Martina je Bellak pred nedavnim časom gnal v Gradec zaradi na srbsko obrnjene zastave kot veleizdajalca, za Lojzeta se je pa prav takrat na vse kriplje prizadeval, da bi ga spravil do "ričeta", ker je menda med balkansko vojno v cerkvi pobiral za srbske "koče".

Pa se niso prav nič gledali. Bellak je priropotal za menoj in povedal, da je soba prazna. Šel sem se prepričat, če sta ptička res izletela. In res ju ni bilo nikjer. Ker sem jim zvečer rekel, da ne grem z njima, sta jo kar sama ubrala na Ojstrico. Da sta odšla brez slovesa, mi ni bilo všeč. Vesel pa sem bil, da se niso sešli z Bellakom. Lojze se je vselej raztogotil, če mu je kdo omenil obljubljeni ričet. Martinu se pa pretaka celo nekoliko turške krvi po žilah. Lahko bi se torej zgodile kake neprijetnosti...

Bellak se je za nju silno zanimal. Ko sem mu odkritosrčno

povedal, da sta šla brez legitimacij na kranjsko stran, se mu je hudobna zadovoljnost razlila po obrazu.

"Včeraj smo se nekaj menili o Turskem žlebu. Ako vas zanima, pa stopite tja, saj ni daleč. Sneg sega precej globoko dol in po sledu boste lahko takoj spoznali, če je kdo šel v žleb."

Bellak je bil z mojim odgovorom jako zadovoljen in mi je obljubil, da se vrne z mojima tovarišema, in da bo še "prav prijetna družba" na Okrešlju. Drugi orožnik bi bil najrajši ostal pri meni, pa je moral z njim.

"Hvala Bogu, da sem se ju na tako lep način znebil! Sedaj bom nekaj uric preživel v miru in divni samoti! Najprej si skuham čaj, nato se pa pojdem izprehajati. Opoldne si pripravim obed, po kosilu pa ležem v senco na travo."

Med takimi in enakimi prijetnimi mislimi grem v spalnico, da bi videl, koliko brašna sta mi tovariša pustila, pa sem bil jako neprijetno presenečen. Po dolgem iskanju sem se prepričal, da sta pobrala prav vse, kar spada pod oddelek "prehrana"; zato sta mi pa pustila vse perilo! Namen je bil prozoren. Hotela sta me izstradati in tako prisiliti, da bi prišel za njima. Da bi pa ne imel prelahko nositi, sta mi prepustila svoje cape. Ker od "divne samote" še nihče ni bil sit, mi res ni kazalo drugega kakor iti za njima. Hitro pospravim hišo, zbašem tiste cunje v nahrbtnik, ki je bil zato precej rejen, četudi ne posebno težak, zaklenem in odidem proti Kamniškemu sedlu.

Na snegu, ki je tudi tu segal daleč dol, zapazim takoj stopinje tovarišev. Mahnila sta jo kar po sredi plazu in tudi jaz sem ubral isto pot. Vstop v steno Brane je bil jako dober. Bog daj tistemu, ki je nadelal stezo v skalo, dolgo življenje, da bi še kaj enakih naredil! Stena se skoraj sama nekako pogreza pod teboj v tla, tako da si kar kmalu na poti, ki se lepo vije po zelenem pobočju Brane proti sedlu.

Pred Kamniško kočo nekoliko postojim, ker sem se spomnil Tomiška, steklenice z vodo in tiste "uradne osebe" poleg kolizeja v Ljubljani. Toda naposled je zmagalo prijateljstvo in urno jo mahnem naprej.

Takoj onstran sedla se je pričel zopet snežen plaz, na katerem zagledam znane mi sledi podkvic. Odtisi me vodijo še onkraj plazu po dobro nadelani stezi in me pripeljejo slednjič na vrh Planjave. Upal sem trdno, da me tu pričakujeta moja "ministra za prehrano", toda namesto njiju sem našel prazno steklenico z Martinovim lakoničnim povabilom na obed, "ki se vrši na Ojstrici ob dveh popoldne." Lojze je pa še pod vabilo zapisal prijazno bodrilo: "Sero venientibus ossa!"

Jaz se sicer ne razburim, če me kdo povabi na obed, toda tisto vabilo gori na Planjavi me je pa le malce razjezilo. Ko bi bil Lojze vsaj mesto svojega hudobnega pristavka zavil v vabilo kaj za obed

porabnega in pustil v steklenici za par prstov pijači podobnega! In tudi čas sta določila! Jaz pa nisem niti vedel, kdaj sem vstal, ker nisem imel ure s seboj. Pustil sem jo bil namreč doma, ker je vzel Lojze svojo, in se nisem hotel obteževati z nepotrebno prtljago. Pogledal sem proti Ljubljanskemu gradu na uro, pa nisem mogel razložiti kazalcev, ker je bilo preveč dimnato. Bil sem torej navezan sam na sonce in nase. Ker je bila moja senca že jako kratka, sem spoznal, da mora biti krog enajstih. Zato sem se moral podvizati, če nisem hotel dobiti obranih kosti.

Deloma po pečeh, deloma po snegu pridem najprej do dveh ostrih skal, ki se imenujeta Dolnje vilice. Ker ni bilo nič na njih nabodenega, se nisem posebno zanje zanimal. Pravijo, da tod prehajajo divje koze iz Kranjske na Štajersko in obratno, to pa - tudi med vojsko - brez vsake legitimacije. Nato sem moral zopet navzgor na Lučko Brano. Tu se mi je odprl lep pogled v Logarsko dolino. Odložim nahrbtnik, sedem nanj, podprem si glavo z rokami in zrem v ta lepi sončni svet, ki bi bil še veliko lepši, ako bi jaz ne bil - tešč. Pod seboj sem sicer imel mehko, nad seboj toplo, a sredina je bila prazna, tako prazna, da sem se kar hitro zopet oprtal in se spustil navzdol proti škarjam. Ker je sončna ura kazala že precej čez poldne, se nisem nič mudil v njih, marveč sem neutegoma hitel naprej.

Ojstrica se mi je bolj in bolj bližala in zdelo se mi je celo, kakor bi bilo nekaj živega na vrhu. Da bi hitreje prišel na vrh, sem si izbral marsikatero krajšnico; le škoda, da se je slednjič skoraj vsaka izkazala kot daljšnica. Ko se mi že blizu vrha sproži nekaj skal pod nogami, se prikaže nad menoj Lojze z uro v roki in mi zaklice: "Hitro, Janko, le hitro, imaš že pol ure zamude, in kosilo bo vse prestano!"

"Bog te živi! Lepo si naredil, da si prišel za nama," me pozdravi Martin, ko pridem na vrh.

"Zato sta pa vidva toliko grše naredila," odvrnem mu s temnim obrazom. "Takole po tatinsko brez vsakega slovesa oditi, je li to prijateljstvo? Nikdar več..."

"Stoj, Janko!" me prekine Lojze, "in ne sodi prehitro! Povej mi ti, Martin, kako in kaj, meni tako ne bo verjel!"

"Dobro," pravi ta, "sedi semkaj, to je najlepši prostor in poslušaj! Res je, pobrala sva jo kar natihoma; toda tega je kriv mesec - pri njem se pritoži. Sanjalo se mi je, da delam maturo. Tu zarohni predsednik nad menoj: 'Gospod kandidat, kako se predrznete priti v tako pomanjkljivi obleki pred to veleučeno komisijo!' Jaz se ves prestrašen pogledam in vidim, da sem v sami srajci. Hitro se obrnem in planem iz sobe, kajti sram me je bilo in začelo me je tudi zebsti. Tu se - prebudim. Silno se začudim, ko zapazim, da sem na snežišču pod Planjavo. Pred menoj je korakal Lojze, počasi z

umerjenimi koraki kakor po glavni cesti. Očividno je še spal. Mesec naju je oba vzdignil in nesel proti Ojstrici. Ko sva prišla čez plaz na trdna tla, sem zbudil tudi Lojzeta. Ta se pa ni nič čudil, marveč je bil hud, ker nisem pustil, da bi ga bil mesec nosil vsaj do vrh Planjave. Vidiš torej..."

"Od kdaj si pa tudi ti postal mesečen?" prekinem tu Martina.

"O, to bolezen imam pa že dolgo," mi odvrne smeje se: "zato imam tudi doma oknice iz pločevine, da me mesec ne ukrade."

"Meni se pa zdi, da me vidva s to svojo mesečino vlečeta. Čudno, da sta znala v spanju tako dobro razločevati jed in pijačo od perila."

"To pa ni lepo, da naju tako slabo sodiš. Vidim, da se ti moram obtožiti. Ko sva se sinoči z Martinom odpravljala spat, sem omenil, da bi bilo kaj imenitno, če bi pobrala vse brašno in skrivaj odšla na Ojstrico. Dobro pa veš, da se človeku rado sanja o tem, na kar zvečer misli. Pri mesečniku pa ne ostane pri sanjah, marveč on včasih tudi dela, kakor sanja. In tako sva tudi midva pod vplivom lune pobrala vse, kar je bilo v sobi za pod zobe, pustila ti pa perilo, prav kakor sva zvečer mislila. To pa ni nič tako čudnega. Kaj sem jaz že vse napravil, kadar me je luna nosila! Nekoč sem dal budilko narazen, ker ni hotela klicati. Nikakor nisem mogel najti napake, čeprav sem jo celo popoldne iskal. Ko se je zmračilo, jo pustim razloženo v delavnici, ki jo imam, kakor veš, na vrtu. Lahko si misliš, kako sem se začudil, ko je začela drugo jutro na vse zgodaj ropotati poleg mene na nočni omarici. Ponoči me je nesel mesec v delavnico, tam sem sestavil budilko in jo nesel s seboj v spalnico. Copat, ki sem jih bil pozabil sezuti, se je še držala..."

"No, veš, Lojze, ta je pa le predebela," ga nejevoljno prekinem.

"Kaj bo predebela, če ti pa povem, da se je copat držala še prst. No pa, saj ni da bi ti pravil. Pa ti govori, Martin, če ni bilo res!"

"Res je bilo, res. Lahko mu verjameš," mu je pritrdil Martin s kolikor mogoče resnim obrazom.

"No, ali si slišal? Ako še ne verjameš, da naju je mesec nesel na Planjavo, nisi več najin prijatelj, marveč nejeveren Tomaž. Kako le moreš misliti, da bi prijatelja prijatelja tako potegnila?"

Sedaj mi ni drugega kazalo kakor ostati prijatelj ali pa nejeveren Tomaž. Ker sem se odločil za prvo, smo se tisti dan jako dobro imeli na Ojstrici.

IV.

Nameraval sem sicer popoldne v Bistrico in se drugo jutro vrniti v Ljubljano, pa sta me tovariša zvabila s seboj na Moličko planino in od tod nazaj na Štajersko. Zlasti Martin mi je branil domov, češ da je dobro, če je poleg dveh mesečnikov kdo, nad katerim nima luna oblasti.

Ko so se razmere, ki so postale zavoljo obilnega obeda nekoliko napete, za silo ublažile, poberemo svoje stvari - kosti pa smo pustili "sero venientibus" - in jo mahnemo po grebenu navzdol. Ker se nam ni mudilo, smo se med potjo precej obirali in razgledovali. Korošica se je zgrinjala pod nami kakor zelen prt ter nas vabila, pa smo se rajši držali v skale nadelanega pota, ki se tako lepo vije po robu Male Ojstrice.

Ko pridemo na Moličko planino do Kocbekove kočice, jo najdemo zaprto z žabico, sicer pa odklenjeno. Lojze se je hotel spraviti nad žabico, ali jasneje rečeno, vlomiti, pa sem mu jaz branil, ker sem moral kot odbornik OD (Osrednjega društva) SPD paziti na red in snago v gorah. Seveda sem mu svoje stališče tudi pojasnil.

"Kaj bom zato pod kapom ležal, ker si ti odbornik?" dejal je nejevoljno.

"Lepo te prosim, Lojze, kako morem dopustiti, da se vpričo mene, odbornika OD SPD, vlomi v kočico Savinjske podružnice SPD. Kako naj jaz to zagovarjam v odboru OD? Saj je tako že takle ubog odbornik kriv vseh nerednosti, ki se zgodijo v gorah in dolinah. Ako se kak nerodnež pobije ali če dimnik ne vleče, ako so postelje trde, planike potrgane, ali če je slabo vreme, takoj se vse obrne na slučajno navzočega odbornika SPD, češ ali vidiš, kaj se godi, pomagaj, čemu si pa odbornik!"

"Veš, Janko," se oglasi Martin, "meni se zdi, da tale žabica slabo zapira. Toliko že lahko pustiš Lojzetu, da jo malo preštudira, saj veš, da je veščak v odpiranju ključavnic, zapahov, žabic in kar je še takih zapiralnih priprav. Bomo videli, če kdo lahko vlomi v kočico."

Še preden sem utegnil premisliti, ali naj dovolim vlom, je imel Lojze že izdrto žabico v roki.

"No, vidiš," je rekel, "ali je sploh to kak vlom? Saj je bila kočica prav za prav odprta. Takale žabica ali pa nič. Boš vsaj videl, kako bom jaz jutri zaprl. Sedaj pa kar noter, tu preveč vleče, jutri bo še dež!"

Ko stopimo v kočico, nam vlaga kar puhne v obraz. Jaz se po stari navadi takoj spravim nad kuho. Nekaj časa se je sicer kadilo, a polagoma sta se dim in vlaga skadila skozi okna. Po večerji smo sedli poleg toplega ognjišča. Ker je za kočico ležal še debel sneg in je razsajal hud veter, nam je bilo skoraj mraz. Martin si je privoščil pol trabuke, drugo polovico je pa Lojze zrezal v pipico in zadovoljno pihal iz nje.

"Martin, ti si pa res dobra duša. Takale trabukica je vendar nekaj drugega kakor tavžentroža ali oreh. Ako pridem zaradi srbskih kočev v "prežon", me najbolj skrbi, če bom moral pipico pustiti zunaj."

"Saj res," se oglasim jaz, "davi sta prišla Bellak in še neki drug orožnik na Okrešelj. Oni je zelo povpraševal po vaju. Ko sem mu

povedal, da sta šla brez potrebnih pisanih pravic čez mejo, jo je takoj ubral za vama skozi Turski žleb. "

"Glej no, " vzklikne Lojze, "taka novica, pa jo šele sedaj poveš! O ti preklicani 'Beljak', niti tu gori nisem pred teboj varen! Dobro si pa naredil, da si ga poslal v tisto ledenico; se bo vsaj ohladil. "

"Saj ga ni bilo treba pošiljati, komaj sem mu povedal, da smo se včeraj menili o Turskem žlebu, ga je že neslo tja. Tako se mu je mudilo, da ga nisem niti utegnil opozoriti, da so sledi v snegu najine. "

"Dobro pa je le, da si ga spravil na napačno sled, " oglasi se Martin. "Bellak je zloben človek. Ako bi naju dobil, bi naju morebiti gnal celo v Ljubno, ko nimava izkaznic. "

"Kaj ga briga, če jih nimava, " pravi jezno Lojze; a takoj nato se mu razjasni obraz in pristavi: "Rajši naj bi poiskal tistega, ki nama je kuro obral in vino izpil. " Pri teh besedah se glasno zasmije in pomežikne Martinu.

"Čemu se pa smeješ, in kaj pomeni to pomežikovanje? "

"To pomeni - no, Martin, saj mu lahko povem, kajne? Torej, to pomeni, da tisti nevidni kurji tat ni bil nihče drug kakor tale najin prijatelj. "

"Ti, Martin? " zavzamem se jaz. "Veš, od tako resnega človeka, kakor si ti, bi se jaz kaj takega nikdar ne nadejal. "

"Ne zameri! Malo sem se moral maščevati, ker sta brez mene ušla v gore. "

"Kako pa, da te nisva nikjer videla, dokler se nisi sam pokazal? "

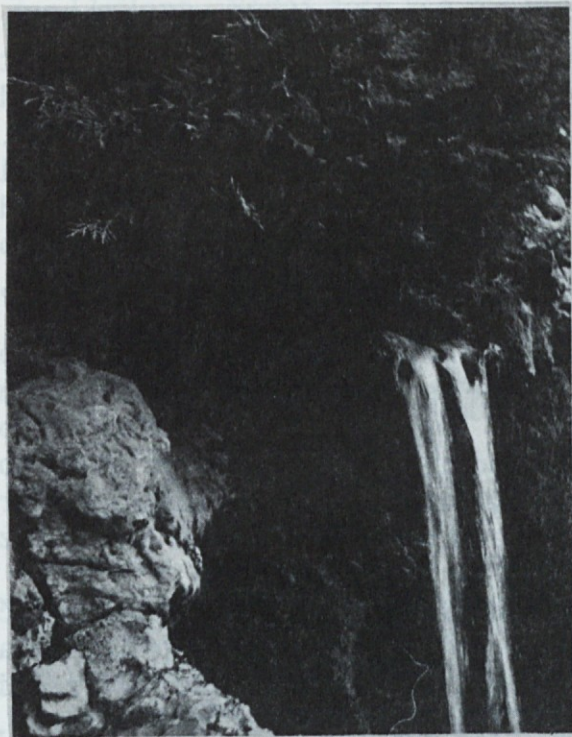
"Ker sem bil vedno tam, kjer me nista iskala. Zato sem bil pa tudi ves upehan, ker sem moral vedno sem ter tja letati, vmes pa še jesti in piti. "

"Na to se pije, " vtakne se vmes Lojze. "Ti, Martin, imaš še steklenico osmičke z Dešna, kar sem z njo! Pili bomo na tvoje zdravje, ker si tako dobro igral 'nevidnega človeka', na Jankovo pa, ker je tako lepo izpeljal Bellaka. "

Zvonko se v koči zažvenketali kozarci. Zunaj pa je veter podil po zvezdnatem nebu posamezne oblake, jih trgal na kose in razganjal na vse strani, kakor bi hotel delati pot mesecu, ki ga je že naznanjal srebrn blesk na obzorju. In res, kmalu se dvigne izza gorskih slemen in plava višje in višje. Ko pa pride nad Moličko planino in zagleda okno, skozi katero se je svetlikala luč, se mu raztegne polni obraz v porogljiv smehljaj. . .

Toda tisto noč se je prezgodaj smejal. Preden sem šel spat, sem se pač dobro prepričal, če so vse oknice trdno zaprte.

Lojze je dobro prerokoval. Krvovardeča zarja nam je drugo jutro obetala dež. Bilo je sicer še sončno, toda že so se raztegovali tu in tam po jasnem nebu debeli oblaki, težki in polni, kakor velikanske gobe, ki komaj še drže vodo. Zato se nismo dolgo obotavljali. Lojze

Dva motiva pri lurški votlini v Lemontu
spominjata na bistre potočke
v slovenskih planinah

je žabico tako pritrdil, da je bila po njegovem mnenju kos vsakemu cepinu, nato pa odrinemo proti Lučam. Ker smo čez Jeruzale in Robanov kot že hodili, smo se namerili proti Planinšku.

Ko pridemo na sedlo med Črni in Veliki vrh, se ozremo še enkrat proti Ojstrici, ki je med tem že pokrila precej temno kučmo, izpod katere je včasih nejevoljno zagodrnjala. To nas je spravilo kar v dir. Bilo je jako soparno in z Lojzetom je bil pravi križ. Če je le zaslutil kje v bližini vodo, je hotel lokati, in tako smo se brez potrebe med potjo veliko zamudili, oblaki pa so se bolj in bolj zgoščevali. Ko smo prihiteli v prijazno dolinico Vodole, so nam že poslali malo plohico, menda za vzorec.

Nekoliko časa povedrimo v pastirski bajti, potem pa jo mahnemo naprej. Precej huda strmina nas pripelje "Pod Klanec" in kmalu potem pridemo na Lasen, od koder zagledamo pred seboj lepo Planinškovo posestvo. S svojimi gospodarskimi poslopji je podobno naselju. Pri hiši je globok vodnjak, v katerem se nabira kapnica, ker ni nikjer v bližini vode. Lojze si jo seveda privošči v obilni meri. Jaz je nisem pokusil, dasi jo je zelo hvalil.

Sploh pa Lojze ni posebno izbirčen glede vode. Ko me je nekoč peljal iz Poljčan čez hribe v Rogatec po bližnjici, ki se je izkazala dve uri daljša kakor velika cesta, prideva do čisto navadne luže sredi močvirnatega travnika. Lojze seveda takoj potegne iz žepa kozarec, ki se ga tako zvesto drži kakor pipe, in začne piti.

"Nikar ne pij te brozge; saj vidiš, da je luža, ne pa živa voda," mu pravim jaz.

"Kako da bi ne bila živa, ko je pa toliko žabic notri," mi prijazno odvrne in pije dalje.

Ker je za Ojstrico parkrat nekoliko glasneje zagrmelo, se nismo pri Planinšku nič mudili, marveč smo hiteli kar naprej. Na robu visokega praga nad kmetom Kladnikom zagledamo že prijazne Luče. Bil je pa tudi zadnji čas. Zakaj tiste gobe, ki so zjutraj še posamezno visele na nebu, so se sčasoma združile v eno velikansko gobačo, ki jo je deževni bog Jupiter Pluvius jel tako ožemati, da je kar curkoma lilo iz nje. Bil je pa vendar toliko obziren, da je včasih malo odnehal; tako smo prišli po daljših in krajših vedrilnih presledkih še razmeroma malo premočeni v Luče. Meni tako ni bilo sile, ker sem imel na sebi dober plašč zoper dež, medtem ko sta ga bila tovariša doma pustila, zanašajoč se na visoko stanje tlakomera.

Tudi v Lučah nismo ostali dolgo. Mlad fant se je namreč ravno odpravljal s parom konj in s praznim vozom v Ljubno. Takoj smo zagrabili za to vozno priložnost. Lojze in Martin sta legla na voz in dobro zadelela s plahto, jaz sem pa sedel spredaj na desko poleg voznika.

Bili smo nekako na pol pota, ko zagledam po blatni cesti capljati - Bellaka v smeri proti Ljubnemu.

Takoj ukažem fantu ustaviti in povabim orožnika na voz. Ta se ne pusti dolgo prositi, marveč sede takoj poleg mene in postavi puško med kolena. Sedaj šele me pogleda natančneje.

"Oho, kaj ste vi?" se začudi, pa ne posebno prijazno. "Kas nisem takoj spoznal, ker imate kapuco tako globoko na obraz potegnjeno. Zakaj me pa včeraj niste počakali v Frischaufovem domu?"

"Ker ne živim le od zraka, ampak tudi od kaj gostejšega. Tovariša sta namreč vzela vso hrano in pijačo s seboj, česar jima nisem smel zameriti, ker ni bilo nič mojega. Bila pa sta tako velikodušna, da sta mi pustila vse svoje perilo. Jaz pa sem moral iti s trebuhom za kruhom. Mahnil sem jo na Kamniško sedlo, ker ste ju vi šli iskat v Turski žleb. Tako, sem mislil, nam morata priti v roke. In res, ko sem prišel onkraj sedla na plaz pod Planjavo, sem ju že zasledil v snegu. Došel sem ju na Ojstrici..."

"Torej vi lahko pričati," me prekine Bellak, "da sta prestopila mejo protipostavno?"

"Ne, pričati ne morem, ker jih nisem videl iti čez mejo. Prenočila sta na Molički planini in prišla danes v Luče, potem..."

"Tako? Sedaj sta torej v Lučah?" me prekine zopet nestrpno; "fant, potem pa kar ustavi, jaz moram nazaj v Luče. Na vsak način se mi morata izkazati."

"Ni treba, gospod orožnik, nazaj hoditi!" mu branim jaz. "Gospoda sta se namreč, kolikor mi je znano, že odpeljala v Ljubno. Tam ju gotovo dobite."

"Kaj sta dosti pred nami?" me vpraša še bolj vznemirjen. "Fant, poženi!"

"Ni treba hiteti," pravim zopet jaz, "saj sta še zadaj za nami."

Ker so konji šli ravno v koraku in ni ropotanje voza več glusilo, zaslišimo za seboj glasno smrčanje.

"Kakšni glasovi pa prihajajo tu izpod plahte?" zakliče Bellak in se ozre nazaj.

"Ni nič posebnega; nekdo gode," ga poučim.

"Kako da gode?" mi nasprotuje Bellak; "meni se čisto zdi, da nekdo tu na vozu smrči."

"No, seveda," mu pritrdim jaz, "saj je to le drug izraz za isto delo."

Kar se plahta dvigne, izpod nje prileze Lojze, pokima prijateljsko orožniku in sede. Nato vzame iz žepa pipo, jo jame basati in pravi: "Martin, pogledj, prijatelj 'Beljak' se z nami pelje."

Toda za odgovor je dobil le globoko godrnjanje, kakor bi ležal pod plahto medved, ne pa krščen človek.

Bellak pogleda najprej njega, potem pa mene in začne ves srdit:

"Vi, vi ste me nalagali, ko ste rekli, da sta ta dva še zadaj, medtem ko sta tu na vozu. Jaz, jaz vas..."

"Kaj, jaz da sem lagal?" mu sežem v besedo, "kako si upate kaj

takega trditi? Seveda, sedaj ko ste nazaj obrnjeni, sta gospoda res spredaj; ako pa sedete tako kakor prej, bosta zadaj. Kaj mislite, da si smete vse dovoliti, če držite tisto jekleno legitimacijo v rokah?"

"Nikar se ne prepirajta!" naju začne miriti Lojze. "Bodimo prijatelji! Torej gospod 'Beljak', sedaj ste naju vendar našli. Kako ste se pa imeli v Turskem žlebu, če smem prašati? Ali so bile stopinje v snegu še dobre? Gotovo ste mislili, da so bile te sledi moje in pa od gospoda Medveda (Martin se tako piše), ki mi je poprej dal izpod odeje tako prijazen odgovor, pa se motite. Par stopinj je res mojih, drugi par pa... No, kam se ti pa tako mudi?"

Zadnje besede so veljale meni, ker sem skočil z voza.

"Fant, kar poženi," sem zaklical vozniku, "ni treba čakati name, pridem kmalu za vami. Rad bi se nekoliko razhodil, ker me že vse boli od sedenja."

Fant je ubogal in preden je zvedel Bellak, čigav je drugi par stopinj tam v Turskem žlebu, mi je voz že izginil izpred oči.

Ko pridem kako uro pozneje v Ljubno, najdem tovariša v župnišču za mizo. "Kučegazda" Dekorti se je ravno od samega smeha tolkel po kolenih, Martin in Lojze sta mu pa pomagala. Zakaj so se tako smejali, mi niso hoteli povedati. Pač pa mi je Lojze sporočil Bellakov blagohotni nasvet, naj se poberem kar naravnost skozi Turski žleb na na Kranjsko.

Zares, prav lep teden smo preživeli v Savinjskih planinah.

To sem pa trdno sklenil, da ne pojdem z Lojzetom in Martinom nikamor več o polni luni, marveč samo o mlaju ali kvečjemu še o prvem in zadnjem kraju...

OČE NAŠ

Iz zbirke „Venec sonetnih vencev“

I

Res, Vsemogočni Bog premore vse,
Zato mi trdno upamo v vstajenje,
Po smrti srečno večno i življenje.
Saj Bog do nas ves poln ljubezni je.

Dal sredstva On doseči cilje te.
Vso milost, da prenesemo trpljenje,
Sveta dobrine, grehov odpuščenje,
Če Ga iskreno prosimo za nje.

De Pavel: "Umreti mi dobiček je!"
"In biti s Kristusom za večnost vso!"
"Sodnik pravični meni krono da!"

Daj neomajno, Bog, mi upanje!
Verujem v Te in upam z vso močjo:
Obljuba Tvoja bo izpolnjena!

II

Obljuba Tvoja bo izpolnjena,
Če prosimo v molitvi vdano Te!
Saj prošnja prava i oblak prodre,
Če smo le polni vere, upanja.

"Prositate, prejmete!" Obljubo da,
"In iščite in našli boste vse,
Kdor išče, najde, trka, se odpre,"
Če stanovitno prosimo Boga...

"Ne ure, dneva, nihče pač ne ve;
Le čujte in molite prav gorko
Pripravljeni na prihod Kristusa!"

Boga naj molijo prav vsi ljudje,
Časti, slavi Ga zemlja in nebo!
Prositi Daj pravilno Večnega!

III

Prositi daj pravilno Večnega!
"Povej Gospod kak naj molimo!?"
"Recite kadar molite tako:"
"Naš Oče, ki v kraljestvu si neba,

"Posvečeno - (naj bo!) Ime Boga!
Kraljestvo Tvoje pridi na zemljo,
Spolni naj voljo svet Ti kot nebo!
Daj kruha danes nam vsakdanjega!

Odpusti tudi naše nam dolge,
Kot dolžnim tudi mi odpuščamo,
Ne vpelji nas v skušnjavo, reši zla!"

Najveličastnejša ta prošnja je!
Ti hvala, Jezus, iz srca za njo!
Naj Te z molitvijo res vsi slave!

IV

Naj Te z molitvijo prav vsi slave!
 Za "Oče naš" vsak Tebi hvalo da,
 Učil Jo Jezus, je Gospodova,
 Svetejše, boljše prošnje ni od nje!

Si po podobi svoji ustvaril vse,
 Očeta otroci smo nebeškega,
 Očetovsko skrbiš za vsakega,
 Sinovi smo po krstu Ti, hčere!

Si Oče naš, otroci Tvoji smo,
 Želiš, da ljubimo Te iz srca,
 Kot brata sestro ljubi vsakdo vse,

Čeprav povsod, Tvoj dom nebesa so!
 Da raju bo podoben dol sveta:
 Ljubiti daj se med seboj in Te!

VI

Slavimo, molimo Te iz srca!
 Kraljestvo trojno daj nam prosim Te!
 Nebeško sprejmi nas med angele,
 Kjer Ti kraljuješ, večni Kralj neba!

Na zemlji daj uspehe, rast Cerkve!
 Kralj v njih, vodi škofo, vernike,
 Da združijo se s Tabo vsi ljudje,
 Častijo Te Boga, Edinega!

Kraljestvo Tvoje: duša in srce!
 Ti vladaj v njih le s svojo milostjo,
 Ki duše naše stalno naj krepča!

Kralj i v vladah, da častijo Te!
 Družine, vodstva, Tebe molijo!
 Naj vsi časte, priznavajo Boga!

V

Ljubiti daj se med seboj in Te!
 V ljubezni ljudstva naj Te prosijo!
 Vsi zemlje in sveta Te hvalijo:
 "Češčno vedno bodi Ti Ime!"

Slavite angeli in trume vse,
 Svetniki blaženi z neba vojsko,
 Vsi zemlje kroga naj Te molijo,
 Gospoda vse, vsi potniki zemlje!

Slavite Ga duhovni prav srčno!
 Pravični z dušo čisto Te slave,
 Časte Te grešni vsled usmiljenja!

Slavijo ljudstva Tebe naj gorko!
 In z vso močjo vodniki Te slave!
 Slavimo, molimo Te iz srca!

VII

Naj vsi časte, priznavajo Boga!
 Zgodi na zemlji naj Ti volja se!
 Daj Cerkvi svete vselj voditelje!
 Kraljestvo v svetu širi Ti neba!

Vladar vsak kralj naj žezlo pravo ima!
 Da vodita po božji volji vse,
 Pravično vladata podložnike,
 Priznata Te, Vladarja Večnega!

Družine vodi naše Ti z roko,
 Da z vero živo, trdno marmorja
 Na potu čednosti v nebo hite!

Podpiraj vse zemljane z milostjo,
 Da z vero močno kakor hrast gora
 Spolnijo voljo Ti, za Te gore!

VIII

Spolnijo voljo Ti, za Te gore!
V nebesnih so Ti vdana bitja vsa!
Svetnik in angel, vsak Ti hvalo da.
V nebesih vsi po volji Te slave!

Priznajo, Bog, Te hvalijo, časte,
Slavi nebo Očeta Stvarnika,
Te vojska angelov slavi neba,
Te Kerubi in Serafi časte!

"Svet, svet, svet Jezus si nebesnih čet!"
- Apostolov zbor slavni hvali Te, -
- Nebesa polna Tvoje slave so! -

Ti Sveti Duh si, ki tolažiš svet
Na veke Bog, Ti hvalimo Ime!
Očeta, Sina, Duha molimo!

X

S čim naj Te hvalim jaz dovolj Boga?
Oh, kaj, če nisem dosti hvalil Te?
Ko si naklonil mi dobrote vse!
Kot David prosim Te usmiljenja!

Zanesi, Bog, mi, prosim iz srca!
Izbriši greh, imej usmiljenje!
Pravičen si Ti v sodbi, jasno je!
Pokropi me, bo duša čista vsa!

Si Magdaleni rekel milostno:
"Je odpuščeno, mnogo ljubila!"
Te Peter zataji, usmiliš se!

Srce neskončno Ti usmiljeno!
Se usmiliš žene, Petra, Davida,
Odpusti, Bog, nam tudi vse dolge!

IX

Očeta, Sina, Duha molimo!
In iščimo Boga: "Jed moja je:
Spolniti voljo Njega, ki dal me!"
Daj, da storimo voljo Ti srčno!

Moči nam daj, da to izpolnimo,
Posvečujoče milosti nad vse
Dejanske, da je dano najti Te!
In Hrano dušno kruha za telo!

Obleke, zdravja duše in tela,
Moči telesne, znanje in voljo
Nakloni Večni nam, Dobrota vsa!

Vsak gib, korak, in dih, utrip srca
Ti nudiš vedno vsem z ljubeznijo!
S čim naj Te hvalim jaz dovolj Boga?

XI

Odpusti, Bog, nam tudi vse dolge!
Naj tudi drugim mi zanesemo!
Odpustite, se odpustilo bo!"
Odrešenik odločno nam pove.

Gospoda prosi hlapec: "Usmili se!"
In kralj mu je odpustil vsoto vso.
De hlapec svojemu dolžniku to:
"Kar ti dolžan si meni, plačaj vse!"

Gospod besede reče hlapcu te:
"Odpustil sem ti vsoto vso dolga,
A tvoje srce ni usmiljeno!"

In kralj pokliče tu mučitelje!
Vsakomur odpustimo iz srca!
Daj Bog, da bližnjemu odpuščamo!

XII

Daj Bog, da bližnjemu odpuščamo!
Saj tudi jaz sem poln slabosti vse,
Hudobni svet nastavlja mi zanjke,
Me satan skuša vjeti v greha zlo!

"Ukaži, Krist naj kruh kamenje bo!"
De Satan, da vzbudi mesa želje.
Oblast Ti dam zemlje, če moliš me!"
Pokazal je, kar si želi oko.

Na templja vrh postavi Ga rekoč:
"Če božji Sin si, vrzi doli se,
Bog pošlje Ti čuvaja angela!"

V napuh življenja satan na vso moč
Hotel zavesti Ga, zaman je vse!
"Ne pelji me v skušnjava, reši zla!"

XIII

"Ne vpelji nas v skušnjava. reši zla!"
Ne duš, ki drago so odkupljene!
Od njih odvrni, Bog, skušnjave vse,
Predvsem napade hudega duha!

In zanj pokvarjenega nam sveta,
Kjer satan in njegovi nam groze,
Naj vsak od nas slabosti se zave!
Podpiraj, Bog, nas v boju zoper zla!

In greha reši nas, daj vest mirno;
Saj duša je za Tebe vstvarjena,
Naj grešne se umirijo želje!

Daj nam premagati vse z milostjo
Pohlep oči, napuha in mesa!
Usliši, smrti večne reši me!

XIV

Usliši. smrti večne reši me
Najhujše res je greha zlo,
In najstrašnejše pogubljenje bo!
I časno zlo odvrni, prosim Te!

Vremena hudega varuj, strele,
Zadrži nam povodenj poplavo,
Ohrani brez potresa nam zemljo,
Nas reši kuge, vojne, lakote!

Nezgod, bolezn in sovražnika,
Človeka zvitega prikritega,
Ki dušo pogubi mi in telo!

Obvaruj tempelj Svetega Duha,
Da z dušo vred slavi Zveličarja,
Ki zbriše v sreči večni solzo vso!

XV
MAGISTRALE

Res, Vsemogočni Bog premore vse!
Obljuba Tvoja bo izpolnjena,
Prositi daj pravilno Večnega!
Naj Te z molitvijo res vsi slave!

Ljubiti daj se med seboj in Te!
Slavimo, molimo Te iz srca!
Naj vsi časte, priznavajo Boga!
Spolnijo voljo Ti, za Te gore!

Očeta, Sina, Duha molimo!
S čim naj Te hvalim jaz dovolj Boga?
Odpusti Bog nam tudi vse dolge!

Daj Bog, da bližnjemu odpuščamo!
Ne vpelji nas v skušnjava, reši zla!
Usliši, smrti večne reši me!

SLOVENSKI DUHOVNIKI

- BAZNIK, Rt.Rev.Louis, 16550 Rock Creek Rd., Thompson, Ohio 44086
BUTALA, Rt.Rev.Mathias, 416 No.Chicago St., Joliet, Ill. 60432
GNIDOVEC, Rt.Rev.Albin, Box 104, Rock Springs, Wyoming 82901
KRISTANC, Rt.Rev.Leo, 3700 No.Sutter St. Apt.108, Stockton, Calif. 95204
POPESH, Rt.Rev.Bernard, 4901 E.Superior St., Duluth, Minn. 55811
SCHERINGER, Rt.Rev.Frank, 330 Oak St., Manistique, Mich. 49854
STARC, Rt.Rev.Martin, P.O.Box 463, San Andreas, Calif. 95249
ZAPLOTNIK, Rt.Rev.John L., D.C.L., St.Catherine' Hospital, 9th & Forest Ave.,
Omaha, Nebr. 68108
ZAVBI, V.Rev.August, P.O.Box 93, Winnemucca, Nevada 89445
- ADAMICH, Rev.Albert, 520 W.10th St., Waukegan, Ill. 60085
AMBROZIC, Rev.Aloysius, Kingston Rd., Stop 15, Scarborough, Ont., Canada
ANDOLSEN, Rev.Richard, cpps, 3320 California St., San Francisco, Calif. 94118
- BALAZIC, Rev.Matija, cm, 611 Manning Ave., Toronto 46G 2W1, Ont., Canada
BANDI, Rev.Bonaventure, osb, 2215 No.Cascade Ave., Colorado Springs, Colo.
80907
- BAYUK, Rev.Richard, cpps, Precious Blood Sem., Liberty, Mo. 64068
BERAN, Rev.Ignace, P.O.Box 67, Arkdale, Wis. 54613
BLATNIK, Rev.Francis, sdb, 202 Union Ave., Paterson, N.J. 07502
BLENKUSH, Rev.Mathias J., Box 699, Glenwood Springs, Colo. 81601
BOGOLIN, Rev.Leonard, ofm, 9546 Ewing Ave., Chicago, Ill. 60617
BOHTE, Rev.Daniel, Our Lady Church, Estes Park, Colo. 80517
BORGOLA, Rev.Bonaventure, ofm, 536 Decker Ave., Johnstown, Pa. 15906
BOZNAR, Rev.Joseph, 6019 Glass Ave., Cleveland, Ohio 44103
BREZNIK, Rev.Aloysius, Box 273, Davenport, Wash. 99122
BREZNIKAR, Rev.Victor, 1018 So.Main St., Colfax, Washington 99111
BRODNIK, Rev.Joseph, 17825 Libby Rd., Maple Heights, Ohio 44137
BROOKER, Rev.Richard, mm, Las Condes Casilla 162, Santiago, Chile
BURSHNICK, Rev.Francis, scj, Immaculate Heart of Mary Seminary,
Lenox, Mass. 01240
- CAGRAN, Rev.Joseph, ofm, St.Mary's Seminary, Lemont, Ill. 60439
CANJAR, Rev.John, 3050 Dahlia St., Denver, Colo. 80207
CAREK, Rev.Peter, 12746 W.Cameron Ave., Butler, Wis. 53007
CASL, Rev.Joseph, cm, 611 Manning Ave., Toronto M6G 2W1, Ont., Canada
CEGLAR, Rev.Charles, sdb, Seminaire Salesien, Rue Don Bosco, Sherbrooke,
Que., Canada
CEGLAR, Rev.Stanley, sdb, Box 3304 Sta C, Hamilton L8H 7L4, Ont., Canada
CELESNIK, Rev.Joseph, 840 E. 222nd St., Euclid, Ohio 44123

CEPON, Rev.Dr.Ludwig, St.Vincent's College, Latrobe,Pa. 15650
CEPON, Rev.Michael, 6005 So.Marshfield Ave., Chicago, Ill. 60636
CERPICH, Rev.Richard, 3501 So. Lake Drive, Milwaukee, Wis. 53207
CHEMAZAR, Rev.Blase,ofm, St.Mary's Seminary, Lemont,Ill. 60439
CIMPERMAN, Rev.Victor, 1558 Creighton Ave., Akron,Ohio 44310
CORNISH, Rev.Ronald, 9401 Mission Rd., Kansas City, Kansas 66206
CVELBAR, Rev.Joseph, 45 Prestley Rd., Bridgeville,Pa. 15017

DALEY, Rev.Neil,ofm, Chaplain U.S.Air Force
DEMSHER, Rev.Ferdinand B., 223 - 57th St., Pittsburgh,Pa. 15201
DIMNIK, Rev.Martin,csb, Oxford, Great Britain
DOBERSEK, Rev.Ivan,sdb, 125 Centennial Parkway No., Box 3304 Stn C.
Hamilton L8H 7L4 Ont.,Canada

DOBNIKAR, Rev.Ivan,osb, 1005 Division St., Lisle,Ill. 60532
DOLSINA, Rev.John, 16 W. 5th Ave. No., Aurora, Minn. 55705
DOLSINA, Rev.Stanko, 610 - 99th Ave.W., Duluth, Minn. 55808

ERZEN, Rev.Edward, Chaplain, Fort Sill, Oklahoma 73503

FALE, Rev.Richard
FERKULJ, Rev.Joseph, 117 No.7th St., Quincy,Ill. 62301
FERYAN, Rev.Philip,I.,ofm, 47 Young Ave., West Hindmarsh S.A.5007,Australia
FINK, Rev.John, 208 No.Dean Duff Ave., Clewiston, Florida 33440
FLAC, Rev.Philip,sdb, 960 So.Soto St., Los Angeles, Calif. 90023
FLAJNIK, Rev.Rudolph,o carm.,100 Harpersville Rd.,Newport News,Va.23601
FOYS, Rev.Roger, 200 Rosemont Ave., Steubenville, Ohio 43952
FRANKOVICH, Rev.Frank, St.Mary's Church, Escondido,Calif. 92025
FURLAN, Rev.William P., 429 E. Allen St., Hudson, N.Y. 12534
FURLEY, Rev.Cyril, 3938 - 29th St., Long Island City, N.Y. 11101

GABER, Rev.Francis, St.Joseph's Church, Beroun, Minn. 55004
GERMOVNIK, Rev.Francis,cm, DeAndreis Seminary, Lemont, Ill. 60439
GODIC, Rev.Francis, 37950 Euclid Ave., Willoughby, Ohio 44094
GODINA, Rev.Mirko,ofm conv., 330 E. 45th Ave., Gary, Indiana 46409
GOLE, Rev.Dr.Joseph, 7331 So.Lovers Lane Rd., Hales Corners,Wis. 53130
GOLOBIC, Rev.John, 56 Horn Blvd., Silver Bay, Minn. 55614
GRABRIAN, Rev.Joseph,osm, 100 James Blvd., Signal Mountain, Tenn. 37377
GRABRIAN, Rev.Victor,osm, 3549 Navajo St., Denver, Colo. 80211
GREBENC, Rev.Louis, Hamilton, Ont., Canada
GREGOR, Rev.Joseph,cm, P.O.Box 90 Voth Sta., Beaumont,Texas 77709
GREGORY, Rev.Edmund, 207 So.Main St., Manteno, Ill. 60950
GROM, Rev.Lawrence,ofm, 386 Geneva Ave., Highland Park, Mich. 48203
GYORKOS, Rev.Stefan, Calgary, Alberta, Canada

HOBART, Rev.Raymond, 840 E. 222nd St., Euclid, Ohio 44123
HOCHEVAR, Rev.Mark,ofm, 8500 W.Cold Spring Rd.,Greenfield,Wis. 53228
HODNIK, Rev.Emil, St. Bernard's Church, Abbotsford,Wis. 54405
HOGE, Rev.Benedict,ofm, St.Mary's Seminary, Lemont, Ill. 60439
HOGE, Rev.Thomas,ofm, 1852 W.22nd Pl., Chicago, Ill. 60608
HORVATH, Rev.Francis, 1021 E. Yale, Ontario, Calif. 91764
HORZEN, Rev.Bernard,osb, St.BedeJs College, Peru, Ill. 61354
HREN, Rev.Innocent,op, 505 W.Washington Blvd., Oak Park, Ill. 60302
HRIBSEK, Rev.Aloysius, 750 Tahmore Drive, Fairfield, Conn. 06430

JAGER, Rev.Mathias, 4337 E.Whitman St., Tucson, Arizona 85711
JAN, Rev.Ivan,cm, 405 Marie Anne Ave.E., Montreal,Quebec,Canada
JAZBEC, Rev.Stanley, 680 So.Santa Fe St., San Jacinto, Calif. 92383
JENKO, Rev.Aloysius, 315 E. 47th St., New York, N.Y. 10017
JENKO, Rev.Valerian,ofm, 311 Merrylands Rd., Merrylands,N.S.W.,2160,Australia
JERASA, Rev.Francis, P.O.Box 438, Fowler, Kansas 67844
JERETINA, Rev.Janez,cm, 739 Brown Line, Toronto M8W 3V7 Ont., Canada

KALCIC, Rev.Dismas,osb, Illinois Benedictine College, Lisle,Ill. 60532
KAPUSHION, Rev.Marvin, 309 Madison St., Pueblo, Colo. 81005
KARMANOCKY, Rev.Bernard,ofm, 8500 Cold Spring Rd., Greenfield,Wis. 53228
KAUSEK, Rev.John, 608 So.Court, Eveleth, Minn. 55734
KLEPEC, Rev.George, 315 W. Illinois St., Wheaton, Ill. 60187
KNIFIC, Rev.Francis,sdb, 2975 Independence Ave., New York,N.Y. 10063
KOLARIC, Rev.Dr.Jacob,cm, St.Jakob im Rosental, Karnten, Austria
KOPAC, Rev.John,cm, 739 Brown's Line, Toronto M8W 3V7 Ont., Canada
KOPUSAR, Rev.Dr.Milan, Mt. Carmel Church, Ashton, Nebraska 68817
KORBIC, Rev.Benno,ofm, 8500 W. Cold Spring, Rd., Greenfield,Wis. 53228
KOREN, Rev.Louis, 822 New Jersey Ave., Sheboygan,Wis. 53081
KOS, Rev.Joseph, 2618 W. St.Clair St., Indianapolis, Ind. 46222
KOSEM, Rev.Francis, 9205 Superior Ave., Cleveland, Ohio 44106
KOSTELZ, Rev.Richard, SS. Mary & Joseph Church, Chebanse, Ill. 60922
KOVACIC, Rev.Anthony, 632 Hillside Ave., Charlotte, No.Carolina 28209
KOVACIC, Rev.Francis, Chaplain U.S.Army
KOZINA, Rev.Vladimir, 813 First St., Brentwood,Calif. 94513
KRAINZ, Rev.Paul,sss, Church of Santa Cruz, Manila,Phillipines
KRAJNIK, Rev.Paul, 15519 Holmes Ave., Cleveland, Ohio 44110
KROTEC, Rev.A.I.,sdb, 2305 W. Superior St., Chicago, Ill. 60612
KUZMA, Rev.George, St.Rose Church, Wilmington, Ill. 60481

LAMPE, Rev.Victor,cssr, 1118 No.Grand Blvd., St.Louis,Mo. 63106
LANGERHOLZ, Rev.Dr.Kalist,ofm,ssd, 5401 So.Cornell, Chicago,Ill. 60615
LAVRIH, Rev.John, 706 E. 6th St., Kinsley, Kansas 67547

LEKAN, Rev. Joseph, sm, 2056 E. 107th St., Cleveland, Ohio 44106
LIVOJEVIC, Rev. Ronald, Chaplain U.S. Navy
LOVRENCIC, Rev. Athanasius, ofm, St. Mary's Seminary, Lemont, Ill. 60439

MACEK, Rev. Rudolph, 300 Vanderbilt Ave., Brooklyn, N.Y. 11205
MADIC, Rev. Aloysius, ofm, 9546 Ewing Ave., Chicago, Ill. 60617
MAIERLE, Rev. John, 5481 Dixie Hwy., Waterford, Mich. 48095
MAJHENIC, Rev. Pelagij, ofm, St. Mary's Seminary, Lemont, Ill. 60439
MALAVASIC, Rev. Roman, 416 No. Chicago St., Joliet, Ill. 60432
MARTELANC, Rev. Jost, Via Appia Nuova 884, 00178 Rome, Italy
MAVSAR, Rev. Joseph, P.O. Box 96, Bozeman, Mont. 59715
MEJAC, Rev. Joseph, cm, 95 McDonald Ave., Winnipeg R3B 0J3 Manitoba, Canada
MEJAK, Rev. Heliodore, 274 Orchard Ave., Kansas City, Kansas 66105
MELOVASICH, Rev. Frank, 211 W. 4th St., Duluth, Minn. 55806
MERVAR, Rev. John, 1640 Addison St., Berkeley, Calif. 94703
MIHELIC, Rev. Francis, 826 E. Pattison St., Ely, Minn. 55731
MIHELIC, Rev. Francis, 127 Liberty St. So., Bowmanville, Ont., Canada
MIHELICH, Rev. Leopold, 4695 Pearl St., Denver, Colo. 80216
MLAKAR, Rev. Benjamin, ofm conv.
MUZIC, Rev. Anthony, 28700 Euclid Ave., Wickliffe, Ohio 44092

NACHTIGAL, Rev. Frederick, 430 Williamson Ave., Youngstown, Ohio 44507
NADRACH, Rev. Adolph, 534 W. Kilgore, Kalamazoo, Mich. 49001

OHMANN, Rev. Daniel, mm, P.O. Box 3058, Nairobi, Kenya
OKORN, Rev. Claude, ofm, St. Mary's Seminary, Lemont, Ill. 60439
OKORN, Rev. Dusan, Box 228, Stevensville, Mont. 59870
OMAN, Rev. Edwin, Rt. 4, Foley, Minn. 56329
OZIMEK, Rev. Joseph, 1263 Shannon Ave., Barberton, Ohio 44203
OZIMEK, Rev. Norbert, osb, 2900 East Boulevard, Cleveland, Ohio 44104

PAIK, Rev. Francis, 840 E. 222nd St., Euclid, Ohio 44123
PAKIZ, Rev. Rudolph, St. Agnes Church, Walker, Minn. 56484
PECOVNIK, Rev. Karel, St. John Nepomuk Church, Lowry, Minn. 56349
PERCIC, Rev. Joseph, Millerville, P.O. Brandon, Minn. 56315
PERKOVICH, Rev. Frank, Box 586, 305 Adams Ave., Eveleth, Minn. 55734
PETERNEL, Rev. Warren, ofm, 701 E. Pyron Rd., San Antonio, Texas 78214
PETRASIC, Rev. Martin, St. Patrick's Church, Elkhorn, Nebraska 68022
PEVEC, Rev. Edward, 6019 Glass Ave., Cleveland, Ohio 44103
PIERCE, Rev. Justin, sds, Holy Family College, Manitowac, Wis. 54220
PIRC, Rev. Joseph, St. Boniface Church, Grenora, No. Dakota 58845
PIZMOHT, Rev. Louis, 15000 Lake Shore Blvd., Cleveland, Ohio 44110
PLANINSEK, Rev. Henry, cssp, Box 370, Glenwood Springs, Colorado 81601

PLAZAR, Rev.Ivan,cm, 739 Brown's Line, Toronto M8W 3V7 Ont., Canada
 PLESETZ, Rev.Jerome, 33967 Calle La Primanera, Dana Point, Calif. 92629
 PLEVNIK, Rev.Joseph,sj, Loyola College, Montreal, Quebec, Canada
 POTOCHNIK, Rev.Aloysius,osb, P.O.Box 351, Canon City, Colo. 81212
 PRAH, Rev.John,ocd, 109 W. 6th St., Erie, Pa. 16501
 PRIMOZIC, Rev.Robert,ocarm, St.Patrick's Church, Niagara Falls, Ont.Canada
 PROSEN, Rev.Anthony, 2410 So. 9th St., LaFayette, Indiana 47905
 PUHL, Rev.Dennis, Duluth, Minn.55086

REBOL, Rev.Anthony, 15519 Holmes Ave., Cleveland, Ohio 44110
 REBOL, Rev.Francis,mm, 120 San Min Rd. 1st Sect.,P.O.Box 149,Taichung,
 Taiwan,Formosa

RELIC, Rev.John, Chaplain U.S.Marine Corps
 REPENSHEK, Rev.Wayne, 5960 W.Loomis Rd., Greendale,Wis. 53129
 RINK, Rev.Louis,csc, P.O.Box 176, Fort Portal, Uganda, East Africa
 ROBERTS, Rev.Edward,sss, P.O.Box 3044, Arusha, Tanzania, East Africa
 ROBERTS, Rev.Ralph,sss, Philipines
 ROGAN, Rev.Richard,ofm, 62 St.Mark's Pl., New York,N.Y. 10003
 RUCHGY, Rev.Wayne, 6940 No. Inkster Rd. 212H, Dearborn Heights,Mich.48127
 RUPAR, Rev.Aloysius, 1709 E.31 St., Lorain,Ohio 44051
 RUS, Rev.Gabriel,sm, University of Dayton, Dayton,Ohio 45409

SAVINSHEK, Rev.Stefan,ofm conv., P.O.Box 247, Pengilly,Minn. 55775
 SCHWAB, Rev.Alan,osb, P.O.Box 351, Canon City, Colo. 81212
 SCHWEIGER, Rev.Francis, 330 E. 3rd St., Duluth, Minn. 55805
 SEDLAR, Rev.Daniel,ofm, St.Mary's Seminary, Lemont,III. 60439
 SELISKAR, Rev.Donald,sj. St.Anthony Padua Church, Mackinaw City,Mich.47901
 SELLAK, Rev.Jerome,ofm, 536 Decker Ave., Johnstown,Pa. 15906
 SESEK, Rev.Dr.Raphael,ofm,ph d., St.Emily Rectory,P.O.Box 266, Emily,Minn.
 56447

SETNICAR, Rev.Dr.Matthew,ph d.,dd, 1210 So.61 St., Milwaukee,Wis. 53214
 SKUMAVC, Rev.Franc, 1789 Lawrence Ave.W., Toronto 15, Ont., Canada
 SKUMAVC, Rev.Michael, 2002 Minnesota Ave., Duluth, Minn. 55802
 SLAPSAK, Rev.Julij, 6019 Glass Ave., Cleveland, Ohio 44103
 SMERKE, Rev.Francis,osc, SS.Peter & Paul Church, Meyersville,Texas 77974
 SMERKE, Rev.Joseph,osc, P.O.Box 789, Hastings, Nebraska 68901
 SNOJ, Rev.Joseph, 12704 Foothill Blvd., Etiwanda, Calif. 91739
 SODJA, Rev.Max, 9133 Hammock Lake Dr., Miami Beach, Florida 33156
 SOKLIC, Rev.Sebastian,tor, Chaplain U.S.Air Force
 SOKLICH, Rev.Anthony,cm, 4019 Yoakum Blvd., Houston,Texas 77006
 SPEHAR, Rev.George, 424 W. 2nd St., Leadville, Colo. 80461
 SPENDOV, Rev.Dr.Vendelin,ofm,mus.d., 1852 W.22nd Pl., Chicago,III. 60608
 SREBERNAK, Rev.Frank, 2221 Winchell Dr., Ann Arbor, Mich. 48103

STALZER, Rev.David, 416 No.Chicago St., Joliet, Ill. 60432
STARESINIC, Rev.Edbert, o carm, 6700 Mt.Carmel Dr., Houston, Texas 77017
STARESINIC, Rev.Nicholas, o carm, 6725 Reed Rd., Houston, Texas 77017
STAUDOCHAR, Rev.Walter, cssp, 148 Monastery Ave., Pittsburgh, Pa. 15203
STEFANICH, Rev.Edward, 779 So. York St., Elmhurst, Ill. 60126
STEPANICH, Rev.Dr.Martin, ofm, st.d., St.Mary's Seminary, Lemont, Ill. 60439
STERBENTZ, Rev.Ralph, St.Bruno's Church, Nadeau, Mich. 49863
STERK, Rev.Francis, 7107 Wilber Ave., Parma, Cleveland, Ohio 44129
STONICH, Rev.Raymond, 110 So.School St., Braidwood, Ill. 60408
STOPAR, Rev.Dr.Anton, 1250 Wyoming Ave., Reno, Nevada 89503
STRAGISHER, Rev.Henry, 116 So.Washington St., Berkeley Springs, Va. 23523
STRAGISHER, Rev.Raphael, ofm, 536 Decker Ave., Johnstown, Pa. 15906
STRANCAR, Rev.Ignatius, 584 W. 5th St., San Bernardino, Calif. 92410
SUSTARSIC, Rev.John, St.Joseph's Church, Box 788, Gilbert, Minn. 55741
SUSTRICK, Rev.Stephen, osb, St.Benedict's Hospital, Ogden, Utah 84535
SVETE, Rev.Andrew, ofm, St.Mary's Seminary, Lemont, Ill. 60439
SVETE, Rev.Augustine, ofm, St.Mary's Hospital, Rochester, Minn. 55901
SVETE, Rev.Bartholomew, St. Mary Magdalene's, Box 163, Evanston, Wyoming, 82930

TARMAN, Rev.William, Sacred Heart Church, Urbank, Minn. 56361
TKALEC, Rev.John, 960 So.Soto St., Los Angeles, Calif. 90023
TOMC, Rev.Victor, 15519 Holmes Ave., Cleveland, Ohio 44110
TOMTZ, Rev.Louis
TRPIN, Rev.Thaddeus, ofm, 386 Geneva Ave., Highland Park, Mich. 48203
TURK, Rev.Francis, 4935 Yonge St., Willowdale, Ont., Canada
TURK, Rev.Lawrence, oco, Monastery of the Holy Ghost, Conyers, Ga. 30207

URBIC, Rev.Rudolph, P.O.Box 216, Norwalk, Wis. 54648

VALENTIN, Rev.Basil, ofm, 19 A'Becket, Kew, Melbourne, Victoria, Australia
VARGA, Rev.Joseph, 3547 E. 80th St., Cleveland, Ohio 44105
VIRANT, Rev.Ludwig, P.O.Box 235, Peninsula, Ohio 44264
VOGRIN, Rev.Joseph, St.William's Church, Parkers Prairie, Minn. 56361
VOVK, Rev.Joseph, 3547 E. 80th St., Cleveland, Ohio 44105
VOVKO, Rev.John, 2846 Hubbard Rd., Madison, Ohio 44057
VUKSINIC, Rev.Anton, 22 Golden Blvd. E., Welland L3B 1H4 Ont., Canada

WEBER, Rev.Albin, 71 Mendon St., Uxbridge, Mass. 01569
WOLBANG, Rev.Charles, cm, P.O.Box 351, Princeton, N.J. 08540

YAKES, Rev.William, 9555 St.Mary's Ave., Detroit, Mich. 48227
YELENC, Rev.Joseph, tor, St.Francis Monastery, Loretto, Pa. 15940

ZAGAR, Rev.Janko,op, 5890 Birch Ct., Oakland,Calif. 94618
 ZAGORC, Rev.Francis,csc, Box 176, Fort Portal, Uganda, East Africa
 ZAGORC, Rev.Thomas,sss, Dublin, Ireland
 ZARNICK, Rev.Ralph, 4940 Broadview Rd., Cleveland, Ohio 44109
 ZDOLSEK, Rev.Alojz, Rt. 2, Parkers Prarie, Minn. 56361
 ZELEZNIKAR, Rev.Michael, 542 Crosat St., LaSalle,Ill. 61301
 ZITKO, Rev.Aloysius, 2620 Pleasant St., Oakland,Calif. 94602
 ZORE, Rev.Richard, 1210 E. Main St., Plainfield, Ind. 46168
 ZORMAN, Rev.Fortunat,ofm, St.Mary's Seminary, Lemont,Ill. 60439
 ZRNEC, Rev.Anthony,cm, 611 Manning Ave., Toronto M6G 2W1 Ont., Canada
 ZUPANCIC, Rev.William,

VSEBINA

* Koledarski del	2
* 50-le tnica kronanja podobe Marije Pomagaj v Lemontu - F.	9
* Katoliška Cerkev v Združenih državah - p. Vendelin ofm	13
* Ameriški škofi o Cerkvi	23
* Frančiškova pesem	24
* Prvi glasbeniki iz reda manjših bratov - p, Vendelin Špendov ofm	25
* Upanje - F.	29
* Zaklad skrit v zemlji sedanjega trenutka F.	37
* P. Hugollin Sattner - p. France Ačko ofm	41
* P. Frančišek Ačko, OFM, slovenski skladatelj - p. Vendelin Špendov ofm	53
* Zaposnelo popravilo - p, Bertrand Kotnik ofm	59
* Za volanom od Ljubljane do Kandeja - p. Hugo Deljčnak ofm	60
* Pismo iz Kanteja - p. Eugen Ketiš ofm	74
* Njiva - Karel Mauser	78
* V vrču se je iskrilo vipavsko vino - Priredil Valentin Potočnik	82
* O rastlinah, ki nas hranijo, oblačijo in nam lepšajo življenje Po vsestranskih virih priredil Valentin Potočnik	86
* Arheološka izkopavanja pri Igu in Notranjih Goricah	96
* Naverjetna zgodba ali resnična - Poročila iz davnine - Pr. V.Potočnik	99
* Mesečnik v planinah - Janko Mlakar	105
* Oče naš . Iz zbirke „Venec sonetnih vencev“ - A.Z.	125
* Slovenski duhovniki	130

"S to krono bom sedaj kronal podobo naše nebeške Kraljice in jo s tem izvolil za kraljico slovenskega naroda tudi tukaj v Ameriki."

"In s to krono bom okrasil sliko Njenega sina Jezusa in ga s tem izvolil za kralja naših slovenskih src. Slovenski narod tukaj v Ameriki in doma za morjem bo od danes dalje narod Jezusov in narod Marijin."

